

Vergaderjaar 1985–1986

19 261

Verzekering van werknemers tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid (Werkloosheidswet)

Nr. 13

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 6 februari 1986

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ voerde op 5 februari 1986 mondeling overleg met de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer De Graaf over de wetstechnische aspecten van het voorstel van Wet voor een nieuwe Werkloosheidswet (19 261).

Dit overleg was een vervolg op dat, gehouden op 12 december 1985 (19 261, nr. 6).

Op een aantal onderdelen zegde de staatssecretaris toe de beantwoording van de gestelde vragen nader uit te werken in de nota naar aanleiding van het eindverslag.

De staatssecretaris was vergezeld van enkele ambtenaren van zijn ministerie, te weten de heren mr. L. Voogd, drs. W. F. M. Hol, G. A. van Pelt, drs. M. A. Ruys, drs. D. M. Sluimers en drs. G. J. van 't Eind.

Van het gevoerde overleg is door de Stenografische dienst onderstaand woordelijk verslag gemaakt.

De voorzitter van de commissie,
Kraaijeveld-Wouters

De griffier van de commissie,
Van der Windt

¹ Samenstelling: Leden: Scholten, Poppe (PvdA), Weijers (CDA), Kraaijeveld-Wouters (CDA), voorzitter, Beckers-de Bruijn (PPR), Spieker (PvdA), Moor (PvdA), De Korte (VVD), Gerritse (CDA), Buurmeijer (PvdA), ondervoorzitter, Toussaint (PvdA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Leerling (RPF), Schutte (GPV), Groenman (D'66), Van der Vlies (SGP), Willems (PSP), Brouwer (CPN), Oomen-Ruijten (CDA), Ter Veld (PvdA), Ubels-Veen (EVP), Dales (PvdA), Korthals (VVD), Linschoten (VVD), Paulis (CDA), Nijhuis (VVD), Bosman (CDA).
Plv. leden: Worrell (PvdA), Hermsen (CDA), G. C. van Dam (CDA), Leijnse (PvdA), Kombrink (PvdA), Van Erp (VVD), Van Muiden (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Salomons (PvdA), Hermans (VVD), Nypels (D'66), Wolters (CDA), Wöltgens (PvdA), Knol (PvdA), Kamp (VVD), De Grave (VVD), Evenhuis-van Essen (CDA), Metz (VVD), Van der Linden (CDA).

Stenografisch verslag van een mondeling overleg van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werk- gelegenheid (Voortzetting van het mondeling overleg van 12 december 1985)

Woensdag 5 februari 1986

Aanvang 13.00 uur

Voorzitter: Kraaijeveld-Wouters

Aanwezig zijn 9 leden der Kamer, te weten: Brouwer, Linschoten, Gerritse, Nijhuis, Dales, Willems, Weijers, Ter Veld en Kraaijeveld-Wouters,

en de heer De Graaf, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, die vergezeld is van enige ambtenaren.

De **Voorzitter**: Ik heet iedereen welkom, in het bijzonder de staatssecretaris en zijn medewerkers. Aan de orde is het vervolg van het mondeling overleg betreffende de wetsvoorstellen ten aanzien van de herziening van het stelsel van sociale zekerheid. Dit mondeling overleg zal ook stenografisch worden verslagen. Een aantal weken geleden zijn wij blijven 'hangen' bij de nieuwe werkloosheidswet. Ik stel voor nu te beginnen met de voortzetting van de bespreking daarvan. Er zijn overigens ook andere wetsvoorstellen op de agenda opgevoerd. Ik heb begrepen dat de heer Linschoten nog een opmerking wil maken over de procedure.

De heer **Linschoten** (VVD): Mevrouw de Voorzitter! Bij de vorige gelegenheid was het onmogelijk, het mondeling overleg over de werkloosheidswet af te ronden. Wij hebben toen afgesproken dat op een nader tijdstip te doen. Dat is dus vandaag. Tevens is besloten, een aantal andere wetsontwerpen aan de agenda van deze vergadering toe te voegen. Dat zijn allemaal wetsontwerpen waaromtrent de vorige week een voorlopig verslag is ingediend. Met andere woorden: de vragen die aan de regering gesteld moesten worden, zijn, als het goed is, daarin al gesteld.

Het lijkt ons niet nuttig, voordat er een memorie van antwoord is, vanmiddag al die vragen opnieuw te stellen. Op die manier zouden alle werkzaamheden twee maal verricht

worden. Ik doe het voorstel om vandaag door te gaan met de bespreking van het onderdeel van het mondeling overleg dat betrekking heeft op de nieuwe werkloosheidswet en vandaag dus niet te praten over de andere wetsvoorstellen en de vraag of dat alsnog zou moeten gebeuren af te laten hangen van de memorie van antwoord die wij van de regering zullen ontvangen.

De **Voorzitter**: U stelt dus voor om ons vandaag te beperken tot het bespreken van de werkloosheidswet en af te wachten wat de memories van antwoord betreffende de andere wetsvoorstellen ons zullen opleveren om vervolgens te bezien of het noodzakelijk is het overleg te vervolgen of de zaak schriftelijk af te doen.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Dit lijkt mij inderdaad het zinnigste. Ik merk overigens op dat bij de bespreking van de NWW aangehaakt kan worden op onderdelen. Dat kon de vorige keer ook. In het voorlopig verslag betreffende de IOW heb ik een aantal concrete en 'uitgeformuleerde' voorstellen tot wijziging gedaan. Ik vind het zelf dan wat onbenullig die nu hier te herhalen, alhoewel het best interessant kan zijn, als de antwoorden nog niet geschreven zijn. Ik moet zeggen dat hetgeen de heer Linschoten zegt overeenkomstig mijn gedachte is. Als een en ander met enige souplesse gebeurt, steun ik het voorstel.

De heer **Weijers** (CDA): Mevrouw de Voorzitter! De gedachte van de heer Linschoten is niet van logica ontbloomd, dus ik steun zijn voorstel.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Ik hoop dat de heer Weijers dat met iedere logische gedachte doet. Ik ben het overigens wel eens met het voorstel.

Ik wijs er op dat de memorie van antwoord bij de nieuwe werkloosheidswet aangeeft dat er een wijziging komt. Die is op dit moment niet bekend. Gelet op het technisch mondeling overleg dat wij nu voeren, kan het betekenen dat wij naar aanleiding van de nota van wijziging daarop terug moeten komen.

De **Voorzitter**: Om bij het laatste te beginnen: de nota van wijziging is inderdaad nog niet binnen. De staatssecretaris zal daarover straks nog iets opmerken. De optie blijft natuurlijk altijd bestaan of wij al dan niet mondeling overleg voeren. Dit punt zou bij voorbeeld ook betrokken kunnen worden bij de stukken die wij gereed maken voor 13 februari. Ik hoor graag van de staatssecretaris wanneer wij de nota tegemoet kunnen zien.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ze ligt gereed. Gisteren is er nog een kleine technische aanpassing aangebracht. Voor het weekend hebben de leden die nota in huis.

De **Voorzitter!** De nota van wijzigingen kan in ieder geval bij het eindverslag worden betrokken.

Tot mevrouw Brouwer kan ik zeggen, dat nog zal worden nagegaan, of er nog een volgend mondeling overleg moet komen.

Wat de behandeling van de diverse wetsvoorstellen betreft, herinner ik de commissie eraan, dat zij heeft verzocht naast de Werkloosheidswet ook de andere ontwerpen op de agenda te plaatsen. Ik heb thans begrepen, dat de commissie unaniem van mening is, dat wij ons vandaag beperken tot de Werkloosheidswet. Wij zullen de memories van antwoord op de andere voorstellen afwachten. De andere agendapunten behandelen wij vandaag dus niet.

Wij waren bezig met de behandeling van blz. 55, hoofdstuk 3, punt 6. Ik stel voor, dat wij thans beginnen met de behandeling van punt 3.7.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Tussen de behandeling tijdens het mondeling overleg en de memorie van antwoord bespeur ik inconsistentie op bepaalde punten. Hier en daar geeft de memorie van antwoord pure onzin weer. Ik meen, dat wij niet zo maar ergens midden in kunnen beginnen. Er is een nota van wijziging aangekondigd ter zake van onder meer de verwijtbare werkloosheid. Als ik moet wachten met het uiten van mijn opvattingen op het eindverslag, dan kan er wat mis gaan. Wellicht is het beter, dat ik die opvattingen thans naar voren breng.

De **Voorzitter**: Uw voorzitter is als was in uw handen. Wij moeten de tijd nuttig besteden.

Mevrouw Ter Veld sprak over pure onzin. Ik wijs erop, dat wij thans een wetstechnisch overleg voeren. Het kan dus ook wetstechnisch pure onzin zijn. De inhoudelijke beoordeling zullen wij in het eindverslag wel zien.

Wij zouden thans de memorie van antwoord als uitgangspunt kunnen nemen. Of wil de commissie liever beginnen met de behandeling van de hoofdlijnen van het wetsvoorstel?

Wij hebben de behandeling de vorige keer gestart na een algemene inleiding, die betrekking had op de hoofdstukken 1 en 2. Wij moeten, ook voor de Stenografische Dienst, een beetje systematiek in ons werk aanbrengen. Ik meende uit de woorden van mevrouw Ter Veld op te maken, dat zij weer wil beginnen met paragraaf 3.1, om hoofdstuk 3 vervolgens per paragraaf te behandelen.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Wij kunnen de onderdelen in grote lijnen behandelen. Er zijn nog heel veel zaken waarover wij een nadere toelichting moeten vragen in het eindverslag. Wij kunnen nu niet alle details behandelen. Wij kunnen nu echter met paragraaf 3.1 beginnen. Vooral op onderwerpen als het verzekerd risico bij werkloosheid, de uitsluitingsgronden, verwijtbare werkloosheid en sancties zullen wij nog moeten terugkomen.

De **Voorzitter**: Ik stel vast dat de commissie instemt met het voorstel van mevrouw Ter Veld. Wij beginnen dan met de paragrafen 3.1 en 3.2, met alle onderdelen.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Ik zal mijn inbreng schriftelijk leveren.

De **Voorzitter**: Dan is nu paragraaf 3.3 aan de orde.

De heer **Willems** (PSP): Voorzitter! Er is een nota van wijzigingen toegezegd die bij dit artikel begint.

De **Voorzitter**: Wij hebben net besproken dat wij de nota van wijzigingen volgende week apart zullen agenderen. Wij kunnen deze nota in het weekend tegemoet zien, volgens de staatssecretaris. Wij kunnen dan bekijken of deze nota ons aanleiding geeft om hierover bij voorbeeld, naast het geven van schriftelijke reacties, nog een mondeling overleg te houden, zoals mevrouw Brouwer voorstelde.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik kan misschien enige hulp bieden. Ik heb op een A4-tje de inhoud van de nota van wijzigingen en de artikelen.

De **Voorzitter**: Ik stel voor dat wij dit stuk laten kopiëren. Wij kunnen dan straks bekijken of wij aan de hand van de daarin opgesomde artikelen de discussie verder zullen voeren.

Ik stel vast dat de PvdA-fractie meldt, schriftelijk op paragraaf 3.3. te zullen reageren.

Dan is vervolgens paragraaf 3.4 aan de orde.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Een aantal zaken hebben wij zowel de vorige keer als in het voorlopig verslag uitgebreid behandeld. Ik vind het heel belangrijk, dat wij daarover meer duidelijkheid krijgen.

Ik wil in elk geval iets zeggen over de gang van zaken met betrekking tot de uitsluitingsgronden. Begrijp ik goed, dat bij een uitsluitingsgrond de werknemer als zodanig niet de status van werknemer heeft, in de zin dat hij verzekerd is krachtens enigerlei regeling, wanneer hij bij voorbeeld een gouden handdruk heeft gekregen die wordt omgerekend in een loonuitbetaling van de werkgever?

Kan mij worden duidelijk gemaakt of iemand die, meteen aansluitend aan werkloosheid, buiten de EG werk vindt en terugkeert, in de situatie van een werkloosheidsuitkering in een andere omstandigheid verkeert dan iemand die zich op de eerste dag van werkloosheid meldt voor een uitkering, in aanmerking komt voor een uitkering, dan naar het buitenland gaat, op die grond wordt uitgesloten

en dan weer terugkeert? Dit zal met name te maken hebben met de vraag van de al of niet herleving, die wij kenden in de Wet werkloosheidsvoorziening, en met de wijze waarop dat in de Werkloosheidswet is uitgewerkt.

Ik weet niet of het verstandig is, meteen over te gaan naar het punt van de ziekte.

De **Voorzitter**: Ik herinner mij van de vorige keer, dat er verschillende onderwerpen tegelijk aan de orde waren. Als er andere leden van de commissie zijn die hierover nog iets willen zeggen, moeten zij dat maar eerst doen.

De heer **Weijers** (CDA): Mevrouw de Voorzitter. Ik zou nog een vraag over de illegalen willen stellen.

Wij hebben hierover de vorige keer een discussie gevoerd. In de memorie van antwoord is die wat verder uitgespit. Er is één ding bij gekomen, namelijk het feit dat betrokkene niet kan worden ingeschreven als werkzoekende als hij illegaal is. Daardoor zou hij automatisch uitgesloten zijn van het recht. Die redenering wordt in feite nu opgezet.

In de huidige wetgeving werkt dat niet zo. Er is dus toch een beleidsverandering die wordt ingegeven vanuit het vreemdelingenbeleid. Ik blijf er toch mee worstelen vanuit verzekeringsoogpunt, dat, als voor betrokkene premie is betaald – aannemende dat het een nette werkgever is – en als door betrokkene zelf premie is betaald, het uitsluitend illegaal verblijf dat recht volledig uitsluit. Ik krijg hierbij toch graag meer motivatie vanuit de verzekeringsgedachte.

De **Voorzitter**: Voor ik het woord aan de staatssecretaris geef, moet ik nog een verzuim goedmaken.

Ik dank de staatssecretaris voor de wijze waarop hij de afspraak, die wij de vorige keer hebben gemaakt, is nagekomen. Hij heeft toen toegezegd, dat hij op vele onderwerpen zou reageren in de memorie van antwoord. Er is dus na het mondeling overleg erg veel schriftelijke informatie gegeven over zaken die wij mondeling aan de orde hadden gesteld. Ik zou dezelfde afspraak ook nu willen maken.

Mocht men over bepaalde punten meer duidelijkheid willen of mocht men bepaalde punten in de schriftelijke verslaglegging nader willen uitwerken, dan zou ik de afspraak willen maken dat de staatssecretaris de punten, waarover hier de discussie

niet geheel wordt afgerond en waarover hij toezeggingen doet, in de nota naar aanleiding van het eindverslag behandeld.

Staatssecretaris **De Graaf**: Mevrouw de Voorzitter! Ik doe graag de toezegging om dit op dezelfde wijze te behandelen als de vorige keer. Uw dank en waardering aan mijn adres voor de verwerking in de memorie van antwoord heb ik in dank aanvaard. Ik wil dit graag doorgeven aan onze medewerkers, die hier in voldoende getale aanwezig zijn. Zij hebben ervoor gezorgd, dat dit op een correcte wijze is verwoord in de stukken die u heeft gekregen.

Voor zover het in mijn vermogen ligt, zal ik nu ingaan op de concrete vragen van mevrouw Ter Veld en de heer Weijers.

Mevrouw Ter Veld vroeg wat er gebeurt, wanneer iemand wordt geconfronteerd met een uitsluitingsgrond. Dan bestaat er geen recht op uitkering; dit is de reden van de uitsluitingsgrond. Het vervolg van haar vraag was hoe het verder gaat met deze persoon, die bij voorbeeld een gouden handdruk heeft gekregen of als de werkgever is gehouden het loon door te betalen. Ik denk even hardop.

Het zal van de concrete situatie afhangen of er sprake is van een arbeidsverhouding die aanspraak geeft op een verzekering. Als er uit anderen hoofde geen grond voor een verzekering is, geldt zo'n gouden handdruk voor de werknemersverzekering niet. Wil men verzekerd zijn, dan moet men tot de personenkring, dus de kring van verzekerden, behoren. Vervolgens vroeg mevrouw Ter Veld hoe het zit met iemand die naar een EG-land gaat en vervolgens terugkomt. Als iemand uit Nederland in West-Duitsland gaat werken, neem ik aan dat hij is verzekerd op basis van de daar geldende sociale-verzekeringswetten. In het kader van de EG kennen wij de Europese verordening voor sociale zekerheid, die regelt hoe de rechten voor zo'n persoon bij terugkeer in Nederland zijn. Dit geldt voor alle onderdelen van de verzekering, ook de werkloosheidsverzekering.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Ik vroeg juist naar het geval waarin iemand naar een niet-EG-land gaat.

Staatssecretaris **De Graaf**: Het spijt mij dat ik dit niet heb verstaan. Ook hierbij zal ik hardop denken. In dit geval is de Europese verordening niet

van toepassing. Als het gaat om een land waarmee wij een bilaterale overeenkomst, een verdrag, hebben, is de inhoud van dit verdrag bepalend voor de consequenties van terugkeer in Nederland. Meestal zal hierin zijn voorzien. Wij hebben een aantal bilaterale verdragen.

Gaat het echter om een land waarmee wij geen bilateraal verdrag hebben, dan zal de betrokken persoon, afhankelijk van zijn status, al of niet onder de Nederlandse sociale-verzekeringswetten vallen. Is hij werkloos, dan voldoet hij niet, naar ik aanneem, aan de voorwaarden van de referte-eis om voor uitkering in aanmerking te komen gedurende het eerste halfjaar. Hij moet ten minste aan de referte-eis voldoen om aanspraak op een werkloosheidsuitkering te maken in het geval van werkloosheid. Wil hij op een verdere uitkering recht hebben, dan moet worden bezien of aan de arbeidsverledeneis wordt voldaan.

Ik herinner mij dat wij vroeger een bepaling hadden waaronder periodes van verblijf in het buitenland werden verlengd. Ik weet niet of het nu zo is. Ik vraag graag aan de heer Van Pelt of dit juist is.

De heer **Van Pelt**: Het is niet juist, dat periodes in het buitenland worden verlengd.

Staatssecretaris **De Graaf**: Mijn reactie is dus correct, volgens de huidige voorstellen. Ik wist zelfs meer dan ik dacht!

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Ik vroeg of er onderscheid bestaat tussen degenen die, aansluitend aan hun werkloosheid, naar een niet-EG-land gaan, en degenen die zich na hun eerste dag van werkloosheid aanmelden, in aanmerking komen voor een uitkering, tijdens de uitkeringsperiode naar een niet-EG-land gaan, op deze grond hiervan worden uitgesloten en daarna terugkeren.

Ik vraag ten aanzien van beide gevallen niet, of de staatssecretaris weet hoe het daarmee nu gesteld is, want wij zijn hier niet om de staatssecretaris te tentamineren. Wel vraag ik hem wat hij van plan is om in zulke gevallen te doen.

Staatssecretaris **De Graaf**: Hij gaat als werkloze naar het buitenland en blijft daar werkloos?

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Hij kan daar ook werken, bij voorbeeld door naar Nicaragua te gaan en daar mee te helpen aan de opbouw van het

land. Mijn vraag is echter of er bij terugkeer van betrokkene uit het buitenland, in Nederland, een verschil is tussen diegenen die meteen naar het buitenland zijn gegaan zonder zich eerst voor de Werkloosheidswet te melden, en degenen die zich eerst laten inschrijven en een uitkering krijgen alvorens zij naar het buitenland gaan en die op die grond worden uitgesloten.

Herleeft voor deze laatste groep personen het recht op een werkloosheidsuitkering? Ik hoef niet te weten hoe het nu is. Wij zijn bezig met nieuwe wetgeving en daarom wil ik graag weten wat de staatssecretaris ten aanzien van een geval als dit van plan is.

Staatssecretaris **De Graaf**: Om te beginnen moeten wij proberen, een antwoord te vinden op de vraag, welke regels in een dergelijke situatie gelden op basis van de nu door ons ingediende voorstellen. Je kunt dan nog twisten over de vraag, of het zo moet blijven of niet. U zult niet van mij verlangen, dat ik elk artikel in mijn hoofd heb, maar ik neem aan dat in het hier bedoelde geval het volgende zal gelden. Het betreft een werkloze die naar het buitenland vertrekt om daar in loondienst te werken, al of niet aan de opbouw van het land.

Komt deze persoon terug in Nederland, dan zal hij, werkloos zijnde, beoordeeld worden op de situatie van dat moment. Er is dan sprake van een nieuw werkloosheidsgeval, evenals dit het geval zou zijn bij iemand die in die tussenliggende periode in Nederland zou hebben gewerkt. Als dan niet wordt voldaan aan de voorwaarden van het recht op een uitkering, zal deze uitkering, zo neem ik aan, niet worden toegekend.

De heer **Weijers** (CDA): Voorzitter! Misschien mag ik een poging doen om de vraagstelling wat te verscherpen. De casuspositie lijkt mij de volgende te zijn. Iemand meldt zich als werkloze en wordt als zodanig erkend, maar gaat vervolgens naar het buitenland om iets moois te doen, bij voorbeeld als vrijwilliger.

Staatssecretaris **De Graaf**: Op dat moment heeft hij geen uitkering.

De heer **Weijers** (CDA): Maar hij gaat iets doen in het buitenland, dat niet in de termen van een normale loondienstverhouding valt. Hoe is dan de positie van betrokkene bij terugkeer in Nederland, wat betreft

zijn recht op uitkering? Treedt betrokkene in het buitenland in loondienst, dan is er mijns inziens sprake van een gans andere positie.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mijn vraag was in dit opzicht tweërlei. In het ene geval gaat hij bij werkloosheid in Nederland meteen 'in een kibboets werken' en in het andere geval heeft hij bij voorbeeld eerst twee maanden uitkering in Nederland gehad om dan pas naar het buitenland te gaan. Betrokkene wordt dan uitgesloten van een uitkering.

Mijn vraag is: Herleeft in die tweede situatie, bij terugkeer in Nederland, zijn recht? En voorts: Hééft betrokkene in het eerste geval, bij terugkeer in Nederland, een recht op uitkering? In dit eerste geval heeft betrokkene zich namelijk niet eerst als werkloze in Nederland laten registreren alvorens naar het buitenland te gaan.

Staatssecretaris **De Graaf**: De vragen lijken mij duidelijk geformuleerd. De heren aan mijn rechterzijde, die deskundiger zijn dan ik, zullen ongetwijfeld op deze duidelijke vragen ook een duidelijk antwoord kunnen geven, ook al behoeft dit dan nog niet een bevredigend antwoord te zijn.

De heer **Van Pelt**: Mevrouw de Voorzitter! Ten aanzien van degene die naar het buitenland vertrekt en daardoor zijn uitkering verliest, zijn twee situaties denkbaar: hij gaat daar werken of hij blijft daar werkloos en keert weer terug. De bepalingen zoals deze in artikel 21 zijn neergelegd, voorzien niet in herleving van het recht op uitkering bij terugkeer in Nederland. Voor die betreffende uitsluitingsgrond is er namelijk geen herlevingsmogelijkheid.

Als de man in het buitenland gaat werken, is er de mogelijkheid om een vrijwillige verzekering te sluiten. Op basis van die vrijwillige verzekering kan hij, na terugkeer in Nederland, recht op uitkering krijgen. Als betrokkene in het buitenland gaat werken, bestaat er sowieso geen herlevingsmogelijkheid, omdat hij de status van werknemer verliest. Hij is niet meer in Nederland werkzaam. Op het moment waarop hij terugkeert, is hij geen verzekerde en kan hij op grond van de verplichte verzekering geen recht op uitkering doen gelden.

Staatssecretaris **De Graaf**: Het antwoord lijkt mij helder en klaar.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Mij volstrekt niet. Waar

had ik uit moeten begrijpen, dat artikel 19 beoogt, een werknemer die werkloos is maar wel verzekerd, uit te sluiten op grond van één van de onder artikel 19 lid 1. genoemde voorwaarden, bij voorbeeld omdat hij rechtens van zijn vrijheid is beroofd? Dat laatste is een uitsluitingsgrond. De persoon komt weer uit de gevangenis en herleeft ook dan zijn recht niet? Waar had ik dat uit moeten begrijpen?

Wanneer iemand bij voorbeeld zonder toestemming van de Sociale verzekeringsraad drie weken in plaats van twee weken in het buitenland is geweest, dan begrijp ik uit artikel 19 dat hij één week van zijn recht is uitgesloten. Ik moet nu uit het antwoord van de heer Van Pelt begrijpen dat hij dan ook is uitgesloten van de herleving van zijn recht op uitkering. Ik begrijp dat nergens uit. Dus moet ik uit de wet toch nog steeds opmaken, dat voor iemand die naar een land buiten de EEG gaat en die terugkeert, na zijn uitsluitingsperiode in principe zijn recht weer herleeft.

Staatssecretaris **De Graaf**: De heer Voogd gaat, eventueel aangevuld door de heer Van Pelt, op deze vraag in als u dat goedvindt mevrouw de Voorzitter.

De **Voorzitter**: U hoeft mij dat zelfs niet eens te vragen. U hebt alle ruimte om iedereen het woord te geven. Het is fijn dat u de naam van de spreker noemt, zodat die in het verslag kan worden opgenomen.

De heer **Voogd**: Mevrouw de Voorzitter! Artikel 19 zegt duidelijk: geen recht heeft. Artikel 20 stelt: het recht op uitkering eindigt. In artikel 21 zit de herlevingsbepaling die in de delegatie aan de SVR is opgedragen, althans met betrekking tot de periode. De reden van het verblijf in buitenland is niet relevant. De SVR kan regels stellen met betrekking tot de periode waarbinnen herleving kan plaatshebben. Dat geldt voor het wonen, c.q. het werken in het buitenland maar ook voor het van zijn vrijheid zijn beroofd.

Wij hebben daarover nog geen idee voor de termijnen, maar dat moet de staatssecretaris zeggen, van de adviesaanvragen aan de SVR waarbinnen deze zaken ter advisering worden voorgelegd, waarna de besluiten gemaakt kunnen worden en de SVR zijn eigen uitvoeringsbesluiten gaat maken. Voorzien wordt om dit rondom de periode waarin de parlementaire behandeling in de

Tweede Kamer wordt afgerond, uit te zenden. We moeten namelijk eerst een duidelijke wettekst hebben alvorens een adviesaanvraag gemaakt kan worden.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Het komt mij voor, dat het antwoord nu alleen betrekking heeft op de termijnen. Dat vind ik overigens ernstig genoeg, want dat laat de mogelijkheid open dat iemand die enkele dagen in de gevangenis gaat omdat hij de boete subsidiair niet betalen kan, verder zou worden uitgesloten. Ik vind dat veel te ver gaan, maar ik begrijp goed dat die mogelijkheid dat open laat. Vervolgens is dit toch een zeer zware afwijking van de thans geldende WWV. Kunt u mij meedelen in hoeverre dat een afwijking is en of dat ook de bedoeling is?

Staatssecretaris **De Graaf**: In hoeverre wijkt het nu af van de WWV?

De heer **Van Pelt**: In de WWV is het zo geregeld, dat herleving altijd mogelijk is. In de WW krijgt men gewoon zijn uitkering gedurende de rest van het betreffende uitkeringsjaar. De WW beslaat natuurlijk een veel kortere periode waarover men recht heeft.

Mevrouw **Dales**: Dat meende ik ook te weten. Is het inderdaad de bedoeling van de staatssecretaris om dit aan de SVR over te laten met de mogelijkheid dat er helemaal geen herleving meer plaatsvindt noch voor iemand die slechts voor korte tijd in de gevangenis zit, zoals door mij werd geschetst, noch voor iemand in de situatie zoals door mevrouw Ter Veld is gesteld?

Staatssecretaris **De Graaf**: Die bevoegdheid wordt inderdaad aan de SVR gegeven. De voorschriften die nu in de wet staan, zijn anders en minder gunstig in die zin. Maar het is wel de bedoeling om dat recht te doen herleven, in ieder geval in die situatie waarin het redelijk is om het te doen herleven. Dat je daarvoor bepaalde termijnen stelt, is een voor de hand liggende zaak.

Dat er ook onderscheid wordt gemaakt in de aard van de gevallen lijkt mij ook wel voor de hand liggend, gezien hetgeen de heer Van Pelt heeft gezegd over de mogelijkheid van vrijwillige verzekering in het kader van de nieuwe werkloosheidswet als men in het buitenland verblijft. Anders zou men van die mogelijkheid van vrijwillige verzeke-

ring geen gebruik behoeven te maken.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Voorzitter! Mag ik hierop een aanvullende vraag stellen? In artikel 21 is het herlevingsrecht beperkt tot een aantal gevallen, bij voorbeeld als men geen werknemer meer is geweest. Er wordt ook verwezen naar artikel 19 over de uitsluitingsgronden. Daarin wordt het recht op herleving alleen toegekend – als ik het goed lees – aan artikel 19, eerste lid, onderdelen a. tot en met c. Mevrouw Ter Veld gaf een voorbeeld over mensen die buiten Nederland wonen of verblijf houden buiten Nederland. Voor die mensen is het recht op uitkering definitief uitgesloten en heeft de Sociale Verzekeringsraad zelfs niet de bevoegdheid om herleving te bewerkstelligen. Tenminste, dat heb ik begrepen uit artikel 21, lid 1.

Staatssecretaris **De Graaf**: Voorzitter! Het gaat hier om een nogal ingewikkelde zaak. Het is misschien wijs om met name dit punt mee te nemen bij onze schriftelijke reactie. Daarin moet goed worden verwoord waarover het precies gaat en vervolgens moet iets meer worden gezegd over het tweede lid van artikel 21 over de bevoegdheden van de Sociale Verzekeringsraad. Als de Kamer nu nog behoefte heeft aan een nadere precisering, kan dat daarbij ook worden meegenomen. Dit lijkt mij een goede oplossing, tenzij de heer Voogd nog een aanvulling heeft of een opmerking ter verduidelijking wil aanbrengen naar aanleiding van de interventie van mevrouw Brouwer.

De **Voorzitter**: Het lijkt mij goed om eerst te bekijken of de staatssecretaris een concreter antwoord kan geven op de vraag van mevrouw Brouwer. Als dat niet zo is dan vraag ik de commissie om het spoor te volgen dat de staatssecretaris heeft voorgesteld.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Het meest concreet lijkt mij de vraag of het de bedoeling van de staatssecretaris is om de mogelijkheid van het herlevingsrecht van de uitkering te beperken tot een aantal gevallen. Dat lijkt mij het belangrijkste.

De heer **Voogd**: Dat is het onderscheid dat in artikel 21 is aangebracht. Die herleving is alleen wel mogelijk voor die categorieën die buiten Nederland wonen of rechtens van hun vrijheid zijn beroofd.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Dat is niet mogelijk, dat is uitgesloten! Het gaat hier om de categorieën a tot en met c.

De heer **Voogd**: In het tweede lid van artikel 21 staat dat de Sociale Verzekeringsraad bevoegd is, regels te stellen met betrekking tot de herleving voor de categorieën e, g en j. Ik meen dat dit juist is. Het gaat om de mensen die buiten Nederland wonen of verblijf houden, die rechtens van hun vrijheid zijn beroofd of die vakantie genieten.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Dat betekent dat voor de niet genoemde gevallen geen recht op herleving geldt?

De heer **Voogd**: Exact.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mevrouw de Voorzitter. Het komt voor dat iemand tijdens de periode dat hij onder de werking van de Werkloosheidswet valt, opgeeft dat hij niet beschikbaar is voor arbeid, bij voorbeeld in verband met het vervullen van huishoudelijke taken vanwege ziekte van een gezinsgenoot. Dan bestaat er wel degelijk een vorm van uitsluiting. Op dat moment is men immers niet verzekerd. Het houdt wel in dat de herleving niet mogelijk is op het moment dat de betrokkene zich weer meldt voor arbeid, omdat de noodsituatie in het gezin over is.

Ik heb de indruk dat het belangrijk is om de herlevingssituatie zoals deze thans in de WW en de WWV is opgenomen, te herzien voor dit soort gevallen. De huidige situatie kan er namelijk toe leiden dat mensen verplicht worden om niet te melden dat zij gedurende een periode niet beschikbaar zijn voor arbeid. De consequentie zou namelijk zijn dat men tijdens die korte periode geen uitkering krijgt en dat de herlevingsmogelijkheid van de uitkering wanneer men weer beschikbaar is voor arbeid volstrekt vervalpt. Dat is een heel ongunstige situatie.

Ik acht het beter dat mensen kunnen opgeven dat zij gedurende één of twee maanden niet beschikbaar zijn voor arbeid, zonder dat hun uitkering na die periode in gevaar komt. Ik zou graag een nader exposé hebben over die bepaling uit de WWV die ernstig wordt gemist. Hoe werkt een en ander uit? Onze bedoeling is uiteraard dat de Kamer of de staatssecretaris zelf later alsnog wijzigingen kan aanbrengen.

Staatssecretaris **De Graaf**: Mevrouw de Voorzitter! Ik zeg graag toe dat exposé te geven in een schriftelijke reactie, opdat in ieder geval op dit punt duidelijkheid bestaat, hetgeen eventueel kan leiden tot een politieke keuze die kan afwijken van deze.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Kunt u daarin ook vermelden wanneer, theoretisch gezien, het laatste WWV-recht kan herleven op basis van de wet die dus niet wordt ingetrokken?

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat is een ingewikkelde vraag, maar hebt u die begrepen, mijnheer Van Pelt?

De heer **Van Pelt**: Dat kan alleen maar in de gevallen die op het moment van de inwerkingtreding van de nieuwe wet in de WWV nog niet zijn afgewikkeld. Op die gevallen blijft gewoon de WWV-systematiek van toepassing. Alle nieuwe gevallen die zich voordoen na de inwerkingtreding van de nieuwe wet vallen onder de nieuwe regeling.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Dat is mij wel duidelijk. Ik zou echter graag willen weten wanneer wij ongeveer moeten schatten dat de laatste die daaronder valt zich kan melden en of diens recht ook weer zal herleven. Het gaat om die gevallen die, op het moment dat de nieuwe wet van kracht wordt, doorlopen in de WWV en die geconfronteerd worden met een onderbreking gedurende de tijd dat de WWV mogelijkheden biedt. Voorts gaat het erom hoe lang nog in dat geval herleving zal plaatsvinden. Deze vraag is begrepen en vastgelegd en zal worden beantwoord.

De **Voorzitter**: Ik stel mij voor dat mevrouw Brouwer nog één vraag over dit onderwerp stelt en dat dit punt verder schriftelijk behandeld zal worden.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Die laatste vraag gaat over artikel 19 lid 1, sub d en f. Het gaat dus om gevallen waaraan geen herlevingsrecht is toegekend. Zowel als het gaat om het recht van onverminderde doorbetaling van loon als wanneer het gaat om de vraag of iemand op grond van de Vreemdelingenwet kan worden uitgezet, kan het zijn dat de mensen die daarmee te maken hebben in een procedure verwickeld raken. Aan het einde van die procedure kan dan blijken dat bij voorbeeld de vreemdeling niet mag worden uitgezet of dat het loon niet hoeft te worden doorbetaald.

Waarom wordt er nu allereerst geen recht op herleving toegekend? Als nu achteraf blijkt dat het loon niet wordt doorbetaald of dat de vreemde deling niet mag worden uitgezet, betekent dit dan dat deze uitsluitingsgronden op dat moment niet meer gelden, of zegt de staatssecretaris dat de uitsluitingsgronden pas gelden op het moment dat de procedure tot de laatste instantie toe is gevoerd?

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat laatste is het geval.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Wat betekenen dan de woorden 'de laatste instantie'?

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat geldt voor de illegalen.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Dat was niet mijn vraag. Dat betekent dus dat men niet kan worden uitgesloten van het recht op uitkering, zolang er geen laatste uitspraak is geweest.

Staatssecretaris **De Graaf**: Als in een procedure uitgemaakt is dat men voldoet aan alle voorwaarden en men hier legaal is, dan bestaat gewoon recht op uitkering.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Dat is niet waar.

Staatssecretaris **De Graaf**: De heer Voogd heeft, zie ik, nog iets meer van de vraag begrepen dan ik. Hij geeft hierop nog een reactie.

De heer **Voogd**: Iemand kan pas worden uitgezet als een laatste beslissing genomen is. Tot dat moment is die uitzetting onzeker.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Het spijt mij, maar dat is niet waar. Iemand kan worden uitgezet op het moment dat er geen schorsing is verleend en dan kan er nog wel een procedure lopen.

De **Voorzitter**: Hier is kennelijk meer duidelijkheid in de wetsbehandeling nodig. Ik neem aan dat de staatssecretaris dit bij een en ander bestrekt.

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat zullen wij zeker nader bekijken. Het gaat er om wat daarvan de gevolgen zijn. Dat zullen wij dan ook nader uiteenzetten.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Het spijt mij vreselijk, mevrouw de Voorzitter, maar ik moet nu even op lid d doorgaan. Iemand heeft recht op onverminderde doorbetaling van zijn loon vanwege de werkgever. Dat

wordt een uitsluitingsgrond. Dan kan dat niet herleven. Dat zou dus betekenen dat pas na afloop van de periode waarover de betrokkene recht heeft op onverminderde doorbetaling van zijn loon en dat ook krijgt doorbetaald de eerste werkloosheidsdag kan ontstaan. Anders zou hij zijn uitgesloten zonder herlevingsmogelijkheid. Kennelijk wordt met 19 onder d bedoeld: recht op onverminderde doorbetaling van zijn loon; de werkloosheid gaat daarna pas in.

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat klopt toch?

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Ik vind ook dat het klopt, maar ik wijs op wat in de memorie van antwoord wordt gezegd. Dat leest ook heel simpel; ik had er ook wat vragen over, die ik eigenlijk schriftelijk wilde stellen. Er staat: de eerste werkloosheidsdag is de dag waarop de persoon niet normaal naar zijn werk gaat. Ik geef een heel simpele situatie. De betrokkene wordt op 1 april van enig jaar op non-actief gesteld. Dat is dus de eerste dag waarop hij niet normaal naar zijn werk gaat en dus de eerste werkloosheidsdag.

Ik had daarbij willen vragen of hij dan niet naar de rechter moet gaan om te eisen dat zijn werkgever hem nog aan het werk houdt, omdat dit van belang kan zijn voor de leeftijd waarop hij de eerste werkloosheidsdag krijgt. Nu heeft hij recht op onverminderde doorbetaling van zijn loon tot en met de dag waarop de ontslagvraag is gegeven; laat dat 1 augustus zijn. Als ik 19d en het antwoord van de staatssecretaris nu goed begrijp, zou 1 augustus pas de eerste werkloosheidsdag zijn. Dan is 19 onder d in die zin geen uitsluitingsgrond, maar is inderdaad pas het moment dat de werkgever feitelijk het loon niet meer hoeft uit te betalen het moment waarop de eerste werkloosheidsdag intreedt.

Dat is anders dan tot nu toe in de memorie van antwoord is behandeld. Ik denk dan ook dat – ik wijs ook op artikel 26, eerste lid – de eerste werkloosheidsdag in relatie tot artikel 19, eerste lid onder d, nog eens uitdrukkelijk moet worden bekeken. Juist het vraagstuk van de eerste werkloosheidsdag kan voor betrouwbare vreselijk belangrijk zijn, omdat hij immers in de loop van de periode waarover het loon doorbetaald wordt ook nog 50 kan worden of iets dergelijks. Ook daarop wil ik graag een uitgebreide reactie hebben, want

hier ontstaat veel onduidelijkheid. Wij hebben er in het eerste mondeling overleg ook al op gewezen.

Staatssecretaris **De Graaf**: De heer Voogd merkte in mijn richting op dat de eerste werkloosheidsdag nog nader dient te worden uitgewerkt. In die zin zal bij die uitwerking ook een nadere reactie worden gegeven op de nu door mevrouw Ter Veld gestelde vragen.

De heer **Weijers** heeft in hetzelfde kader een vraag gesteld over de illegalen. Hij heeft van mij een reactie gevraagd over een illegaal die hier gewerkt heeft, loon heeft verdiend en over dat loon premie heeft betaald. Hoe zit het nu als je hem uitsluit van een uitkering met een verzekeringsgedachte? Er zijn twee mogelijkheden. Of je zegt dat zo'n illegaal die hier werkt niet verzekerd behoort te zijn, maar dan vormt hij een nogal vreemde concurrentie op de arbeidsmarkt en is het alleen maar meer bevorderlijk om op die manier te gaan werken. Dat is een heel slechte zaak. Vandaar dat wij hem, als hij hier illegaal verblijft en werkt, niet van de verzekering uitsluiten.

Wel vinden wij dat er reden is om hem van het recht op een werkloosheidsuitkering uit te sluiten. In het toekennen van dat recht zou namelijk een zekere honorering van het hier illegaal verblijven, blijken. Ik vind dat wij dat niet moeten doen. De redenen zijn in de memorie van antwoord duidelijk geformuleerd. Ik meen dat het de beste keuze is, hem niet van de verzekering uit te sluiten – dat is uit concurrentie- en andere overwegingen een slechte zaak – maar wel van het recht op een uitkering. Dat ontstaat natuurlijk weer wel – dat is ook het voordeel – als blijkt, achteraf misschien, dat hij wel erkend wordt en legaal is.

Als achteraf blijkt dat iemand wel legaal hier is, dan ontstaat alsnog recht op uitkering.

De heer **Weijers** (CDA): Hoe is de huidige rechtspraktijk op dit punt?

Staatssecretaris **De Graaf**: Iemand die hier illegaal verblijft en werkloos wordt, heeft geen rechten, omdat hij ook niet bij het arbeidsbureau wordt ingeschreven als werkzoekende, zijnde een van de voorwaarden voor het recht op een uitkering. De situatie is dus te vergelijken met de huidige praktijk.

De heer **Willems** (PSP): In bijlage VI, het vergelijkend overzicht van de

personenkringen, zijn de regels twee, drie en vier onbegrijpelijk. De illegalen worden hierbij overigens niet genoemd, terwijl de situatie bij de WW anders is dan bij de WWV.

Staatssecretaris **De Graaf**: De mensen blijven wel gewoon verzekerd. Dat is nu juist het punt. Als je illegalen uitsluit van de verzekering, dan heeft een werkgever die hen in dienst neemt, extra goedkope arbeidskrachten. Dat zou natuurlijk een lelijk concurrentievervalsend effect hebben.

De heer **Voogd**: Wat de misstelling betreft, het derde liggende streepje is onterecht opgenomen. Het gaat om twee categorieën: mensen die in Nederland in dienstbetrekking zijn en mensen die niet in Nederland in dienstbetrekking zijn van een niet in Nederland gevestigde werkgever.

De heer **Willems** (PSP): Dat zegt toch niks meer? Het is toch logisch dat wij niks te maken hebben met niet-Nederlanders die bij een niet in Nederland gevestigd bedrijf in dienst zijn?

De heer **Voogd**: Het kan wel degelijk gaan om Nederlanders. Er kan een goede reden zijn om die mensen toch te verzekeren. De Verenigde Staten heeft dat soort principes.

De tweede reden is, dat men verdragen kan hebben gesloten waarin het buitenland als het eigen land wordt beschouwd of waarin periodes doortellen. Er zijn dus wel gevallen waarin het voorkomt. Maar dan niet in de wetgeving. Wel in een afzonderlijke regeling of een verdrag.

De **Voorzitter**: Ik denk dat dit punt hiermee voldoende is behandeld. Als er leden zijn die hierop alsnog willen ingaan, dan kunnen zij dat ook in het eindverslag doen.

De heer **Weijers** (CDA): Ik heb nog een vraag aan de heer Willems. Hij stelde dat in de huidige rechtspraktijk illegalen wel voor een uitkering in aanmerking zouden komen. Volgens de redenering van de staatssecretaris kan dit eenvoudig niet, want voor het recht op een uitkering moet men ingeschreven zijn als werkzoekende bij het arbeidsbureau. Een arbeidsbureau zal een illegaal als zodanig niet tot het bestand werkzoekenden toelaten.

De heer **Willems** (PSP): Dat lijkt inderdaad te kloppen. Het zou dan hooguit kunnen liggen aan de koppeling tussen de uitkeringsvoor-

waarden van de bedrijfsvereniging voor de WW en de inschrijving bij het arbeidsbureau. Dat lijkt mij logisch. Toch heb ik de indruk dat buitenlanders in die situatie ook een WW-uitkering van de bedrijfsvereniging kunnen krijgen. Dan hoeven zij niet legaal ingeschreven te zijn bij het arbeidsbureau. Hoe dat zit, weet ik niet.

De **Voorzitter**: Dit blijft duister en het moet maar even duister blijven. Als u daarover een vraag wilt stellen in het eindverslag, dan kunt u dat doen.

Nu gaan wij over tot bespreking van het volgende punt onder dit blokje.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Ik zou graag het onderwerp 'ziekte en werkloosheid' en een aantal aanverwante zaken aan de orde willen stellen. In de eerste plaats heb ik een vraag over de referteperiode. Iemand met een WAO-uitkering wordt hersteld verklaard en vindt vervolgens een baan. Hij verliest die baan na een maand of vijf. Dan kan de referteperiode wel met ziekte worden verlengd, maar hoe kun je bij een WAO'er terugkijken naar zijn vorige baan? Want misschien heeft betrokkene wel jaren in de WAO gezeten.

Mijn tweede vraag betreft de beschikbaarheid voor arbeid. In de memorie van antwoord wordt gesteld, dat iemand die werkloos is en ziek, nog wel degelijk beschikbaar is voor de arbeidsmarkt, omdat betrokkene immers de krant kan lezen en kan solliciteren. Ik denk – misschien kan mij daarover wat nadere informatie worden gegeven – dat het onwaarschijnlijk is dat een werkgever die iemand oproept op grond van een sollicitatiebrief en te horen krijgt 'ik zou graag willen komen, maar ik wacht op dit ogenblik op een hernia-operatie, dus kunt u nog even drie maanden wachten', inderdaad zo iemand beschikbaar acht voor de arbeidsmarkt.

Op blz. 127 van het gestencilde stuk wordt dit voor een deel ook bevestigd. Daar wordt gesteld, dat iemand bij voorbeeld niet beschikbaar is voor de arbeidsmarkt als hij als gevolg van ziekte tijdelijk wordt opgenomen in een inrichting. Dat kan ook een ziekenhuis zijn.

Mijn derde vraag betreft de uitkeringssituatie tijdens werkloosheid en ziekte. Mevrouw Hofman heeft in het vorige mondeling overleg

verklaard, dat bij anti-cumulatie van de Ziektewet en de Werkloosheidswet uiteindelijk het resultaat zou zijn, dat een uitkering zou worden verstrekt ter hoogte van het ziektegeld. Nu lees ik in de memorie van antwoord, dat, als iemand ziek is, de uitkering door de anti-cumulatie uiteindelijk op de hoogte van de vervolguitering zou uitkomen, dus op 70% van het minimumloon. Maar vlak daarna lees ik weer, dat bij de IOW de discussie niet ter zake doet, omdat de ziekte-wet-uitkering immers hoger is dan de IOW.

De IOW is immers net zo hoog als de vervolguitering, dus 70% van het minimumloon. Ik krijg dus drie verschillende informaties over de effecten van de anti-cumulatie van de Werkloosheidswet en de Ziektewet. Ik ga er voorlopig van uit, dat het antwoord van mevrouw Hofman correct is, omdat haar antwoorden meestal correct zijn. Maar als dat zo is, dan zijn de opmerkingen in de memorie van antwoord niet juist.

De **Voorzitter**: Als men aansluitende vragen heeft, dan verzoek ik die nu meteen te stellen. Dit blijkt niet het geval. Dan is het woord aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **De Graaf**: Het eerste punt betreft de referteperiode voor de beoordeling van het recht op een WW-uitkering, die in geval van ziekte mag worden verlengd. Die verlenging bestaat uit de periode van ziekte en ongeschiktheid. Bij mijn weten zit daar geen limitering in. Het kan betekenen dat men in een aantal gevallen wat verder terug moet gaan dan bij voorbeeld enkele jaren. Op zichzelf biedt deze bepaling in de wet de betreffende persoon echter de gelegenheid om te voldoen aan de referte-eis door te kijken naar de periode die vooraf is gegaan aan zijn periode van arbeidsongeschiktheid. Dit is overigens een situatie die op dit moment ook geldt in de huidige Werkloosheidswet.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mag ik dan vragen wat er gebeurt, wanneer iemand als vroeg-gehandicapte in de AAW komt, maar dan toch weer arbeidsgeschiedt raakt en gaat werken? Dit is niet volstrekt onmogelijk. Dan is er echter geen vroeger arbeidsverleden.

Staatssecretaris **De Graaf**: Neen, dat klopt. Je kunt niet langer verlengen dan de periode na de aanvang van de arbeidsongeschiktheid. Als daar dan geen periode van werken aan

voorafgaat en dus geen periode van verzekering, kun je geen recht doen gelden. Dan moet je gewoon kijken naar het aantal gewerkte dagen vanaf het moment dat men niet meer arbeidsongeschikt is en dus een dienstbetrekking heeft. Men moet niet vergeten dat het hierbij gaat om een vroeg-gehandicapte die niet in de WAO of in de Ziektewet heeft gezeten en die dus nimmer werknemer is geweest, maar die vanwege zijn jeugd-handicap vanaf zijn achttiende jaar in een volksverzekering terecht is gekomen. Nogmaals, voor die gevallen geldt de verlenging wel. Dit heeft echter geen zin, omdat daar geen dienstbetrekking aan vooraf is gegaan. Dat is een juiste constatering. Een en ander is echter niet anders dan op dit moment het geval is.

Het tweede blok vragen van mevrouw Ter Veld had betrekking op het tijdens de werkloosheid ziek geworden en het volgens onze opvatting dan toch wel beschikbaar zijn voor bij voorbeeld sollicitatie en arbeid. Mevrouw Ter Veld noemde een paar gevallen, waarin volgens mij zeker niet aan de oproep voldaan kan worden. Zij noemde ook het geval van opname in de inrichting. In de memorie van antwoord is echter duidelijk gesteld dat het in de Ziektewet doorgaans gaat om kortlopende perioden van ziekte. Van de ziektewetgeving eindigt 85% binnen twee of drie weken.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Binnen een maand, staat er.

Staatssecretaris **De Graaf**: Binnen een maand dan! Door de bank genomen echter is de periode van ziekte erg kort. In het algemeen zal in die korte periode geen sprake zijn van het zich niet met bij voorbeeld sollicitaties kunnen bezighouden. Dit neemt echter niet weg dat mevrouw Ter Veld er gelijk in kan hebben dat in een aantal door haar genoemde concrete gevallen de situatie wel wat anders kan liggen. Ik heb het beeld geschetst, zoals dat in het algemeen geldt voor zieken die dit meestal vrij kort blijven. Ik dacht dat de gemiddelde ziekte duur zelfs lag op 19 dagen of daaromtrent.

Het derde blok vragen van mevrouw Ter Veld kan ik niet direct toezeggen. De heer Van Pelt kan echter wel opheldering geven. Misschien mag ik overigens even zeggen dat mevrouw Hofman – haar naam is even genoemd – helaas niet aanwezig kan zijn vanwege ziekte. Dit spijt niet alleen

haar, maar ook ons. Ik wil er blijk van geven hoezeer zij betrokken is bij het geheel, hoewel zij er nu helaas niet bij kan zijn.

De heer **Van Pelt**: Mevrouw de Voorzitter! Als ik mevrouw Ter Veld goed heb begrepen, dan gaat het om het geval waarin de betrokkene die een WW-uitkering heeft en nog in de loondervingsfase zit, ziek wordt en tijdens die ziekte in de vervolguitering belandt op 70%.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): U heeft dit niet helemaal goed begrepen. Wij moeten uitgaan van de wet, zoals die voorligt. Dan kan het zijn dat bij de stapsgewijze verlaging van de Werkloosheidswet, ook in de periode van de wat dan nog steeds loongereleerde uitkering heet, iemand ziek wordt. Door de anticumulatie – dit staat in het verslag van het mondeling overleg van de vorige keer – is de Ziektewetuitkering feitelijk de uitkering die men uitbetaald krijgt, ook wanneer men in een lagere stap verkeert. Dat is de eerste vraag.

Bij de vervolguitering die op 70% ligt, geldt ook de Ziektewet. Naar mijn rekeninzicht zou de anti-cumulatie ook moeten leiden tot de feitelijke uitbetaling volgens de Ziektewet. Dat werd weer bevestigd door de zin op bladzijde 138 van het gestencilde stuk, namelijk dat het bij de IOW niet aan de orde kan zijn omdat de ziektewetuitkering veelal hoger zal zijn dan de IOW-uitkering die materieel net zo hoog is als de vervolguitering. Ik meen te begrijpen dat iemand die ziek en werkloos is door de anti-cumulatie feitelijk een ziektewetuitkering krijgt van 70% van het laatste genoten loon, ongeacht de fase van de afbouw van de loongereleerde uitkering en ongeacht onder welke werkloosheidsregeling die persoon in de loop van de tijd terechtkomt.

Staatssecretaris **De Graaf**: Als ik het goed begrijp gaat het om de vraag welke dagloonvaststelling er geldt voor deze zieke werkloze gedurende de periode van werkloosheid, in welke fase dan ook.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Neen, de vraag is: wat is het effect van de anti-cumulatie? Op welke uitkering kom je dan uit? Mevrouw Hofman zei dat je dan uitkomt ter hoogte van het ziekengeld. Bladzijde 138 van het gestencilde stuk geeft daaraan een zeer onduidelijke en gevarieerde uitleg.

De heer **Van Pelt**: Het gaat dus om de hoogte van het ziekengeld dat de betrokkene krijgt op het moment waarop hij ziek wordt. Hij heeft dus een loongereleerde uitkering. Hij heeft een WW-uitkering van 70%. Hij krijgt een ziekengelduitkering van dezelfde hoogte, namelijk ook van 70%. Hij doet dan een stapje omlaag of hij krijgt een vervolguitering, die 70% van het minimumloon bedraagt. Tijdens zijn ziekte blijft de uitkering gehandhaafd op die 70%, die hij dus al had voordat hij een vervolguitering kreeg.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Voor alle duidelijkheid: op bladzijde 138 van de gestencilde tekst staat dat de anti-cumulatie ertoe leidt dat betrokkene een ziekengelduitkering zal ontvangen ter hoogte van de vervolguitering. Dat is dus onjuist.

De heer **Van Pelt**: Als hij op het moment waarop hij een vervolguitering krijgt, ziek wordt, krijgt hij een ziekengelduitkering ter hoogte van de vervolguitering.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Dat begrijp ik niet, want de Ziektewet kent geen vervolguitering. Betrokkene is gewoon verzekerd volgens de Ziektewet. De rekensom blijft gelijk: of je nu in de stapsgewijze afbouw zit of dat je een op andere gronden op 70% van het minimumloon vastgestelde uitkering hebt. Conform de Ziektewet krijgt hij 70% van het loon. Hetgeen u zegt lijkt mij fout. Uw eerste antwoord wees daar al op.

De heer **Van Pelt**: Zijn ziektewetuitkering is gebaseerd op een dagloon, dat weer is afgeleid van de WW-uitkering.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Waar staat dat?

De heer **Van Pelt**: Dat is in de huidige situatie toch ook het geval?

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Dat is in de huidige situatie niet geval. Wie nu ziek wordt en onder de Werkloosheidswet valt, is verzekerd voor ziekte. De vorige keer hebben wij al uitgesproken dat dit anders ligt dan bij de Wet werkloosheidsvoorzieningen. De WW-systematiek is gehandhaafd. Men is verzekerd voor ziekte. Dat is dus anders dan bij de WWV. Daarom zie ik niet waar in de Werkloosheidswet zou staan dat de 70%-ziektewetuitkering van de werkloosheidsuitkering wordt afgeleid. Die wordt toch afgeleid van het loon dat men verdiende?

De heer **Van Pelt**: Neen, die wordt afgeleid van de dagloonregeling in de werkloosheidswet. Het ZW-dagloon is gelijk aan het WW-dagloon. Dat staat in de dagloonregeling van de Ziektewet.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Kan de staatssecretaris wat betreft de dagloonregelingen die nu gelden een en ander aantonen? Een vervolguitering in die zin kennen wij thans helemaal niet. Ik zou niet weten waar ik dat zou kunnen terugvinden. Ik hoor dat graag. Wellicht wordt er in de invoeringswet dan iets gewijzigd. Daarover krijg ik dan graag ook informatie.

De **Voorzitter**: Het lijkt mij goed dat de staatssecretaris daarop verder zal ingaan in de nota naar aanleiding van het eindverslag.

Staatssecretaris **De Graaf**: Daarin komt de problematiek ter sprake.

De **Voorzitter**: Als er een relatie is met invoeringswet, dan vermeldt u dat daarin wel.

Hiermee is ook het aantal vragen van mevrouw Ter Veld in de tweede ronde beantwoord. Ik kijk nu naar het blokje op bladzijde 50. Zijn er naar het oordeel van mevrouw Ter Veld nog meer onderwerpen die aan de orde moeten komen?

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Wat mij betreft kunnen wij overgaan naar het volgende blokje.

De heer **Weijers** (CDA): Ik wil nog even terugkomen op de Ziektewet. De redenering is dat het overgrote deel kortlopend is en op de beschikbaarheid niet zo'n grote invloed heeft. Dat moge dan waar zijn, maar ik wijs erop dat als mensen langer ziek zijn, dit de beschikbaarheid wel degelijk beïnvloedt. Is overwogen op dit punt enige variatie aan te brengen, c.q. de bedrijfsvereniging enige bevoegdheid op dit punt te geven?

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat is niet overwogen.

De **Voorzitter**: Dan stel ik thans blokje 3.5. aan de orde.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Het gaat hier om de verwijtbare werkloosheid. Ik heb begrepen, dat op dit punt een nota van wijziging zal worden ingediend.

Steeds wordt gesteld, dat de woorden 'verwijtbare werkloosheid' zijn gekozen, omdat zij begrijpelijker zijn. Ik neem aan, dat is bedoeld: begrijpelijk voor gewone mensen en

niet alleen voor Kamerleden, zoals elders in de memorie van antwoord wordt uitgelegd. 'Verwijtbaar' zou derhalve geen andere inhoud hebben dan: niet onvrijwillig werkloos. De SER heeft voorgesteld om de begrippen uit de WW niet te gebruiken in de geïntegreerde wet. Er is gekozen voor het begrip 'verwijtbaar' om een situatie te vermijden, waarin men óf vrijwillig werkloos is óf niet.

In dat laatste geval is er sprake van een WWV-uitkering. Er is indertijd geadviseerd voor het begrip 'verwijtbaar' om een begrijpelijker terminologie te hebben. Men wilde uitdrukkelijk aangeven, dat de nieuwe werkloosheidswet dezelfde mogelijkheden heeft als die, welke de WWV kent. Iets is niet alleen zwart of wit; tussen zwart en wit zitten vele tinten grijs. Er zijn verschillende gradaties van verwijtbaarheid denkbaar bij een ontslagsituatie.

In de memorie van antwoord wordt dit ontkend. Je kunt nooit meer krijgen ingeval je verwijtbaar werkloos bent dan iemand, die echt onvrijwillig werkloosheid is. Dat 'nooit' houdt al in, dat geen sanctie – beperking van de duur – mogelijk is. De wet is er ook vrij duidelijk over. Er wordt met zoveel woorden gezegd, dat iemand, die verwijtbaar werkloos is – dus geen WW-uitkering – eigenlijk niets zou moeten hebben. Er zijn echter verzachtende omstandigheden denkbaar; derhalve 70%. Tijdens het vorige mondeling overleg en in het voorlopig verslag hebben wij gesteld, dat er vele vormen van verwijtbaarheid zijn. In de memorie van antwoord wordt dat ook toegegeven. Het gaat dan om de niveaubegrenzing, welk begrip gewoon inhoudt, dat je nooit meer dan 70% krijgt.

Men spreekt over verwijtbaarheid als het gaat over verwijtbare gedragingen en de voorzienbaarheid van de werkloosheid. Er kan ook een licht verwijtbare gedraging zijn geweest die tot ontslag leidde. Die zou dan niet leiden tot een minimumsanctie.

Hiermee wordt naar mijn indruk in de memorie van antwoord al aangegeven, dat er een grote variatie in de mate van verwijtbaarheid denkbaar is. Het toegeven dat er tussen wit en zwart vele tinten grijs zijn, heeft echter geen enkel effect op de rest van de tekst. Wanneer iemand bij voorbeeld om dringende redenen ontslagen wordt, kan daaraan een grote variatie van verwijtbaarheid ten grondslag liggen. De werknemer heeft dan twee mogelijkheden. Hij kan naar de kantonrechter gaan en

de nietigheid van het ontslag inroepen. Hij krijgt dan vermoedelijk een doorbetaling van loon. Als de kantonrechter dat afwijst, is hij per definitie verwijtbaar werkloos en krijgt hij niets. Krijgt hij doorbetaling van loon, dan is hij uitgesloten van de Werkloosheidswet en krijgt hij ook niets.

Ik constateer een aantal problemen. Om te beginnen betekent deze stellingname, dat iedere ontslagzaak bijna noodzakelijk leidt tot een gang naar de rechter. De bedoelde soepele ontslagprocedure, bij voorbeeld een schriftelijk verweer met een formeel verweer, kan nooit afdoende zijn om in bepaalde situaties te bewijzen dat men volstrekt 'wit' – ik moet bijna zeggen: volstrekt onschuldig – werkloos is. Er komt een enorme belasting van het juridische apparaat uit voort. De constructie is merkwaardig, gelet op het ontslagrecht. Het aanvechten van een ontslag wegens dringende redenen kost veel tijd. Het risico dat men verliest kan men niet nemen. Er gaan maanden overheen.

In de memorie van antwoord worden allerlei problemen min of meer erkend. Er zijn vele vormen van verwijtbaarheid. Zelfs zelf ontslag nemen hoeft niet altijd verwijtbaar te zijn. Er is nu geen sanctie meer, maar een niveaubegrenzing. Toch wordt er, ook bij de wijziging – het is eigenlijk alleen een verplaatsing en geen wijziging – aan vastgehouden dat iemand nooit meer zal kunnen krijgen dan 70% van het minimumloon wanneer hij niet volstrekt onschuldig werkloos blijkt te zijn. Het kan wel minder worden.

Het lijkt mij dat hiermee een sanctie – ook al noem je deze anders – in de wet is vastgelegd, waarmee voorbij wordt gegaan aan de huidige werkwijze bij de WWV, waarbij een zeer grote variatie van sancties mogelijk is. Ik zou hiervoor graag meer argumentatie willen hebben. Ook wordt het hiermee de bedrijfsverenigingen volstrekt onmogelijk gemaakt om rekening te houden met een lichte mate van verwijtbaarheid of een meer of minder zware mate van verwijtbaarheid. Het is dus een door de wet opgelegd sanctiebeleid. Verder zou ik willen opmerken dat een dergelijke vorm van sanctiebeleid voor de betrokkenen een heel verschillende uitwerking kan hebben. In het voorlopig verslag en bij het mondeling overleg is hierop reeds gewezen.

Als voorbeeld noem ik iemand die als gevolg van het sanctiebeleid onder het geldend sociaal minimum terecht komt. Deze krijgt geen toeslag, omdat de toeslag berekend wordt als er geen sanctie is geweest. Er zitten enorme consequenties aan, terwijl het situaties betreft die ook nu kunnen voorkomen. Ik heb de jurisprudentie van de WW en van de WWV bekeken. Ik noem een voorbeeld. Iemand neemt ontslag en krijgt een nieuwe baan, waar hij in de proeftijd wordt ontslagen. De bedrijfsvereniging zegt in een dergelijk geval al gauw dat iemand zelf ontslag heeft genomen, zodat het een eigen risico betreft.

Bij de WWV gaat men ervan uit dat iemand zelf ontslag heeft genomen, maar een aantal overwegingen van de WWV-commissie kunnen al of niet resulteren in een kortere of langere, een kleinere of een grotere sanctie. Bij dit soort concrete gevallen is nog steeds de niveaubegrenzing – zo heet het nu – verplicht. Toch staat ergens het zinnetje, dat lichte verwijtbaarheid niet meetelt. Ik vind het een inconsistent en een heel gevaarlijk stuk.

Graag zou ik een nadere toelichting hebben waarom de staatssecretaris, ondanks de kritiek van de vorige keer, vast blijft houden aan dit artikel, ook al heeft hij bij de nota van wijzigingen gezegd dit artikel te zullen verplaatsen, waardoor niet de bedrijfsvereniging de sanctie bepaalt, maar nooit een hoger bedrag wordt toegekend.

De Voorzitter: Een lang, maar wel duidelijk verhaal, denk ik. De staatssecretaris moet zelf maar bepalen in hoeverre hij hierop mondeling en in hoeverre hij schriftelijk wil reageren.

De heer Weijers (CDA): Wij hebben vorige keer inderdaad gesproken over de bevoegdheden van besturen van bedrijfsverenigingen om wat variabele sancties te kunnen toepassen. Daarop is wel een schriftelijk antwoord gegeven, maar een fundamenteel antwoord op de vraag is niet gegeven. Waarom zou een bestuur van een bedrijfsvereniging, in samenspraak met, of op aanwijzing van de SVR niet een veel grotere bevoegdheid kunnen hebben bij het vaststellen van sancties dan nu volgens de minimum-bepaling wordt aangegeven?

Wat weerhoudt de staatssecretaris ervan op die gedachte voluit in te spelen? Ik kan mij voorstellen, dat hij een beetje beducht is voor bepaalde

praktijken. Ik kan mij echter geen enkele bedrijfsvereniging voorstellen die op dat gebied een ruimhartig beleid zal voeren. Het tegendeel zal eerder het geval zijn.

De heer Willems (PSP): Mevrouw de Voorzitter! Ik had mijn opmerking eigenlijk bij het onderwerp van de sancties willen maken. Ik doe het echter nu, omdat de heer Weijers dat ook heeft gedaan. Mijn opmerking heeft betrekking op de motivering van de minimumsanctie die wordt gesteld en die afwijkt van de huidige situatie, waarin in feite geen sprake is van een minimumsanctie. Het wordt verderop in de wet geregeld.

De motivering dat het ook in andere soorten rechtspraak wel gebruikelijk is, vind ik niet zo relevant, omdat het toch om een typisch administratief-rechtelijke beslissing van de uitvoeringsinstantie gaat. Daarbij behoeft naar mijn mening geen minimumsanctie te worden vastgelegd, ook niet vanwege de uitvoeringskosten. Het uitvoeringsorgaan maakt zelf wel uit of de uitvoeringskosten in aanmerking moeten worden genomen.

Staatssecretaris De Graaf: Mevrouw de Voorzitter. Ik zal proberen, een meer algemeen verhaal te houden als reactie op de opmerkingen van mevrouw Ter Veld en de heer Willems. Wij hebben te maken met de formulering van één nieuwe werkloosheidswet, ter vervanging van de huidige werkloosheidswet, zijnde een sociale verzekering, en de WWV, een door de overheid betaalde voorziening. Deze twee bestaande wetten kennen andere, verschillende begrippen.

De Werkloosheidswet heeft een vrij harde formule. Daarin wordt bepaald dat, als er sprake is van vrijwillige werkloosheid, er zonder meer geen recht op uitkering bestaat. Bij de WWV is dit anders. Daarin wordt gesproken van werkloosheid. Bij het formuleren van een nieuwe werkloosheidswet, zijnde een sociale verzekering, stonden wij voor de keuze welke formule wij daarvoor moesten kiezen. Niet onvrijwillige werkloosheid of werkloosheid?

Wij hebben gekozen voor de mildere formule die de WWV kent, namelijk 'werkloosheid'. Wij hebben vervolgens echter wel verder inhoud daaraan gegeven. Als er sprake is van verwijtbare werkloosheid, wat doen wij dan? Er is gezegd, dat in dat geval het niveau van de uitkering kan worden beperkt. Dat is nu overge-

bracht van het sanctieartikel naar een ander artikel. In de oude systematiek van de sociale verzekering zou je moeten zeggen, dat iemand niets meer krijgt, dat men geen recht op uitkering meer heeft, omdat er sprake is van verwijtbare werkloosheid. Dit ging ons, vanwege die integratie van twee oude regelingen in één nieuwe, te ver. Daarom hebben wij die mildere formule gekozen. Daarbij komt wel dat, als er sprake is van verwijtbare werkloosheid, het niveau wordt beperkt tot minstens 70% van het minimumloon.

Daarnaast houden de bedrijfsverenigingen de bevoegdheid om, naar gelang de verwijtbaarheid, verder te gaan bij de beperking van die uitkering. Die kan zelfs lager zijn dan het voorgeschreven minimumniveau.

De problematiek die mevrouw Ter Veld schetst met betrekking tot gevallen van ontslag wegens dringende redenen, is geen andere dan in de nieuwe situatie. Het blijft dus altijd een zaak waarbij door de kantonrechter beoordeeld moet worden, of er sprake is van loondoorbetaling.

Als het zo is, is er geen recht op uitkering.

Wordt het afgewezen, dan was men vroeger niet-vrijwillig werkloos. Nu heet dit verwijtbaar werkloosheid. Ik meen dat het nu door ons gekozen begrip beter en duidelijk is.

De heer Weijers vroeg waarom wij de bedrijfsverenigingen niet meer bevoegdheid geven om te handelen zoals op dit moment in verband met de WWV wordt gehandeld. Dit houdt verband met de keuze in de nieuwe werkloosheidswet. In de huidige werkloosheidswet hebben de bedrijfsverenigingen ook geen enkele bevoegdheid in deze zin.

Men is onvrijwillig werkloos of men is het niet. Als men onvrijwillig werkloos is, heeft men recht op een uitkering en, zo nee, heeft men geen recht op een uitkering. In deze zin is de systematiek van de huidige werkloosheidswet dus ook hard. De bedrijfsverenigingen hebben dus niet dezelfde marge die sociale diensten op dit moment in het kader van de WWV hebben.

Er is sprake van een bewuste keuze, met op de achtergrond de gedachte dat, als er sprake is van verwijtbaar gedrag waardoor men door eigen schuld werkloos wordt, er in beginsel geen recht is op uitkering op basis van de sociale verzekering. Hierin zit de matiging dat het wel op minimumniveau geldt.

Ik zeg dit ter verklaring van de door ons gemaakte keuze. De heer Voogd zal dit graag aanvullen.

De heer **Voogd**: Mevrouw de Voorzitter! In de wet wordt gesproken van verwijtbare werkloosheid. Mevrouw Ter Veld gaat door op het woord 'verwijtbaar' en zegt terecht dat hierin vele nuances mogelijk zijn. Er zijn tal van situaties van verwijtbaarheid waarin niveaubegrenzing of verder gaande sancties niet op hun plaats zijn.

Het is moeilijk en ook niet eerlijk, te spreken over stukken die er nog niet zijn. In de nota van wijziging is echter een definitie van verwijtbare werkloosheid opgenomen. Er staat ongeveer in dat verwijtbaar werkloos is degene die zich zodanig verwijtbaar heeft gedragen dat ontslag het redelijkerwijs te voorziene gevolg ervan is. Dit sluit aan bij uitspraken van de centrale raad, gebaseerd op de onvrijwillige werkloosheid. De kern van de zaak is de causaliteit. Het gedrag moet zo verwijtbaar zijn dat iedereen en in ieder geval de betrokkene redelijkerwijs kon voorzien dat ontslag het gevolg ervan zou zijn. Met deze causaliteit worden alle licht verwijtbare handelingen buiten het begrip gehouden.

De heer **Gerritse** (CDA): Ik krijg de indruk dat de heer Voogd het begrip met zich zelf definieert.

De **Voorzitter**: Is dit de heer Voogd duidelijk?

De heer **Voogd**: Ja. Wij hebben dit besproken. Het is te omzeilen door een synoniem te gebruiken; in het ene geval zeg je dan verwijten en in het andere geval bij voorbeeld aanrekenen. Het gaat er echter om dat wij verwijtbare werkloosheid definiëren als gevolg van een beperkt deel van het totale scala van verwijtbare gedragingen.

De heer **Gerritse** (CDA): Dit begrijp ik niet helemaal. Ik krijg de indruk dat het begrip verwijtbaar wordt gedefinieerd met een omschrijving waarin het begrip verwijtbaar bekend wordt verondersteld.

De heer **Voogd**: Wij zijn ervan uitgegaan dat iedereen weet wat verwijtbaar betekent. Wij hebben dan ook niet geprobeerd, het woord verwijtbaar in de wet te definiëren. Wij hebben alleen de elementen willen aangeven waaruit het begrip 'verwijtbare werkloosheid' bestaat: er moeten verwijtbare gedragingen zijn; deze moeten ontslag ten gevolge

hebben; dit ontslag moet redelijkerwijs voorzienbaar zijn geweest.

De **Voorzitter**: Misschien mag ik zelf een vraag stellen naar aanleiding van de vraag van de heer Weijers en de reactie daarop. De staatssecretaris zegt dat hier eigenlijk twee elementen worden samengevoegd, te weten de WW en de WWV, zonder het principe van elk van deze twee wetten te willen loslaten. Er ontstaat dus een soort combinatie. Vervolgens zegt de staatssecretaris dat de bedrijfsverenigingen tot nu toe ook niet die vrijere interpretatie kunnen gebruiken of enige vrijere bevoegdheid gekregen hebben om het persoonlijke en individuele geval te bekijken.

Op mijn beurt moet ik dan constateren dat de bedrijfsverenigingen op dit moment slechts over een klein deel van het traject de zeggenschap hebben, namelijk over de periode van één halfjaar. In de toekomst komt daar dan het hele traject bij dat tot nu toe door de sociale diensten, in uitvoeringstechnische zin, wordt bestreken. Op dat moment komt de vraag van de heer Weijers terug.

Zoals nu de sociale diensten iets meer ruimte en mogelijkheden hebben bij de toepassing van dit artikel, zo zou er ook iets naar de bedrijfsverenigingen moeten worden overgebracht, in het kader van de overgang van de wetssystematiek van de huidige WWV naar de nieuwe WW.

Staatssecretaris **De Graaf**: Het is maar hoe je het benadert. De hele werkloosheidsregeling die wij nu beogen, wordt ondergebracht in de sociale verzekering: in een werkloosheidswet. In feite gaat het daarbij om een uitbreiding van de huidige Werkloosheidswet, alsmede om een uitbreiding van de taken van de bedrijfsverenigingen. Daarvan uitgaande zou het te 'hard' zijn, als je in die systematiek – juist vanwege de verlenging van de periodes – de situatie van de oude werkloosheidswet zou laten bestaan. Dit is bewust niet gedaan, op grond van de motieven die ik heb genoemd.

De heer **Weijers** (CDA): In de huidige situatie kun je inderdaad gedurende een halfjaar worden uitgesloten van je recht op een WW-uitkering, waarna je in de WWV kunt worden toegelaten, onder toepassing van een sanctie die een beetje op de persoon is toegesneden en op datgene wat gepasseerd is.

In de situatie die nu wordt voorgesteld, kan een bedrijfsvereniging, bij vaststelling van dit verwijtbare gedrag – ik zal de nota van wijziging zorgvuldig op dit punt nalezen –, tot een bepaald besluit komen. Dit betekent wel dat gedurende de gehele periode van de werkloosheidsuitkering nooit meer dan de 70% kan worden toegepast. In vergelijking met de situatie van nu – waarin gedurende de WWV-periode een variabel beleid mogelijk is – is dit in feite een verslechtering. Mijn vraag is nog steeds, waarom je de bedrijfsverenigingen niet wat meer variabel zou kunnen laten opereren op dit punt.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik dacht, dat ik het antwoord had gegeven. Dit behoeft u nog niet te hebben overtuigd; dat is vers twee. In een nieuwe werkloosheidswet die onderdeel uitmaakt van de sociale verzekering, zou de normale regel de volgende zijn: als je verwijtbaar hebt gehandeld, verwijtbaar werkloos bent, dan bestaat er überhaupt geen recht. Ik wijs er daarbij op dat, gezien de nieuwe definitie, gevallen van lichte verwijtbaarheid hier niet onder hoeven te vallen, mede in het licht van de jurisprudentie.

Niettemin vinden wij de consequentie van het überhaupt niet aanwezig zijn van een recht te hard. Om die reden is de andere keuze gedaan. Voor het overige is de constatering van de heer Weijers een juiste. Ik wijs er echter nogmaals op, dat het wel gaat om een verwijtbaar gedrag van mensen, waarbij men wist of in redelijkheid kon vermoeden en voorzien wat de gevolgen daarvan zouden zijn; men heeft het in die zin als het ware aan zich zelf te wijten.

Wij zeggen dan niet, zoals dit nu in de Werkloosheidswet is geregeld, dat betrokkene niets krijgt, maar wij zeggen dat betrokkene een basisuitkering krijgt. Er is daarbij wel sprake van een beperking van het niveau, zij het niet als een sanctie, tot het minimum.

De heer **Willems** (PSP): Mevrouw de Voorzitter! Ik wil nog iets zeggen over het punt van de verwijtbaarheid. De staatssecretaris gebruikt nu ook de nieuwe formulering. Waar wij echter niet omheen kunnen, is dat het niet een uitleg is van het begrip verwijtbaarheid, het is hooguit een bepaalde inperking van het begrip verwijtbaarheid tot een specifiek aantal gevallen.

Op zich zelf legt het niet uit wanneer je iets verweten kan

worden. Dat is de tautologie waarover ook de heer Gerritse sprak. Ik meen, dat je wel aan kunt geven dat iets verwijtbaar is en ook nog voorzienbaar, maar dan is het in feite een dubbel criterium geworden en niet een uitleg van het begrip verwijtbaarheid. En om dit laatste ging het toch: wanneer ben je nu verwijtbaar!

Staatssecretaris **De Graaf**: Het gaat inderdaad om de verwijtbaarheid van de werkloosheid die kan ontstaan. Maar het is de werkloosheid die op een gegeven moment er de oorzaak van is, dat men een beroep doet op deze collectieve voorziening. Voor de rest heb ik er niets aan toe te voegen.

Ik zou ook nog eens willen verwijzen naar de toelichting die gegeven is op de wijziging van dat artikel in de nota van wijziging. Wij moeten dus niet alleen naar de definitie en de vormgeving in het nieuwe artikel kijken – het in de wet formuleren op de manier zoals de heer Voogd zojuist heeft gezegd – maar ook naar de toelichting waarin dit nader is omschreven. Technisch gezien, heb ik daar niet veel meer aan toe te voegen.

De **Voorzitter**: Nadat mevrouw Ter Veld en mevrouw Brouwer over dit punt hebben gesproken, zouden wij kunnen bezien of dit punt voldoende is uitgediscussieerd op dit moment. Een ieder kan er dan nog verder op ingaan in de schriftelijke reactie.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Ik zou het amper voldoende uitgediscussieerd kunnen noemen, maar ik krijg van de staatssecretaris steeds hetzelfde verhaal. Wij hebben steeds gesproken over de integratie van de werkloosheidswet en de wet werkloosheidsvoorziening. De staatssecretaris heeft nu vrij duidelijk gezegd: we maken een nieuwe wet; de WWV vervalt geheel; het gaat alleen maar om de werkloosheidswet, zowel wat de kring van verzekerden betreft als wat de hele verdere systematiek betreft. Ik wil weten of ik dat goed begrijp.

Vervolgens is het verstandig om, als wij de nota van wijziging krijgen – het is inderdaad jammer dat wij die nu niet hebben – te bezien of wij nog verder over dit punt kunnen discussiëren. Ik blijf het een uitermate onheldere en inconsistente redering vinden. Maar omdat ik steeds hetzelfde antwoord van de staatssecretaris krijg – hij vindt het verwijtbaar en hij heeft het zo gekozen – zal het goed zijn om de discussie nu stop te zetten.

Maar ik wil wel een duidelijk antwoord krijgen op de vraag of het geen integratie is van WW en WWV en of het uitdrukkelijk en alleen de bedoeling is dat de nieuwe werkloosheidswet de werkloosheidswet vervangt en dat de WWV vervalt en dat er daarom enige uitbreiding is gegeven.

Op welke gronden is het gebaseerd dat het kiezen van deze benadering een bezuiniging van 55 miljoen gulden oplevert?

Staatssecretaris **De Graaf**: Mevrouw Ter Veld vraagt of er sprake is van een integratie van die twee wetten. Het antwoord is bevestigend. Het is een integratie in een nieuwe werkloosheidswet, die vervolgens wel uit de sociale-voorzieningsfeer wordt gehaald, naar de sociale fondsen toe. Het blijft een integratie van deze twee regelingen. Je merkt ook dat wij hier en daar een mix hebben gekozen in de formules. Ik hoop dan ook die vraag van mevrouw Ter Veld duidelijk te hebben beantwoord.

Mevrouw Ter Veld zegt, dat zij van mij steeds hetzelfde verhaal hoort. Ik ben daar blij om; dat betekent in ieder geval dat ik consistent ben en dat ik niet wiebel of waggel. Tevens heeft zij gezegd, dat het op zich zelf een niet zo makkelijk begrip voor haar blijft. Daar heb ik best begrip voor.

Ik verwijs naar de jurisprudentie op desbetreffende artikelen in de werkloosheidswet met betrekking tot onvrijwillige werkloosheid. Daar is een zee van jurisprudentie. Zo iets moet altijd in de praktijk van geval tot geval worden bepaald. Juist met deze begrippen waar het gaat om verwijtbaarheid – en dat geldt voor de oude werkloosheidswet en voor de nieuwe werkloosheidswet – zal de rechtsspraak zich sterk bezighouden.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Dit is weer hetzelfde verhaal! Het is mij ook opgevallen dat ik naar aanleiding van mijn vraag over de jurisprudentie alleen verwezen werd naar één van de wetten die wij hier integreren, namelijk de WW. Mijn vraag over de jurisprudentie over deze begrippen, waar het gaat om de WWV, is op geen enkele wijze beantwoord. Wat de staatssecretaris zegt klopt. Hij kijkt alleen naar de WW en hij noemt het integratie.

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat is volstrekt onjuist. Als ik alleen maar naar de WW zou kijken, nam ik een veel absolueter standpunt in. Vanuit

de WW of vanuit de sociale verzekeringen geredeneerd kan men in verwijtbare situaties zeggen: sorry, het spijt ons, de wet werkt niet, u krijgt niets! Betekent dit dat men dan niets krijgt? Natuurlijk niet, in Nederland krijgt iedereen geld die op een gegeven moment geen middelen heeft om te bestaan.

Daarom maken wij nu een nieuwe werkloosheidswet, waarin dat nogal vrij stringente – om niet te zeggen rigide – criterium niet voorkomt. Wij gaan uit van werkloosheid. Vervolgens zeggen wij dat het geen verwijtbare situatie mag betreffen.

De heer **Weijers** (CDA): Voorzitter! Vorige keer heb ik al gezegd dat er ook bij de jurisprudentie nog spanningen zitten, omdat men bij het uitspreken van recht moet vaststellen dat men niet anders kan omdat de wet nu eenmaal zo luidt. Dat komt in de uitspraken niet eens tot uitdrukking, maar men heeft daar wel eens mee te maken in de raadskamer als men met dat soort gevallen bezig is. Ik blijf de staatssecretaris toch de volgende casus voorhouden.

Stel dat iemand een inkomen heeft van bij voorbeeld f 60.000 en dat deze persoon in de definitie verwijtbaar werkloos is. Hij zou dan recht hebben op een uitkeringsduur van bij voorbeeld vier jaren. De uitkering wordt dan met deze bepaling, gedurende die vier jaren, op 70% van het minimumloon gezet. De redenering is mij duidelijk, maar ik wil het even hebben over het beleid.

Qua beleid is het toch te overwegen om in dat soort gevallen aan een bestuur van een bedrijfsvereniging wat ruimte te geven om zulk een toepassing te versoepelen. Dit is slechts een voorbeeld. Zo zijn er natuurlijk legio voorbeelden te geven. Ik begrijp de redenering vanuit beide wetten. Die is volstrekt logisch. Maar nu zijn wij met een nieuwe wet bezig en mijn vraag zal de staatssecretaris dan toch blijven achtervolgen: waarom zou men de bedrijfsverenigingen voor dit soort zaken niet wat ruimte geven? Het gaat hier toch niet om een gezelschap van mensen die maar wat 'aanrommelen', om het even huiselijk te zeggen. Integendeel!

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik kan proberen om met wat andere woorden mijn eerder naar voren gebrachte verhalen te herhalen. Daar heb ik echter geen zin in.

De **Voorzitter**: Wij zijn natuurlijk erg gecharmeerd van uitleggen. Het is daarom terecht dat u steeds hetzelfde verhaal houdt. Wij zijn echter ook aan het 'overleggen'. Uw verhaal zou dus zo langzamerhand een bepaalde kant op moeten gaan! Het verhaal dat u tot nu toe heeft gehouden, is nogal rechtlijnig.

Staatssecretaris **De Graaf**: Voorzitter, u wilt vanaf dit moment het technisch overleg verbreden tot een meer politiek overleg? Laten wij wel wezen, er moet een politiek keuze worden gemaakt ten aanzien van het stellen van voorwaarden voor een sociale verzekering.

De heer **Weijers** (CDA): Een 'sociale' verzekering!

Staatssecretaris **De Graaf**: Wil de heer Weijers zeggen dat de huidige werkloosheidswet asociaal is? In een aantal situaties kent die wet namelijk géén uitkering toe!

De heer **Willems** (PSP): Dan is er de WWV.

Staatssecretaris **De Graaf**: Wij hebben een hele tijd helemaal geen WWV gehad. Die kwam pas later. Aan de reacties van de leden merk ik dat wij nu echt met politiek bezig zijn.

De **Voorzitter**: Dat is hier niet verboden! Ik begrijp dat wij, wat de vragen van de heer Weijers betreft, niet veel verder komen. Daarom geef ik nu het woord aan mevrouw Brouwer.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Voorzitter. Ik wil de staatssecretaris een paar vragen stellen. Sluit hij, wat het begrip 'verwijtbaar' betreft waarover wij nu zo uitgebreid spreken, aan bij de jurisprudentie? Het is mogelijk dat de bedrijfsvereniging weigert de werkloosheidsuitkering toe te kennen. De werknemer gaat dan in beroep tegen zijn ontslag en die weigering.

Kan in dat geval een voorschot worden verleend? Hoe zit dat? Zo'n procedure kan immers jaren duren. Wordt iemand behalve van zijn recht op 70% nu helemaal uitgesloten?

Staatssecretaris **De Graaf**: De eerste vraag is dus of aansluiting is gezocht bij de huidige jurisprudentie. Uit het betoog dat de heer Voogd zojuist hield, kan worden afgeleid dat bij de definitie waarvoor in dit wetsartikel is gekozen, inderdaad is aangesloten bij de criteria die door jurisprudentie zijn aangedragen,

namelijk om van verwijtbare werkloosheid te spreken of, in de oude werkloosheidswet, over onvrijwillige of niet onvrijwillige werkloosheid.

Het antwoord op de tweede vraag is, dat als de verzekerde meent, geen genoegen te moeten nemen met de beslissing, hij inderdaad in beroep kan gaan bij de raad van beroep en de centrale raad van beroep. Ik weet niet of er een mogelijkheid tot cassatie is. Dat is hier echter niet het geval, omdat het geen volksverzekering is. De wet biedt de mogelijkheid om voorschotten te geven. Ik heb niet in mijn hoofd onder welke artikelen dit is beschreven.

Het behoeft niet altijd een automatisch voorschot te zijn. Een zaak kan immers nog in onderzoek zijn, men kan dat nog niet hebben afgerond of er bestaat nog geen duidelijkheid over. Voorts is er de mogelijkheid in beroep te gaan tegen beslissingen verband houdende met verlening van voorschotten. Ik kijk even naar de heer Ruijs, die kan hierover misschien meer vertellen.

De heer **Ruys**: In het geval dat mevrouw Brouwer schetste, is er geen sprake van een voorschot, omdat betrokkene van de bedrijfsvereniging een in niveau begrensde uitkering zal ontvangen, namelijk de uitkering op het minimumniveau. Op dat moment is er voor de bedrijfsvereniging geen reden om een aanvullend voorschot te verlenen. De uitkering zal dan het niveau hebben van 70%. Nogmaals, in dat geval zal er geen voorschot verleend behoeven te worden.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Dat betekent dus dat iemand die in zo'n procedure terecht komt, een procedure die bij voorbeeld twee à drie jaar kan duren, al die tijd op dat niveau of een lager niveau blijft.

De heer **Ruys**: Dat lijkt mij correct.

De heer **Willems** (PSP): Ik wil over dit onderwerp graag een vraag stellen over de samenhang met de toeslagenwet. In het voorlopig verslag heb ik daarover een vraag gesteld. Daarop komt een merkwaardige antwoord in de memorie van antwoord. Als men door een sanctie terugvalt op het minimumniveau van een individuele uitkering, krijgt men als men daarop al recht zou hebben alleen een toeslag. Als men daarop geen recht hebt, krijgt men dat ook niet nadat de sanctie is ingetreden. Dit heeft voor mij een aantal vragen opgeroepen. Wat betekent dit dan? Moet ik het als volgt begrijpen.

Als je bij voorbeeld een RWW-uitkering hebt van f 1500 dan val je dus buiten de toeslagenwet, je krijgt een sanctie die terugloopt naar het individuele niveau, je hebt vrouw en kinderen te onderhouden, maar je kunt geen beroep doen op de toeslagenwet. Als je echter f 1300 NWW-uitkering krijgt, krijg je een aanvullende toeslag van f 100 en je krijgt dan een sanctie naar het individuele niveau dan blijf je wel de volledige aanvulling tot circa f 1400 houden. Zoals het hierin staat, lijkt mij dat een kromme redenering. Naar mijn idee moet je als je een sanctie hebt, automatisch onder de aanvullende toeslagen kunnen vallen als je voor meer mensen hebt te zorgen dan alleen voor jezelf. Je valt dan immers onder het criterium van de toeslagenwet en bent iemand die op het individuele minimum zit. Kan de staatssecretaris deze ongerijmdheid verklaren?

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik heb de vraag begrepen. Een en ander is ingewikkeld. Uit de nota van wijziging heb ik begrepen dat men de nu geformuleerde bepaling als een sanctiebepaling kent die wordt overgeheveld naar een niveaubepaling van de uitkering. Dit zal invloed hebben op een en ander. Ik mis de parate kennis om exact te zeggen hoe dit precies in elkaar zit. De heer Voogd wil mijn taak misschien overnemen.

De heer **Voogd**: Mevrouw de Voorzitter! Door dit uit het sanctie-artikel te halen, komt het terecht bij artikel 44, tweede lid. Dan kan op die uitkering een toeslag worden gegeven.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik herinner mij inderdaad een antwoord op deze kwestie, waarom het, als er geen toeslag werd gegeven door het toepassen van een sanctie, niet onder het toeslageregime moet vallen. Ik meen dat het in de wet zelf staat.

De heer **Willems** (PSP): Ik begrijp dat het onjuist is, want dat staat in de memorie van antwoord.

Staatssecretaris **De Graaf**: U krijgt er nadere gegevens over. U zegt terecht: als je in een situatie verkeert dat je met dat gegeven minimum een gezin moet onderhouden – hetzij de man de vrouw of andersom – dan is het niet zo dat je het nooit aangevuld krijgt. Dan is altijd nog de laatste schans...

De heer **Willems** (PSP): De bijstand!

Staatssecretaris **De Graaf**: U kent het verhaal.

De Voorzitter: In ieder geval begrijp ik dat wij bij de nota van wijziging met de toelichting daarop dat probleem wel terugkrijgen op de een of andere manier en dat wij dan kunnen bekijken of het voldoende gerealiseerd wordt in de richting zoals kennelijk een ieder bedoelt dat het hier geregeld moet zijn.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Ik wilde graag nog even spreken over de omgekeerde bewijslast. Wij hebben inmiddels uit de krant mogen vernemen – als de krant correct heeft bericht – dat de staatssecretaris zich heftig heeft verzet en zelfs meende dat sommige van de aanvallen voor 100% onwaar waren. Ik meen dat het dan vooral correct is dat de staatssecretaris dat hier in de Kamer opheldert. Dat kan ons natuurlijk veel besparen. Dan wil ik daarna nog wel erop terugkomen.

De Voorzitter: Ik begrijp dat u dat onderwerp nu ter sprake brengt. De vraag is hoe royaal daaraan aandacht moet worden besteed op dit moment. Laten wij eerst kijken wat de staatssecretaris daarop antwoordt.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik heb schriftelijk verantwoording afgelegd aan de Kamer, wat wij ermee bedoelen. Ik wil uit mijn eigen stuk nog wel kort de essentie citeren van een aantal van deze dingen. Dat is toch goed, want er zijn misverstanden over. Er is zelfs gesproken over een heksenjacht die ik op touw zet.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Dat is ook zo!

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat is niet waar; dat maakt u ervan als u een foute interpretatie geeft aan mijn woorden. In die zin heb ik mij terecht daartegen verzet. Het is geen heksenjacht. Het gaat echt om een reële zaak. Ik lees u voor uit eigen werk, bladzijde 90 van de memorie van antwoord:

'Van de bewijsmiddelen in dit verband, of anders gezegd mogelijkheden om een en ander redelijkerwijze aannemelijk te maken, kan niet zonder meer een concrete opsomming worden gegeven. De betrokken werknemer kan door het verstrekken van gegevens over de periode waarin hij beweert de gewraakte handelingen niet te hebben gepleegd het vermoeden bij de bedrijfsvereniging wekken dat hij deze gedragingen niet heeft gepleegd vanaf het begin van zijn werkloosheid.

Verklaringen van getuigen kunnen in dit verband ook van belang zijn. In het kader van het treffen van sancties hebben de bedrijfsverenigingen overigens een matigingsbevoegdheid. Wij gaan ervan uit dat de bedrijfsverenigingen ter zake een functioneel beleid zullen voeren, waarbij tot het uitvoeren van de in het wetsvoorstel vastgelegde fictie slechts in ernstige gevallen wordt overgegaan. Een eerste overtreding zal in het algemeen zeker niet leiden tot de volledige toepassing van de fictie, doch een recidive zal dan wellicht ernstiger consequenties hebben'.

Voorzitter! Deze toelichting moet gelezen worden in het kader van het artikel van de omgekeerde bewijslast, artikel 25, maar ook in de context van artikel 36, waarin staat dat de bedrijfsvereniging bevoegd is, nogmaals: bevoegd is, hetgeen op grond van deze wet onverschuldigd is betaald, geheel of gedeeltelijk terug te vorderen. Dit artikel wijst erop dat bedrijfsverenigingen bij de uitvoering en bij deze terugvordering algemene diensten van behoorlijk bestuur in acht moeten nemen en dat bij de jurisprudentie over dit soort zaken die beginselen ook volledig moeten worden gehanteerd. In die zin vond ik de indruk die door sommigen is gewekt door het gebruiken van de term 'hexenjacht' niet juist. Ik ben mevrouw Dales dankbaar dat zij mij de gelegenheid gaf, deze opmerking te maken.

De Voorzitter: Ik wijs erop dat uw schrijven gegaan is naar de commissie ISMO, die dit punt ook aan de orde heeft gesteld.

Staatssecretaris **De Graaf**: Het is op speciaal verzoek van de heren Weijers en Linschoten dat ik de samenhang van het beleid van de overheid met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik nog eens uiteenzet. In die zin staat in de notitie over dit onderdeel niks anders dan in de memorie van toelichting.

Mevrouw **Dales** (PvdA): In artikel 25, lid 2, staat imperatief: 'Indien de werknemer een verplichting als bedoeld in het eerste lid niet is nagekomen, worden de feiten en omstandigheden die daarbij in het geding zijn, geacht aanwezig te zijn geweest vanaf de eerste dag van werkloosheid'. Dat strookt wel met de memorie van toelichting, maar niet met het verhaal in de memorie van antwoord. De eerste keer hoeft het nog niet en misschien de tweede keer ook nog niet. Weten wij veel? Is

dit nu imperatief bedoeld of niet? Ik heb het woord 'hexenjacht' niet gebruikt

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik heb ook niet gezegd dat u dat woord had gebruikt. Mevrouw Brouwer had het over een heksenjacht.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Ik heb het woord niet gebruikt, maar ik ben het er wel mee eens.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Ik wil best het woord 'hexen' in de mond nemen. Wat hier wordt voorgesteld, is het type van aantijging dat tijdens de heksenprocessen gebruikt werd. De aanklager hoeft niets meer te bewijzen. De aangeklaagde moet bewijzen dat hij of zij onschuldig is. Dat is inderdaad het principe van de heksenprocessen. In die zin ben ik best bereid dit woord over te nemen. Dat principe zullen wij overigens publiekelijk, naar ik hoop met veel publiek, met de staatssecretaris uitvechten.

Dat is namelijk van de allergrootste betekenis. Dat wil ik hier wel even gezegd hebben, nu het hier toch naar voren wordt gebracht. Maar nu hebben wij het even over de wetstechniek. Als datgene wat nu imperatief is geformuleerd niet imperatief is bedoeld, wilt u dan de formulering wijzigen? Of is het zo bedoeld als het er staat, wat toch bij een wet meestal de goede gang van zaken is?

De Voorzitter: Ik stel hierbij vast dat wij publiekelijk vergaderen. De term 'groot' wordt nu...

Mevrouw **Dales** (PvdA): Ik ben wel bereid om erop in te gaan, want ik ben daarover zeer geladen! Dat wil ik wel zeggen. Ik ben er wel toe bereid, het nu meteen uit te vechten. Ik heb mij nu maar even, onder de kanttekening dat dit nog wel komt, beperkt tot het feit dat het ook wetstechnisch nog geenszins in orde is, als je deze wijze van doen inderdaad al wenst te introduceren in het Nederlandse recht.

De Voorzitter: Met mijn opmerking bedoelde ik alleen, dat ik nadacht over de vraag wat u onder 'een groot publiek' verstaat als wij publiek vergaderen.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Ik hoop dat het hele volk ernaar luistert.

De Voorzitter: Ja, maar die wens zal wel niet in vervulling kunnen gaan.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Nou, bij zo'n punt!

De **Voorzitter**: Maar niet iedereen is aangesloten op de draadomroep. Maar de media kunnen ons daarbij helpen. Ik geef nu de staatssecretaris het woord om hierop te reageren.

Staatssecretaris **De Graaf**: *Mevrouw de Voorzitter! Het gaat niet om het aanklagen van iemand, maar om een geconstateerd geval van fout zijn. Daarover is geen twijfel, dat is zo. Het hoeft niet bewezen te worden, want dat is al bewezen. Het gaat alleen vervolgens om de vraag naar de fictie. Daarvan wordt gezegd: dan moet de betrokken persoon, die dus fout was, aannemelijk maken, dat hij niet vanaf het begin van zijn werkloosheid deze fouten heeft begaan. Dan gaat het er niet om, in de wet slechts naar één artikel te kijken, namelijk het artikel dat mevrouw Dales noemt. Het gaat er ook om, in redelijkheid te kijken naar een ander artikel van dezelfde wet dat handelt over terugvordering, hetgeen aan de orde kan komen. Ik heb gezegd, dat daarbij de bedrijfsvereniging die matigingsbevoegdheid heeft.*

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Dat is een andere kwestie.

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat is geen andere kwestie. Het gaat om die constatering. De betrokkene kan het dan aannemelijk maken. Het is geen absolute bewijsvoering. Het behoorlijk bestuur in de uitvoering door de bedrijfsvereniging blijft ook in dit soort gevallen vereist. De samenhang met artikel 36 blijft volledig overeind.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Wij maken in Nederland altijd onderscheid tussen de strafbaarheid van een feit en de daarbij in behoorlijkheid te hanteren strafmaat. Wij hebben het op dit moment niet over de strafmaat, de sancties, maar over de strafbaarheid en de wijze waarop die wordt vastgesteld. Daarvoor is bewijsvoering nodig voor degene die het euvel constateert. Daarbij gaat het niet alleen om de vaststelling dat fraude is gepleegd, maar ook om de vraag hoelang die fraude is gepleegd.

Het gaat niet aan, de bewijslast op dat laatste punt bij de verdachte te leggen. Als de bedrijfsvereniging of wie dan ook een bewijs van fraude heeft, dan heeft zij dat bewijs op een termijn. Dat kan niet missen, anders heb je het helemaal niet. Dan staat vast, dat er op enig moment inderdaad sprake was van 'gewerkt zonder opgaaf' of wat dan ook.

Misschien dat samenwoning zonder opgaaf er ook onder valt. Dat is interessant, want dan komen de 'heksen' toch iets meer in het vizier.

U stelt zich voor, dat een feit ten laste kan worden gelegd over een periode waarin daarvan geen blijken zijn. U meent dan, dat het terecht is dat betrokkene aantoonbaar dat hij het toen nog niet heeft gedaan. Dat is inderdaad niet minder dan, zoals ik gisteravond bij Farce Majeure hoorde zingen: eens een dief altijd een dief. *Inderdaad, hij was een dief. Dat is geconstateerd gedurende pakweg drie maanden. Nou moet hij maar bewijzen dat hij niet altijd een dief was. Daarover gaat het nu.*

Dat staat imperatief in de wet – ik kom daar even op terug – terwijl de staatssecretaris in de memorie van antwoord zegt dat dit niet de eerste keer gedaan moet worden, maar misschien de tweede keer. Dan zeg ik dat dit misschien ook wel de derde keer gedaan kan worden. Dit is echter niet imperatief.

De heer **Weijers** (CDA): Ik heb nog een vraag. Ik heb met gespitste oren naar het verhaal van mevrouw Dales geluisterd. Misschien mag ik even terugkeren naar het ISMO-rapport. Het ISMO-rapport dat wij allemaal geprezen hebben, stelde namelijk voor in een aantal situaties ter beschikking van de fraude de omkering van de bewijslast als principe mogelijk te maken. Daarover hebben wij met elkaar gesproken in de desbetreffende vergadering.

Ik heb de staatssecretaris op dat punt gevraagd om dit nader uit te werken. Ik heb toen niet van de zijde van de PvdA-fractie gehoord – ik zeg dit niet om vliegen af te vangen; daar is deze materie te belangrijk voor – dat zij tegen die aanbeveling van de ISMO bezwaar aantekende. Moet ik de discussie nu zo begrijpen dat mevrouw Dales problemen heeft met de uitwerking, zoals die in dit wetsvoorstel is neergelegd, of zegt zij dat zij de aanbeveling van de ISMO van meet af aan had moeten bestrijden?

Mevrouw **Dales** (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Het was niet nodig om die aanbeveling te bestrijden tijdens de ISMO-debatten. De overweging in eerste instantie – deze stond toen ter discussie – gold namelijk voor belastingfraude. Het was niet nodig om daar verder over te spreken, aangezien de minister van Justitie zelve zei, dat voorstel niet verder te

willen uitwerken, omdat het niet paste in het Nederlandse rechtssysteem. Ik was daar dankbaar voor en vond het toen ook niet nodig om mij daar verder zorgen over te maken. Ik ben ook uit dien hoofde hoogst verbijsterd dat de staatssecretaris nadien rustig toch met dit verhaal is gekomen.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Voorzitter! Ik wil opheldering over een uitspraak die de staatssecretaris heeft gedaan op een CDA-bijeenkomst over de omgekeerde bewijslast. Hij heeft gezegd dat de weergave van zijn plannen 100% bezijden de waarheid is. Dit is een uitspraak geweest. Vervolgens zei hij dat het dan zo is dat iemand die op frauduleuze handelingen wordt betrapt, zelf aannemelijk moet maken dat hij zijn uitkering niet ten onrechte heeft genoten op straffe van terugvordering van de gehele uitkering. Ik vraag mij af wat hij daarmee bedoelt. Als hij bedoelt dat, als er één keer fraude is geconstateerd vanaf een bepaald moment, de uitkeringsgerechtigde dan zelf moet aantonen dat het geen fraude is geweest, dan zeg ik dat dit normaal is.

Het gaat hier echter om de vraag of, als er één keer is vastgesteld dat er fraude is gepleegd op een bepaald moment, de uitkeringsgerechtigde dan moet aantonen dat hij in pakweg de twee voorgaande jaren, waarin hij ook een werkloosheidsuitkering heeft gehad, altijd terecht die uitkering heeft gehad. In dat geval is er sprake van een omgekeerde bewijslast die het Nederlandse rechtssysteem nooit ofte nimmer heeft gekend en ook hopelijk nooit zal kennen.

Staatssecretaris **De Graaf**: Mevrouw de Voorzitter! Ik heb nooit ontkend dat er, als het hierom gaat, sprake is van een omgekeerde bewijslast in de zin die de heer Weijers ook bedoelde. Dit staat ook met zoveel woorden in de stukken. Laat daar geen geheim over bestaan. Er is echter wel duidelijk aangegeven dat het gaat om het aannemelijk maken van de zaak. Ik heb duidelijk aangegeven – ik heb ook niets meer toe te voegen aan wat ik al eerder heb gezegd – dat het gaat om geconstateerde fraude en dat het gaat om iemand die bij wijze van spreken gewoon met een uitkering aan het werk is of die op een gegeven moment verzuimt inkomsten op te geven. Dit kan dan volgens mevrouw Dales alleen beoordeeld worden in het licht van

artikel 25. Ik heb er heel nadrukkelijk de aandacht op gevestigd dat dit ook gezien moet worden in samenhang met het matigingsbeleid dat in artikel 36 van de Werkloosheidswet ligt opgesloten.

Ik dacht dat de heer Voogd in technische zin nog een toelichting wilde geven op deze zaak, aannemend dat het nog steeds een technisch overleg is wat wij hier voeren.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Als het de bedoeling van de staatssecretaris is om alleen vanaf het begin van geconstateerde fraude een uitkering in te trekken en terug te vorderen, is dan volgens de heer Voogd de conclusie juist dat artikel 25, lid 2 gewijzigd moet worden?

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Ik heb nog een aanvullende vraag. De staatssecretaris heeft het in dit verband voortdurend over 'aannemelijk maken'. Ik heb in de overige wetgeving nagegaan waar deze term wordt gehanteerd. Ik kom die term zeer sporadisch tegen. In een herverkavelingswet wordt die term wel gebruikt: de vergadering moet binnen een week worden gehouden, tenzij aannemelijk kan worden gemaakt dat het niet binnen een week kan. Ik kom die term tegen bij de regeling inzake de faillissementen van ziekenfondsen, waarbij de ziekenfondsen aannemelijk moeten maken bij de Ziekenfondsraad dat bepaalde verstrekkingen... etc. Ik kom de term één keer tegen in de zin van de omgekeerde bewijslast.

Het gaat dan om het doen van aangifte van het hebben van een omroepapparaat. De desbetreffende persoon moet op het moment van aangifte aannemelijk maken dat hij het apparaat nog niet eerder bezat. Hij wordt dus geacht aannemelijk te maken dat hij de radio of televisie nog maar korte tijd heeft. De strafmaat is dat maximaal over één jaar de omroepbijdrage moet worden betaald. In het belastingrecht kom ik de term 'aannemelijk maken' niet tegen. Wanneer iemand voor verrichte diensten loon in natura ontvangt en dat niet opgeeft aan de belastingen, dan neem ik niet aan dat conform de belastingwetgeving meer plaatsvindt dan een belastingvordering, al dan niet met een opslag.

Men zal niet aannemelijk behoeven te maken dat men bij voorbeeld altijd zijn huis 'zwart' heeft laten schilderen. Verder kwam ik de term niet tegen. Kan in technische zin worden aangegeven waar de term 'aannemelijk maken' in bij voorbeeld de belasting-

wetgeving – ik denk onder andere aan ISMO – voorkomt? Hoe verhoudt die term zich bij voorbeeld tot het strafrecht? Krijgen wij daarin iets dergelijks? Mevrouw Brouwer wees er al op. Ik dacht dat heel duidelijk geconstateerd kon worden dat het tegendeel waar was, namelijk dat die term in de Nederlandse rechtspraak niet voorkwam. Ik krijg dus graag een nadere toelichting ter zake van de woorden 'aannemelijk maken'.

Staatssecretaris **De Graaf**: De heer Voogd zal graag een nadere toelichting geven. Ik weet niet of hij gegevens heeft over de fiscale wetgeving. Ik bedank mevrouw Ter Veld voor haar toelichting. Zij noemde een aantal gevallen waarbij in ieder geval op dezelfde manier wordt gehandeld. Ik meen mij te herinneren in het kader van de wegenbelasting dat iemand die gefotografeerd wordt, rijdend in een auto.....

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Daarbij komt de term 'aannemelijk maken' niet voor. Dat heb ik opgezocht.

Staatssecretaris **De Graaf**: Die term komt daarbij niet voor. Dat is wat anders. Het gaat erom dat iemand wordt gefotografeerd die in een auto rijdt, waarvoor hij geen belasting heeft betaald. De desbetreffende persoon krijgt dan wel met terugvordering te maken, ook al is de overtreding pas op dat moment geconstateerd. Voor het overige, heb ik niet meer te zeggen dat ik tot nu toe al heb gezegd over de samenhang. De heer Voogd zal graag nog nader op de concrete vraag van mevrouw Brouwer ingaan.

De heer **Voogd**: Mevrouw de Voorzitter! In het sociale-zekerheidsrecht kennen wij eigenlijk helemaal geen bewijsregels. In die zin is er in dit artikellid geen sprake van een omkering van bewijslast.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Daar legt u wel de nadruk op.

De heer **Voogd**: Zo is het spraakgebruik nu eenmaal. Om het te preciseren: het gaat niet om het bewijzen in de civielrechtelijke zin. De bewijslast is daarin een zware verplichting omdat degene die er niet in slaagt dat bewijs te leveren in de ogen van de rechter veelal de zaak zal verliezen. *De burgerlijke rechter is daarbij passief; één van beide partijen draagt het bewijs op; de rechter verdiept zich verder niet in de redelijkheid van de zaak – ik overdrijf*

het nu een beetje en stel het zwart-wit – en doet een uitspraak.

De sociale rechter, de raad van beroep, is actief en onderzoekt zelf de merites van de zaak en de standpunten en argumenten van beide partijen. Dat betekent dat dit, om welke bewijsopdracht het ook gaat, veel genuanceerder zal uitwerken op de uitspraak van de rechter dan in het burgerlijk recht. Dat is ook de redengeving waarom je beter van 'aannemelijk maken' dan van 'aantonen' of 'bewijzen' kunt spreken.

Als het woord 'aantonen' wordt gehanteerd, dan werkt het wat dwingend uit naar de Raad van beroep, die wat strikter in de afweging moet betrekken, in hoeverre echt harde bewijzen op tafel zijn gekomen. Het woord 'bewijs' is iets, wat eigenlijk niet aan de orde is. Het is een kwestie van meer of minder redelijk, van meer of minder het voor- of nadeel van de twijfel krijgen. Dit is dan meteen de relatie met het strafrecht. In het strafrecht is iemand onschuldig, totdat de rechter de overtuiging heeft gekregen, dat hij schuldig is. Met andere woorden: wat is bewijs? Datgene, wat de rechter voor bewijs houdt. Men kan zelfs nog zeggen: wat hij aannemelijk vindt. Als het alleen maar aannemelijk is, heeft de rechter niet de overtuiging gekregen. Er zal vrijspraak of ontslag van rechtsvervolgving volgen.

In het kader van de sociale zekerheid geven wij de uitkeringsgerechtigden veelal het voordeel van de twijfel. Men ziet dit aan de gemeentelijke uitvoering. Bij de bijstand is het een bekend probleem. Je kunt niet onmiddellijk alle merites van een aanvraag overzien. Je ziet wel een noodsituatie. Er moet een beslissing worden genomen. Een en ander verloopt dan of via voorschotten of via directe toekenning. Het is een heel wezenlijke regel, dat je in het algemeen afgaat op iemands verklaring en hieraan in vermogensrechtelijke en financiële zin consequenties verbindt.

Bij subsidiëring door Rijk of gemeenten is het een goed gebruik, dat de aanvrager het nadeel van de twijfel krijgt. Het subsidie wordt niet toegekend, als niet duidelijk is, of aan alle voorwaarden is voldaan. Men zou dit voor de sociale zekerheid ook goed als principe kunnen hanteren. Als het niet echt duidelijk is, doe je het niet. Wij hebben nu een wet, waarbij met voorschotten en toekenningen wordt gewerkt.

Het laatste rechtsgebied betreft de fiscaliteit. Hier wordt duidelijk met 'aannemelijk maken' gewerkt. Men doet aangifte en de inspecteur beoordeelt deze. Als het hem aannemelijk voorkomt, dat een bepaalde aftrekpost al dan niet opgevoerd is, dan corrigeert hij al dan niet naar de mate, waarin het naar zijn indruk meer of minder juist is. Hij zal geen bewijs verlangen in de zin van bonnetjes, met de laatste cent achter de komma. Hij is bereid bij verblijf in het buitenland reis- en verblijfkosten als aannemelijk te beschouwen.

Bij de omkering van de bewijslast gaat het om het meer of minder aannemelijk zijn van de periode, waarin het geconstateerde foute handelen heeft plaatsgevonden. Die periode moet zo goed mogelijk worden benaderd. Ik denk aan de datum waarop de verkeerde toestand begon. In de huidige systematiek is het voor de uitvoeringsorganen praktisch zo goed als onmogelijk om die datum te bepalen. In de praktijk blijkt het verder vrijwel onmogelijk – en dat is ernstiger – om het voordeel, dat door de fraude is ontstaan, te corrigeren.

Het effect van de huidige regeling is, dat men er voordeel bij heeft om bij voorbeeld zwart te werken. Op de dag, dat het zwartwerken wordt geconstateerd, kan er wel iets gedaan worden. Verdere correcties zijn, gezien de bewijsregels niet mogelijk. Daarom is in ISMO-verband die omkering van de bewijslast naar voren gekomen. Vanuit de Kamer is hierop positief gereageerd. Het is niet de bedoeling die omkering als sanctiemaatregel te laten werken, en dat als fraude wordt geconstateerd de hele uitkering terug te vorderen. Het is bedoeld als een middel tot nuancering van de periode, waarin vermoedelijk zwart is gewerkt. Het uitkeringsorgaan zal het nooit hard kunnen maken, want het weet het niet.

In het strafrecht en ook op andere gebieden geldt: wie stelt, moet bewijzen. Betrokkene moet zelf onderbouwen, wat hij verklaart. Omgekeerd geldt, dat als iemand aantoonbaar een onjuiste verklaring heeft gegeven, het vanzelfsprekend is te vragen wanneer het begonnen is. Dat is het enige, wat in deze bepaling wordt uitgedrukt. Voor zover de wetsbepaling door de terugwerking naar de eerste dag te ver zou grijpen, verhinderen algemene beginselen van behoorlijk bestuur die

als een chicane-bepaling uit te leggen.

Ik heb het niet nagekeken, maar ik meen dat in het Wetboek van Koophandel voor de civiele verzekeringen een vergelijkbare bepaling is opgenomen. Een verzwegen feit wordt daar dan ook geacht aanwezig te zijn vanaf het begin van de verzekering.

De Voorzitter: Wij hebben nu een aardig inzicht in de bedoelingen van de regering. Wij hebben de stukken erover. Er is ook nog een ISMO-stuk. De discussie daarover zal, los van hetgeen wij doen, voortgaan.

Ik ga na of er nu nog kamerleden zijn die nog iets willen opmerken. Vervolgens kunnen wij dan op een ander thema overgaan.

Mevrouw Brouwer (CPN): Mevrouw de Voorzitter! De staatssecretaris maakt een overscheid tussen bewijzen en aannemelijk maken. Dat onderscheid is volgens mij niet geldig, omdat ook in het civiele recht de rechter alle vrijheid heeft te bepalen wanneer een bewijs geleverd is. Dat kan door middel van het overleggen van stukken, door middel van verklaringen van getuigen of doordat hij een verhaal aannemelijk vindt. De staatssecretaris beweert eigenlijk, dat je een bewijs afzwakt door te stellen dat je het aannemelijk moet maken. Dat is onjuist. Je moet een bewijs altijd aannemelijk maken. Hij maakt daarom mijns inziens ten onrechte een onderscheid.

In artikel 25 lid 2 wordt eigenlijk zonder meer al vastgelegd, dat een bepaalde fraude die wordt geconstateerd geldt vanaf het eerste moment. Er behoeft dan geen bewijs meer te worden geleverd. Het beginpunt wordt vastgesteld door de wet zelf. Die houdt eigenlijk in: eenmaal fraude, altijd fraude! Daartegenover moet de werkloze werknemer het bewijs leveren dat het niet zo was. Dat is een zeer vergaande bepaling, waarbij de bedrijfsvereniging gewoon vaststelt, omdat dit gemakkelijker is, dat er vanaf het eerste begin kennelijk fraude is geweest. Het verhaal dat nu wordt gehouden, namelijk dat er een matigingsrecht is en dergelijke, doet niets af aan het feit, dat hier een omgekeerde bewijslast zonder meer imperatief wordt vastgelegd. Dat is een fictie vanaf het begin.

Staatssecretaris De Graaf: Dat is juist en ik ontken dit ook niet. Ik heb echter wel gezegd dat u wat in artikel

25 is geformuleerd duidelijk in samenhang moet zien met artikel 36. Daarvan is het niet los te maken. De formele interpretatie die u geeft, namelijk dat dit in het desbetreffende artikel imperatief is voorgeschreven – ook mevrouw Dales heeft hierop geattendeerd – is juist.

Mevrouw Brouwer (CPN): Over deze principiële kwestie gaat het. De matigingskwesties en dergelijke zijn afgeleide kwesties.

De Voorzitter: Wensen nog meer leden over dit punt het woord?

Mevrouw Ter Veld (PvdA): Inderdaad is de andere brief van de staatssecretaris over deze zaak aan de commissie ISMO gestuurd. Ik vraag mij nu toch af of wij deze zaken los van elkaar kunnen zien. In de brief aan de commissie ISMO wordt natuurlijk ook voor een deel aangegeven, op welke wijze de controle dan zou moeten plaatsvinden. Er wordt verwezen naar de fiscale toestand. Indirect kan hierbij een hele discussie aan de orde komen hoe de bedrijfsvereniging met deze zaken om moet gaan.

Mag de bedrijfsvereniging reageren op anonieme telefoontjes en klikbrieven? Alle zaken die in de brief aan de commissie ISMO impliciet of expliciet aan de orde zijn hebben hiermee natuurlijk wel te maken. Misschien zou het verstandig zijn dat wij deze brief wel in de discussie betrekken, met name waar het gaat om artikel 25, tweede lid, tenzij de staatssecretaris zegt dat de verdere inhoud van de brief op geen enkele wijze in het kader van de WW en de uitvoering hiervan door de bedrijfsvereniging aan de orde dient te komen. Dit laatste lijkt mij bijna onmogelijk. In dat geval kunnen wij de inhoud van de brief buiten beschouwing laten. Maar anders zou ik graag zien dat de staatssecretaris een suggestie doet hoe de inhoud van deze brief bij de discussie te betrekken.

Staatssecretaris De Graaf: Mijnheer de Voorzitter! Tegen mevrouw Brouwer heb ik al voldoende opmerkingen gemaakt. Ik behoeft daaraan niets toe te voegen.

Mevrouw Ter Veld vraagt naar de samenhang tussen hetgeen wij in de nieuwe Werkloosheidswet doen en de brief over het ISMO-beleid. Er is een samenhang, vooral op dit terrein. Ik meen mij te herinneren, dat ik in het kader van de discussie over de UCV over de ISMO de problematiek van de omgekeerde bewijslast heb

aangeroerd. Ik heb in ieder geval dat rapport ook ten aanzien van de sociale verzekeringen aan de orde gesteld. Het is geen geheim dat wij bij de vormgeving van de nieuwe wetgeving ook in die richting zijn gaan werken. Ik heb dat ook duidelijk uiteengezet.

De notitie zelf is meer een uitvloeiing van de discussie die wij toen in het kader van de ISMO hebben gevoerd. De commissie stelde er namelijk prijs op, een totaaloverzicht te krijgen van ons departement met betrekking tot het gehele ISMO-beleid op het terrein van de sociale zekerheid. Zij wilde een samenvattende, planmatige nota krijgen. Die heb ik geschreven.

Ik kan mij voorstellen dat de Kamer er behoefte aan heeft, de nota in een breder kader te bespreken. Als het gaat om de stelselwijziging, spitst de samenhang zich vooral toe op dit onderdeel. Dit is een van de elementen die ook in die notitie is genoemd. Door de aandacht voor die notitie heeft dit de aandacht gekregen, terwijl het eigenlijk al lange tijd geleden in deze stukken verwoord was. In een eerder mondeling overleg is dit ook aan de orde geweest.

Mevrouw Dales (PvdA): Dat laatste is volstrekt juist. Het is wat traagheid van de pers geweest, waardoor men reageerde op een datum dat dit al lang bekend was uit de stukken over de stelselherziening.

Die UCV over de ISMO is afgebroken. De staatssecretaris wist indertijd op een aantal vragen de antwoorden niet. Toen is afgesproken, dat die antwoorden schriftelijk zouden komen. Daarom ligt het volstrekt in de rede dat er nog een UCV over de sociale zekerheid onder de ISMO zal worden gehouden. Dit zal echter vrij zeker niet meer gebeuren voordat wij in verkiezingsreces gaan.

Naar mijn mening kan overigens altijd alles overal bij betrokken worden. Het lijkt mij dus, dat dit nu zeer gereed is en dat de leden zich de vrijheid moeten voorbehouden om wat in die nota staat en wat achteraf toch in die wet kan blijken te horen, te betrekken bij de behandeling van deze wetten.

De Voorzitter: De commissie heeft een aantal vragen, voorbeeldsgewijs, over de belastingwetgeving etcetera gesteld. Die vragen zijn nu nog niet, zoals ik heb begrepen, in detail beantwoord. Ik kan vaststellen, dat er behoefte aan bestaat om meer inzicht te krijgen in het voorkomen

van termen als 'aannemelijk maken' en dergelijke in andere soorten wetgeving. Wij hebben daarover al gediscussieerd. De commissie zou er echter behoefte aan kunnen hebben, in de nota naar aanleiding van het eindverslag meer zicht erop te krijgen hoe bij voorbeeld in de belastingwetgeving al of niet sprake is van dezelfde soort benadering.

Wij zitten echter ook nog met het stuk dat bij de ISMO ligt. Ik stel voor, dat ik overleg ga plegen met de voorzitter van de commissie voor de ISMO. Wij kunnen dan bezien hoe wij alleen al formeel de stukken op het juiste moment kunnen betrekken bij hetgeen wij doen en hoe wij dit formeel moeten regelen met de commissie ISMO, zodat voor de behandeling van de wet de juiste stukken met de juiste nummers aanwezig zijn.

Het is mogelijk, dat wij alleen verwijzen naar dat stuk en onze discussie schriftelijk en mondeling voortzetten. Het is ook mogelijk, dat wij met de commissie ISMO tot een ander voorstel kunnen komen. Misschien dat wij als het ware het onderdeel er concreet kunnen uitlichten en dat wij, als men op korte termijn dit daadwerkelijk in behandeling wil nemen, procedureel de zaak kortsluiten.

Ik verzoek de commissie, mij toe te staan dat ik op korte termijn daarover overleg pleeg met de voorzitter van de commissie ISMO en dat ik dinsdag in de procedurevergadering een voorstel doe, hoe wij dit aspect het best kunnen behandelen in het licht van deze wetsbehandeling.

De commissie zal in ieder geval een eindverslag schrijven. Het zal mede van ons besluit op dinsdag afhangen in hoeverre zij uitvoerig of minder uitvoerig op dit punt wil ingaan in de schriftelijke voorbereiding. De staatssecretaris weet hoe groot de belangstelling voor dit onderdeel is. De aandacht voor de artikelen 25 en 26 van het wetsvoorstel is buitengewoon groot; dat is duidelijk.

Staatssecretaris De Graaf: Mevrouw de Voorzitter! Op uw verzoek, meer informatie te geven in de nota naar aanleiding van het eindverslag, aansluitend op de mededelingen die de heer Voogd al hier heeft gedaan, ga ik graag positief in. Wij zullen doen wat in ons vermogen ligt om zo goed mogelijke gegevens te verstrekken. Mij lijkt ook het Wetboek van Koophandel interessant, dat de heer Voogd even heeft genoemd.

De Voorzitter: Dit is dus een gegeven, zodat niet alles opnieuw behoeft te worden verwoord in het eindverslag. Deze informatie rekenen wij alvast bij de nota naar aanleiding van het eindverslag.

Mevrouw Brouwer (CPN): Het lijkt mij een goed voorstel, mevrouw de Voorzitter. Ik vraag de staatssecretaris nog, ons ook te informeren over de praktijk die op dit moment geldt. Als nu fraude wordt geconstateerd, kan een bedrijfsvereniging of sociale dienst het openbare ministerie inschakelen. De strafrechtelijke kant van de zaak komt dan bij het openbare ministerie terecht, met alle regels en bewijsregels die in het strafrecht gelden. Bij het onderhavige artikel hebben wij dus te maken met een dubbele sanctie. Ik meen dat in feite een deel van het strafrecht in deze wetgeving wordt ingevoerd.

Staatssecretaris De Graaf: Wij spreken nu over administratiefrechtelijke sancties, als onderdeel van de sociale verzekering. Hiernaast blijft het normale strafrecht bestaan. Er vindt dan ook regelmatig aangifte plaats van gevallen van fraude in het kader van de sociale zekerheid bij de burgerlijke rechter. Het een sluit het ander niet uit.

Mevrouw Brouwer (CPN): Dan stel ik u de vraag of in strafrecht ook de omkering van de bewijslast wordt gebruikt die u nu voorstelt voor administratieve sancties.

Staatssecretaris De Graaf: Ik meen dat de heer Voogd dit in zijn betoog over het strafrecht al heeft beantwoord.

Mevrouw Brouwer (CPN): Neen, hij is ingegaan op de vraag hoe het bewijs tot stand komt in een strafrechtelijke procedure. Hij heeft ook de civielrechtelijke procedure genoemd. Ik vraag nu om inzicht in de mogelijkheid dat twee procedures ontstaan bij een geconstateerde fraude. Is dan in de strafrechtelijke sfeer ook omkering van de bewijslast mogelijk of niet? Zo niet, dan krijgen wij te maken met twee lijnen van bewijzen.

Staatssecretaris De Graaf: De heer Voogd wil graag iets zeggen.

De heer Voogd: Mevrouw de Voorzitter! Ik neem aan dat mevrouw Brouwer ook weet dat ons strafrecht geen omkering van de bewijslast kent. Nederland is echter een van de weinige landen die dit soort principes niet in het strafrecht heeft toegepast.

De heer **Willems** (PSP): Houden zo!

De heer **Voogd**: Dat is nog maar de vraag. Voor bepaalde misdrijven is het in tal van andere landen gebruikelijk.....

Mevrouw **Ter Veld**: Wij hebben zoveel buitenland.

De **Voorzitter**: Laat de heer Voogd vooral uitspreken.

De heer **Voogd**: Ik sprak over de verbeurdverklaring van bij een misdrijf gebruikte zaken. Deze is in Nederland met veel rechtswaarborgen omgeven; in andere landen is men vaak gemakkelijker met de bewijslast. Het gaat dan vooral om geld en vervoermiddelen voor drugshandel. Wij kennen deze regels en in deze zin is er sprake van een innovatie. Je kunt ervoor op er tegen zijn, maar het is in ieder geval iets nieuws.

De beleidslijn is dat zoveel mogelijk administratief moet worden afgedaan, wat een versterking inhoudt van de positie van de uitvoeringsorganen om te voorkomen dat de gang naar de strafrechter moet worden gemaakt.

U weet dat er richtlijnen zijn van een vroegere commissie-Pfeil die nu worden herzien. Het derde punt is, dat de strafrechter heel nadrukkelijk rekening houdt met wat er in het sociale-zekerheidstraject gebeurd is. Veelal wordt er hoger beroep ingesteld. Als dit gebeurt drie jaar na de constatering van het feit, kan men goed zien wat er op het gebied van de sociale verzekeringen is gebeurd en hoe dit de strafmaat beïnvloedt.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Voorzitter! Hierop aansluitende zou ik aan de staatssecretaris willen vragen, of zijn voornemens ook gelden in het geval van samenwoning.

Staatssecretaris **De Graaf**: Mevrouw de Voorzitter! De voornemens die hier voorliggen, hebben geen betrekking op samenwonen of wat dan ook. Zij hebben betrekking op het antwoord op de vraag, of men al of niet op foute wijze gebruik heeft gemaakt van zijn rechten. De situaties zijn zeer verschillend.

Als men rechten heeft op grond van onjuiste, foute, gegevens met betrekking tot de voorwaarden van het recht op uitkering – bij voorbeeld verband houdende met het al of niet zijn van alleenstaande –, dan geldt het daar in beginsel ook. Overigens ben ik nu aan het hardop denken; wij hebben hier te maken met een nieuwe werkloosheidswet...

Mevrouw **Dales** (PvdA): Het staat ook heel duidelijk in de IOW!

Staatssecretaris **De Graaf**: Akkoord. Het gaat hier om het misbruik maken, tegen de wetsvoorschriften in, van een beroep op uitkering. Je kunt het dan verder zelf invullen.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Eén keer alleenstaande, altijd alleenstaande!

De heer **Weijers** (CDA): Het zijn van alleenstaande is geen vorm van fraude.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Ik wil nog even terugkomen op het rapport van de ISMO. Ik stelde mijn vraag met name, omdat de heer Voogd zo uitdrukkelijk zei dat wij in de sociale zekerheid die hele bewijsvoering niet kennen. Mijn vrees is dat straks, langs een omweg, allerlei aanwijzingen of regels aan de kant van de bedrijfsverenigingen ontstaan, aangevende dat op deze en deze manier de aannemelijkheid moet worden gecontroleerd – regels die aangeven, op welke wijze de bedrijfsverenigingen zullen reageren. De staatssecretaris heeft overigens al toegezegd, contact te zullen opnemen.

Ik wil hierbij nog twee andere punten aan de orde stellen. In de memorie van antwoord staat dat de notitie inzake uitgangspunten bij het sanctiebeleid de Kamer binnenkort zal bereiken. Ik vind het belangrijk dat wij deze notitie zeer tijdig krijgen. Ik neem overigens niet aan, dat het hier om dezelfde notitie gaat als die welke naar de commissie-ISMO is gegaan. Ik zou de notitie graag willen hebben, vóórdat wij overgaan tot het schrijven van het eindverslag. Anders zouden wij na het eindverslag weer een nader voorlopig verslag moeten schrijven, terwijl er dan tevens weer een mondeling overleg noodzakelijk kan zijn, enzovoorts.

Een volgende vraag betreft de redelijkheidstoetsing bij de hele gang van zaken, of het nu gaat om sancties, toekenningen of bewijsvoering. In het oorspronkelijke wetsvoorstel was een redelijkheidstoetsing opgenomen. Ik meen dat dit was in artikel 128 van het concept dat aan de Sociale Verzekeringsraad is toegezonden. Ik heb hier vragen over gesteld; het desbetreffende artikel is namelijk vervallen. Mijn vragen zijn als het ware in omgekeerde zin beantwoord, in die zin dat marginale toetsing niet nodig zou zijn. Bij de

marginale toetsing, waarbij gebruik wordt gemaakt van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, gaat het niet zozeer om de vraag of een beslissing redelijk is, maar om de vraag of een beslissing niet onredelijk is. Nu weet ik dat een dubbele ontkenning de zaak moeilijk maakt.

Het is echter heel iets anders om een toetsing te hebben waarbij het erom gaat of een beslissing redelijk is, dan om uit te gaan van een toetsing of een beslissing niet onredelijk is. Ik verneem derhalve graag waarom het artikel dat in het eerste concept zo noodzakelijk werd geacht uit het oogpunt van rechtsbescherming van de werknemer – ik stem daar volstrekt mee in; wij komen die redelijkheidstoetsing ook in andere wetten tegen –, thans is vervallen.

Waarom wordt dit beargumenteerd door erop te wijzen dat er immers een toetsing bestaat op het niet onredelijk zijn van besluiten? Ik wijs er op, dat een niet-onredelijk besluit bepaald niet redelijk behoeft te zijn.

Staatssecretaris **De Graaf**: Mevrouw de Voorzitter! Het betreft twee blokken: de uitkeringssancties en de notitie die ik daarover heb toegezegd. Ik meen dat ik die toezegging heb gedaan in de UCV over de Algemene Bijstandswet. Die notitie ligt bij ons klaar en heeft alleen betrekking op de RWW, te meer omdat de WWV aan het einde van zijn bestaan is. Het gaat om het beleid van de sociale diensten met betrekking tot de sancties.

Nogmaals het kan best zo zijn dat er nog een hoofdstukje over de WWV in staat, maar dat is – aannemende dat de stelselwijziging doorgaat – toch een aflopende zaak. Die notitie richt zich hoofdzakelijk op het beleid van de GSD's met betrekking tot de RWW. Die notitie ligt dus bij ons klaar. Ik heb afgesproken – ik weet niet of dit op verzoek van de Kamer was – dat ik, alvorens ik deze brief naar de Kamer toestuur, het concept eerst nog zend aan de VNG en de DIVOSA om te laten checken wat wij voornemens zijn aan de Kamer te schrijven. Ik meen dat wij in deze fase zitten; ik heb de eindtekst gezien. Ik schat in, dat het niet zo lang meer behoeft te duren.

De samenhang, na de stelselwijziging sociale verzekering, tussen de huidige situatie en de nieuwe werkloosheidswet zie ik op het eerste gezicht niet. Het gaat hier immers

om een sociale verzekeringswet die in uitvoering is bij de bedrijfsverenigingen. Het sanctiebeleid in dit kader is allereerst een zaak van de betreffende bedrijfsvereniging. Ik meen ook, dat in de nieuwe werkloosheidswet een bepaling is opgenomen, dat de Sociale verzekeringsraad een aantal voorschriften voor de bedrijfsverenigingen zal kunnen geven die in het verlengde liggen van datgene waarmee ik nu voor de sociale diensten en de RWW bezig ben.

Nogmaals, ik zeg u graag de notitie over deze zaak toe, zodra het gesprek met de VNG en de DIVOSA heeft plaatsgevonden. De NWW – die 'N' gaat er in de toekomst natuurlijk af – staat daar dus buiten.

Mevrouw Ter Veld (PvdA): Dat begrijp ik niet. Ik verwijs nu naar de memorie van antwoord, waarin de leden van de PPR-fractie verzoeken om een inzicht in de sanctietoepassing in het kader van de WW en WWV enerzijds en de nieuwe WW anderzijds. Daarop komt als antwoord, dat er in de praktijk bij de gemeenten verschillende sanctietoepassingen zijn te constateren. Voor de beantwoording van die vraag – dat slaat direct op de nieuwe werkloosheidswet – wordt verwezen naar de notitie Uitgangspunten sanctiebeleid, die de Kamer zeer binnenkort zal bereiken.

Ik begrijp hieruit, dat de vraag van de PPR-fractie volstrekt inadequaat en onjuist is beantwoord. In dat geval zou ik die vraag willen herhalen. Ik zou dat inzicht toch graag krijgen. Ik meende dat inzicht te kunnen krijgen uit die nota. Ik zal die notitie in ieder geval willen ontvangen voordat wij beginnen aan het eindverslag. Het is immers wel een relevante zaak, aangezien WW en WWV geïntegreerd zijn.

Staatssecretaris De Graaf: Ik neem aan dat u ook van mening bent, dat ik het overleg met DIVOSA en VNG serieus moet nemen.

Mevrouw Ter Veld (PvdA): U kunt van mij best wel wat meer tijd krijgen.

Staatssecretaris De Graaf: U leest een reactie voor uit de stukken op vragen van een fractie van de PPR. Ik neem elke fractie serieus hier, ook de PSP. Ik zeg dat nu niet zomaar omdat de heer Willems de zaal verlaat.

De heer Willems (PSP): Ik kom zo weer terug, hoor!

Staatssecretaris De Graaf: Het neemt niet weg, dat de feiten zijn,

zoals ik ze zoëven schetste. Die notitie richt zich op de sociale diensten en met name op de RWW en niet op de nieuwe werkloosheidswet. Daar heeft de overheid immers niet die taak, want dat is een onderdeel van de uitvoering van de sociale verzekeringswet. De vragen die gesteld werden, hadden toen betrekking op de WWV en op de sociale diensten van de gemeenten.

Mevrouw Ter Veld (PvdA): Nu moet ik toch protesteren. Wij zijn als medewetgever verantwoordelijk voor een wet waarin de WW en de WWV worden geïntegreerd. Inmiddels heb ik begrepen dat de staatssecretaris van mening is dat bij deze integratie ten aanzien van een aantal punten de WWV-kant moet worden gekozen. Tegelijkertijd kan de medewetgever van mening zijn dat gekozen moet worden voor een vorm tussen de WW en de WWV en dan niet alleen wat de criteria betreft. Die criteria zijn, zoals in de memorie van antwoord staat, in de nieuwe werkloosheidswet gelijk aan die in de WWV.

Ook zou door de wetgever inzicht moeten worden verkregen in de wijze waarop thans in beide te integreren wetten het sanctiebeleid, bij voorbeeld ten aanzien van de verwijtbare werkloosheid, wordt toegepast. Gelet op de memorie van antwoord en de reactie van de staatssecretaris op de vragen over de jurisprudentie en de toepassing van het sanctiebeleid moet ik toch constateren dat hij de Kamer geen informatie wil geven.

De Kamer kan niet beoordelen of het sanctiebeleid in de nieuwe werkloosheidswet in haar ogen een redelijke 'mix' is van de WW en de WWV. De Kamer kan geen oordeel geven, mocht zij dat willen. Ik begrijp dat de staatssecretaris wil dat de Kamer dat niet doet, maar dat is nog geen reden om de medewetgever die informatie te onthouden. Ik verbaas mij daarover. Als het gaat om de uitvoering door de gemeenten op het punt van de WWV, weten de rijksconsulenten er vaak alles van af.

Ik vraag nu naar het sanctiebeleid van de gemeenten. De staatssecretaris zegt dat hierover niets is opgenomen in zijn nota. Hij schijnt de informatie zelfs niet te kunnen geven. Op die manier kan de Kamer niet haar taak waarmaken. De staatssecretaris bekijkt de zaak vanuit zijn invalshoek, maar wij moeten de situatie ook vanuit onze invalshoek kunnen bekijken!

De Voorzitter: Ik begrijp dat er nu informatie wordt uitgewisseld. Dan is het aan mevrouw Ter Veld om straks te beoordelen of die informatie voldoende is.

Staatssecretaris De Graaf: Als ik het mij goed herinner, waren wij ten aanzien van het sanctiebeleid aanvankelijk iets centralistischer bezig dan wij uiteindelijk hebben gedaan, mede op advies van de Sociale Verzekeringsraad. Er is onder andere over één van deze punten heel nadrukkelijk gevraagd om een en ander te delegeren en niet alles te centraliseren bij de Sociale Verzekeringsraad. Daar ligt ook de eerste verantwoordelijkheid voor die aangelegenheid. Men kan dat terugvinden in deze wetten. Alles moet toch beoordeeld worden vanuit de nieuwe werkloosheidswet.

De notitie die ik heb toegezegd gaat met name over het beleid van gemeentelijke sociale diensten met betrekking tot primair de RWW, een andere werkloosheidsregeling. Dit is een werkloosheidsregeling die blijft bestaan naast de nieuw te formuleren werkloosheidswet. Nogmaals, als het overleg met de VNG en met DIVOSA morgen of overmorgen is afgerond komt de notitie zo snel mogelijk.

Ik ontken echter dat een goede oordeelsvorming, ook voor de medewetgever, alleen maar kan geschieden als men over de notitie beschikt die zich richt op andere diensten en op een andere wet.

De Voorzitter: Ik wil de Kamer en de regering een voorstel doen. De staatssecretaris heeft kennis van de inhoud van de notitie, wij niet. Hij verwijst in de memorie van antwoord naar de notitie. Wij hebben daar niet om gevraagd, op één fractie na die het desbetreffende onderwerp op een zodanige manier aan de orde stelde dat dit antwoord eruit kwam. De staatssecretaris is in overleg met de VNG en DIVOSA over deze materie en dat stelt de Kamer op prijs.

De staatssecretaris zou ons het stuk dat in dat overleg wordt behandeld ter inzage toe kunnen zenden. Wij zouden het kunnen beschouwen als een voorontwerp, waarover nog overleg gepleegd moet worden. Op die manier krijgen wij inzicht in de materie, zodat wij ons eigen oordeel kunnen vormen.

Mevrouw Ter Veld (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Ik begrijp nu van de staatssecretaris dat het door hem

toegezegde stuk naar zijn opvatting niet aangeeft hoe de sanctietoepassing in het kader van de WW en de WWV enerzijds en in het kader van een nieuwe WW anderzijds uitwerkt. Hij heeft mij zojuist gezegd dat het toegezegde stuk, waarover hij overleg met VNG en DIVOSA pleegt, niet over de WWV gaat.

Ik heb tijdens het mondeling overleg gevraagd – evenals de PPR-fractie – om inzicht in het sanctiebeleid van de WWV. Als het niet in de notitie staat, wil ik die wel hebben, maar dan wil ik ook inzicht hebben in het sanctiebeleid van de WWV, omdat wij bij de integratie van WW en WWV in de nieuwe werkloosheidswet niet alleen kennis moeten hebben van het sanctiebeleid en de jurisprudentie van de werkloosheidswet, maar ook van die van de WWV. Die informatie moet ik dus hebben. Als de staatssecretaris zegt dat dit niet in de genoemde notitie staat, dan schrijft hij voor mijn part een ander stuk.

De Voorzitter: Stelt mevrouw Ter Veld het op prijs dat mijn voorstel door de staatssecretaris zal worden overgenomen? Als dat het geval is, dan hebben wij al één stuk in concept ter kennisname. Daarna kan zij als het eindverslag is opgemaakt zeggen of zij nog andere gegevens nodig heeft die in het stuk bij voorbeeld niet zijn verwerkt.

Mevrouw Ter Veld (PvdA): Prima!

De Voorzitter: Is de staatssecretaris bereid, daartoe over te gaan? Het is mijns inziens een redelijk voorstel, alhoewel dit niet gebruikelijk is. In het licht van hetgeen waarmee wij bezig zijn, lijkt het mij, nogmaals, redelijk.

Staatssecretaris De Graaf: Ik wil niet alleen redelijk zijn, maar ook consistent. In een UCV, waarbij mevrouw Dales en de heer Buurmeijer aanwezig waren, hebben wij hierover een discussie gevoerd. Misschien dat ik nu achteraf zeg dat een en ander door mij iets anders geformuleerd had kunnen worden. Uit die discussie is mij bij gebleven dat de Kamer wel eens wil weten wat ik doe en dat zij daarover een discussie wil voeren. Ik kan mij voorstellen dat men nu zegt dat als ik die weg wil bewandelen, wij daarover misschien nog een afzonderlijke discussie kunnen voeren die betrekking heeft op de relatie centrale overheid - Bijstandswet - RWW - sociale diensten. Die

mogelijkheid staat volledig open. Ik wil deze weg ook wel bewandelen.

Ik zal aan andere instanties waar ik naar toe ga vragen of zij dit willen bezien. Misschien dat ik daarna zeg dat er hier en daar nog iets kan worden veranderd. Mijns inziens zal dit niet in de notitie worden opgenomen en daarom wil ik graag toezeggen dat wij, als wij daartoe in staat zijn, in de nota naar aanleiding van het eindverslag informatie zullen verstrekken over het sanctiebeleid met betrekking tot de WWV. Deze toezegging doe ik heel graag. De leden kunnen dan met name een vergelijkende trekken in het kader van de nieuwe werkloosheidswet.

De Voorzitter: Naar aanleiding van hetgeen er over dit punt in de memorie van antwoord staat, waarover mevrouw Ter Veld nu al een aantal minuten opmerkingen heeft gemaakt – dat is overigens zeer terecht –, constateren wij dat wij hierop in de nota naar aanleiding van het eindverslag een verdere reactie zullen krijgen. Hiermee wil ik het voorstel laten vallen dat wij op voorhand het stuk zullen ontvangen dat aan de VNG zal worden gestuurd.

Wij hopen echter dat dat stuk snel komt, zodat wij in deze zaak kunnen duiken. De staatssecretaris zal, zonder dat wij het stuk gezien hebben, vast nog eens hierover willen spreken. Misschien zelfs op korte termijn.

Mevrouw Ter Veld (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Ik had nog een vraag gesteld over de redelijkheidstoets. Ik verwacht een antwoord op mijn vraag over de redelijkheidstoets en niet op de mij toegezegde niet-onredelijkheidstoets.

Staatssecretaris De Graaf: Wij hebben een tijd gediscussieerd over de redelijkheidstoets. De vraag was of dit moet worden meegenomen of niet. Voor de ontwikkeling van de rechtspraak vindt in het algemeen de redelijkheidstoets plaats via de administratieve beroepsrechter door toetsing op basis van algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Wij zijn ervan overtuigd dat de huidige wetgeving en de huidige rechtspraak voldoende mogelijkheden bieden omdat hetgeen mevrouw Ter Veld meent te moeten bereiken via de redelijkheidstoets, al tot stand komt. Wij hebben er geen behoefte aan om zo verder te gaan. Dit is in mijn stukken ook verwoord.

De vergadering wordt van 16.00 uur tot 16.15 uur geschorst.

De voorzitter: Na inventarisatie van de meningen van de leden is het mij duidelijk geworden dat wij deze vergadering voor zes uur vanavond moeten kunnen beëindigen. Als wij eerder klaar zijn, is het natuurlijk ook goed.

Ik stel nu het begrip 'passende arbeid' aan de orde.

Mevrouw Ter Veld (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Het heeft weinig zin om te discussiëren over de noodzaak van de aanwezigheid van dit begrip in de wet. Daarover bestaat verschil van mening. Gesuggereerd wordt voor alle duidelijkheid het woord 'passende' in de WAO en de AAW te schrappen. Ik moet eerlijk zeggen dat ik er nu steeds minder van begrijp. Ik weet niet of het voor de WAO en de AAW daardoor helderder of slechter zal worden. Arbeid behoeft niet meer passend te zijn. Als je maar arbeid kunt verrichten, ben je niet meer arbeidsongeschikt. Ik begrijp niet hoe iets door het schrappen van het woord 'passende' in een andere wet kan worden verduidelijkt.

Staatssecretaris De Graaf: Ik heb de indruk dat ik het antwoord niet helemaal paraat heb, zeker niet wat de relatie met de WAO betreft. Ik neem aan dat de opmerking van mevrouw Ter Veld betrekking heeft op het opnieuw geformuleerde invaliditeitscriterium in het kader van de arbeidsongeschiktheidswet. Dat is iets anders dan hiet bedoeld wordt. Het begrip 'passende arbeid' heeft bij de uitvoering van de Werkloosheidswet altijd een zeer belangrijke rol gespeeld. In die zin is er geen nieuws. Het enige nieuwe dat wij hebben gecreëerd, is het definiëren van het begrip in de Werkloosheidswet zelf, in hoofdlijnen op basis van hetgeen de jurisprudentie in het kader van de Werkloosheidswet ons daaromtrent leert. Ik zeg met nadruk 'op hoofdlijnen'.

Wij wilde een stukje klaarheid geven. Iets wat van essentieel belang is bij de uitvoering van een wet, moet in zo'n wet gedefinieerd worden. Dat is verantwoord met het oog op de hoeveelheid jurisprudentie die daarover tot nu toe is gevormd.

Met een formulering in de wet is ook voor de uitvoeringsorganen aangegeven hoe zij in de praktijk van de uitvoering van de wet moeten handelen. In die zin wordt coördinatie tot stand gebracht.

De adviesorganen hebben hierover geadviseerd. Er is geen sprake van een ommekeer van de gang van zaken. Het is een poging om iets werkbaar te maken.

De adviesinstanties hebben er verschillend over geadviseerd. Ik weet niet precies hoe de stemverhoudingen lagen. In het algemeen waren de vertegenwoordigers van de werknemers tegen en de vertegenwoordigers van de werkgevers voor. De kroonleden waren verdeeld over het geheel. Het is wel een zaak die van wezenlijk belang is op het moment dat je een nieuwe werkloosheidswet gaat maken.

Ik kom nu op de samenhang met het invaliditeitscriterium, het arbeidsongeschiktheids criterium, in de arbeidsongeschiktheids wetgeving. Er is waarschijnlijk wel iemand die daarop wil ingaan.

De heer **Nijhuis** (VVD): Mevrouw de Voorzitter! Kan dit niet beter schriftelijk worden behandeld? Want wij krijgen toch nog de memorie van antwoord. Dan krijgen wij een afgewogener en beter geformuleerd antwoord dan vandaag. Ik vind dit toch zonde van de tijd.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik moet de heer Nijhuis toegeven, dat de memorie van antwoord inzake de voorgestelde wijziging van de WAO/AWW, met name betreffende het nieuwe geformuleerde arbeidsongeschiktheids criterium, nog moet worden versterkt. Er zullen dus nog wat vragen liggen. De commissie beslist echter.

De heer **Nijhuis** (VVD): Mevrouw de Voorzitter! Punt 2 is vandaag niet voor niks van de agenda afgevoerd. Ik geloof dat het veel praktischer is, het in de memorie van antwoord te behandelen. Alle partijen hebben er schriftelijke vragen over gesteld. Wij krijgen daarop ongetwijfeld zeer uitvoerig antwoord. Naar aanleiding daarvan kunnen wij dan ofwel nadere schriftelijke vragen stellen ofwel er te zijner tijd over discussiëren bij de behandeling van punt 2.

De **Voorzitter**: Wij hebben net juist vanwege de verwachte memorie van antwoord besloten, dat wij de andere punten van de agenda zouden afvoeren. Dit onderdeel van de WAO is evenwel ook bij dit agendapunt aan de orde. Voor beide opties is dus wat te zeggen. Maar misschien kunnen wij wat terughoudend zijn op dit punt en het voorstel van de heer Nijhuis volgen om de memorie van antwoord inzake de WAO af te wachten.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Dat kan op zichzelf goed zijn. Ik vraag het vooral ook, omdat in de memorie van toelichting op het wetsvoorstel inzake de WAO wordt gezegd dat het begrip 'passende arbeid' voor de helderheid in de wet is opgenomen en niet beoogt een andere invulling aan dat begrip te geven, dit in tegenstelling tot het wetsvoorstel inzake de Werkloosheidswet. Ik zou ook voor dit punt aandacht willen vragen, omdat ook in de Werkloosheidswet de indruk wordt gewekt dat het niet gaat om een andere invulling van het begrip.

Staatssecretaris **De Graaf**: Mevrouw de Voorzitter! Ik zeg toe, dat deze constatering van mevrouw Ter Veld wordt meegenomen bij de afdoening van het voorlopig verslag inzake het wetsvoorstel betreffende de WAO. Als het in het voorlopig verslag nog niet met zoveel woorden op deze manier aan de orde is gesteld, nemen wij het dus toch mee in onze beantwoording.

De **Voorzitter**: Dan krijgen wij het dus bij deze wet in de nota naar aanleiding van het eindverslag. Of bedoelt u dat niet?

Staatssecretaris **De Graaf**: Neen, dat bedoel ik niet. Mevrouw Ter Veld heeft nu heel nadrukkelijk de relatie gelegd met de WAO. Ik denk dus dat het logisch is, het op te nemen in de memorie van antwoord met betrekking tot de wijziging van de WAO.

De **Voorzitter**: Akkoord, dan is het voldoende duidelijk. Ik wil nu het volgende punt aan de orde stellen paragraaf 3.5 'Het geldend maken van het recht op uitkering' en paragraaf 3.6 'De betaling van de uitkering'.

De heer **Weijers** (CDA): Mevrouw de Voorzitter! Ik kom op het voorstellen om de loonsuppletie regeling af te schaffen. Ik blijf daar toch nog een beetje mee worstelen. Toen wij met de eerste gevolgen van de structurele werkloosheid werden geconfronteerd, constateerden wij een leemte in de aanvaardbaarheid van arbeid in relatie tot het inkomen uit de 'nieuwe arbeid'. Dat is in de praktijk een moeizaam probleem gebleken. Het heeft zes jaar geduurd voordat de wet daarin ging voorzien. In die arbeidsmarktverhoudingen was dat op dat moment een effectief middel. Nu wordt gezegd: het werkt nu niet, omdat die arbeidsmarktverhoudingen anders zijn geworden.

Mij blijft echter toch het volgende punt bezighouden. Wij hopen

eigenlijk allemaal dat de arbeidsverhoudingen op een bepaald moment weer eens normaal zullen worden. Dit zou met zich kunnen brengen dat de loonsuppletie regeling haar functie kan vervullen. Als wij dan weer om die regeling moeten gaan vragen, zitten wij opnieuw een aantal jaren te wachten voordat die regeling weer daar is. Ik heb uit dien hoofde wat aarzelingen bij dat voornemen. Het wordt dan nog wat moeizamer vanwege het feit dat er ook enige financiële consequenties aan verbonden worden. Ik heb praktisch wat moeite met die redenering. Als die regeling niet werkt, kost zij namelijk ook geen geld. Enige duidelijkheid hierover vind ik op haar plaats.

Staatssecretaris **De Graaf**: Voorzitter! Het is waar dat er destijds nogal geworsteld is met het vraagstuk of er nu wel of geen loonsuppletie moest komen. Deze is toen op een gegeven moment in de wet opgenomen. Het is mijn indruk dat die worsteling daarna nog is blijven bestaan, zij het dan misschien in tegengestelde richting. Ik herinner mij – dit heeft volgens mij tot nu toe ook meegeïmponeerd in de besluitvorming – dat wij nogal eens wat klachten hebben moeten incasseren van werknemers die een bepaalde functie vervulden tegen een bepaald loon en die dit deden naast iemand die precies hetzelfde werk verrichtte en een suppletie kreeg in het kader van de werkloosheidsregeling. Dit gaf toch de nodige gevoelens dat deze zaak niet geheel bevredigend geacht werd.

Op grond van de andere in de stukken genoemde motieven hebben wij gemeend toch te moeten voorstellen om in de nieuwe Werkloosheidswet de loonsuppletie regeling niet op te nemen. Ik heb hier eigenlijk niets meer aan toe te voegen, na hetgeen in de stukken is geschreven en hetgeen ik zojuist heb gezegd.

De heer **Weijers** (CDA): Op het laatste deel van mijn redenering wordt nu niet ingegaan. Als de arbeidsmarktverhoudingen weer wat normaler worden, dan zou zo'n loonsuppletie regeling wel kunnen functioneren ter bevordering van mobiliteit enzovoort.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik herinner mij echter juist uit die tijd deze klachten.

De heer **Weijers** (CDA): Ik denk dat ik dan de vraag andersom moet stellen. Als de loonsuppletie regeling

effectief kan werken, dan heeft zij voor betrokkenen haar functie gehad. Natuurlijk roept zo iets spanningen op. De vraag is echter of je in het kader van een actief arbeidsmarktbeleid een dergelijke loonsuppletie-regeling voor de toekomst wilt behouden of niet. Ik moet zeggen dat ik toch een beetje tot het laatste neig.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik denk dat wij de techniek dan overschrijden.

De heer **Weijers** (CDA): Het is technisch. In die zin mag je veronderstellen dat, als de arbeidsmarktverhoudingen zich normaliseren, een loonsuppletie-regeling een effectief middel kan zijn voor een goed arbeidsmarktbeleid. Hier gaat mijn vraag over.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik zeg nogmaals dat ik op dit moment niets heb toe te voegen aan hetgeen ik eerder heb opgemerkt. Ik weet niet of er van ambtelijke zijde nog dingen op te merken zijn die in dit opzicht misschien enige verklaring kunnen geven.

De heer **Ruys**: ik heb een korte reactie in aansluiting op hetgeen de staatssecretaris net heeft gezegd. In de advisering is onder andere door de SER stilgestaan bij de vraag of de loonsuppletie-regeling gecontinueerd moest worden. Er is ook heel duidelijk een relatie gelegd met het advies dat de Sociaal-Economische Raad op dat moment nog aan het voorbereiden was met betrekking tot het arbeidsvoorzieningenbeleid.

In zijn algemeenheid is daarbij geconstateerd dat in de sociale-zekerheidswetgeving een loonsuppletie-regeling eigenlijk niet past. Zo er een loonsuppletie zou moeten komen, dan zou die veel eerder in het traject van de arbeidsvoorzieningen een plaats moeten krijgen dan in het traject van de sociale zekerheid en de nieuwe werkloosheidswet. Dat is ook mede de reden waarom in deze nieuwe werkloosheidswet de loonsuppletie niet is opgenomen.

Staatssecretaris **De Graaf**: Op dit moment wordt er in het kader van een projectgroep waarbij ook de sociale partners betrokken zijn, gewerkt aan een wetsvoorstel. Ik bedank de heer Ruys in ieder geval voor zijn aanvulling, die heel relevant is. Een en ander zou inderdaad beter geregeld kunnen worden in het kader van de arbeidsvoorzieningen. Juist die voorzieningen hebben betrekking op de arbeidsmarktpolitiek.

De heer **Weijers** (CDA): Als wij de discussie nu voortzetten, wordt het politiek, en dat mag niet.

De **Voorzitter**: Aan technisch overleg zit overigens al vaak een politiek luchtje.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik ben ingehuurd voor de politiek.

De **Voorzitter**: Zo is dat. Ik beschouw dit onderwerp in ieder geval voorlopig als afgehandeld. Dan gaan wij nu over naar de bespreking van andere onderwerpen die behoren bij de hoofdstukken 3.5 en 3.6.

De heer **Willems** (PSP): Ik heb nog een vraag over een onderdeel van hoofdstuk 3.6 betreffende de verplichting aan de bedrijfsverenigingen om, wanneer de uitkering lager is dan $\frac{1}{8}$ ste van het minimumloon, niet tot uitbetaling over te gaan. Ik doel dan op artikel 41.

Als toelichting wordt opgemerkt dat $\frac{1}{8}$ ste van het minimumloon ongeveer f 45 per maand is. Dat verraste mij meteen. Ik ben zelf gaan rekenen: f 1400 gedeeld door 8 resulteert in f 175. Ik snap dat dus niet. Het zou wel f 45 per week kunnen zijn. In de toelichting wordt echter gesproken van f 10 per week, respectievelijk f 45 per maand. Bovendien is het de vraag waarom iemand niet echt recht heeft op $\frac{1}{8}$ ste van het minimumloon als uitkering.

In de toelichting wordt gesteld dat dit zo is geregeld om administratieve redenen, aangezien de kosten van uitvoering anders zo hoog worden. Het blijft echter een recht; men betaalt premie. Ik vind het argument van de staatssecretaris om daarbij een minimumgrens te bepalen, absoluut niet goed, tenzij de ondergrens – ik herinner aan de formulering van de staatssecretaris in de memorie van toelichting – bij voorbeeld f 25 bedraagt. Als het echter om $\frac{1}{8}$ ste van het minimumloon gaat, dan is het nogal een bedrag. Ik vind het wel wat gemakkelijk om dat als bedrijfsvereniging zomaar in je zak te steken.

Staatssecretaris **De Graaf**: Het gaat om het volgende in artikel 41. De uitkering wordt niet betaald indien deze per week minder bedraagt dan het achtste deel van het minimumloon per dag. Wij hebben een nota van wijziging ingediend..... Sorry, er komt nog een nota van wijziging. Ik heb er ook zo lang over gepraat, dat ik het gevoel heb dat die nota hier gisteren al is bezorgd. Via die nota van wijziging wordt aan dat artikel toegevoegd het woord 'doorgaans'.

Het moet dus doorgaans gebeuren en niet willekeurig. De reden van het voorstel is inderdaad geweest dat er niet te kleine bedragen moeten worden uitbetaald. Dat geeft administratief nogal veel werk. De vraag is dus hoeveel één uur loon per dag is, gerekend over de gehele week. Het is per dag f 91,74. In artikel 14, lid 2 van de wet staat: 'Minimumloon is het minimumloon per dag.'

De heer **Voogd**: Vanaf 1 januari is het minimumloon inderdaad f 91,74. Het achtste deel ervan is dus elf gulden zoveel. De relatie tussen artikel 14 en 41 is duidelijk.

Staatssecretaris **De Graaf**: Als ik de heer Willems goed heb begrepen, wil deze de grens bij f 25 leggen.

De heer **Willems** (PSP): In andere regelingen wordt f 25 als een vloerbedrag genomen. Overigens had ik die koppeling met het minimumloon per dag niet gelegd. Ik begrijp nu, dat een andere berekening moet worden gemaakt. Dan nog blijft over de principiële vraag, of datgene, waarop je recht hebt – en voor hebt betaald – door de bedrijfsvereniging in haar zak kan worden gehouden.

Staatssecretaris **De Graaf**: Uw grens van f 25 staat tegenover onze grens van f 11. Dat is een belangrijke constatering.

De heer **Willems** (PSP): Vijf en twintig gulden per week? Ik had het over vijf en twintig gulden per maand, liefst per jaar.

Staatssecretaris **De Graaf**: Dan is er inderdaad nog sprake van een verschil.

Het is juist, dat je ervoor hebt betaald. Ik wijs erop dat het om een sociale verzekering gaat.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Dat 'steekt' niet zo nauw, nietwaar?

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat is uw interpretatie.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Het was een vraag.

Staatssecretaris **De Graaf**: Een sociale verzekering kent niet volledig het equivalentie-beginsel. Voor overwerk en sommige andere vergoedingen wordt ook premie betaald. Dit wordt niet altijd met uitkeringen gehonoreerd. In die zin verschilt de sociale verzekering van een particuliere verzekering. Wij stellen hier en daar grenzen en voorwaarden. Daarover kan worden getwist.

Mevrouw **Dales** (PvdA): Is bij nota van wijziging het woord 'doorgaans' toegevoegd? Acht de staatssecretaris dat minder willekeurig?

Staatssecretaris **De Graaf**: Ja. Bij 'doorgaans' is sprake van een gebruikte regel. Naar mijn mening is het beter. Men kan er natuurlijk toevallig een keer beneden zitten. Dan is er niets aan de hand. Het moet doorgaans zo zijn. In die zin is er sprake van een versoepeling.

De **Voorzitter**: Ik stel onderdeel 3.7 aan de orde.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Omdat dit een technisch overleg is, wil ik het maar niet hebben over de duur en de hoogte van de uitkering, maar vooral over problemen die ik technisch ontzettend ingewikkeld vind. Iemand die geheel of gedeeltelijk werkloos wordt kan vervolgens weer gedeeltelijk het werk hervatten. De VVD noemde het niet volstrekt ondenkbare voorbeeld van iemand die in de gelukkige omstandigheid verkeert, dat hij in deeltijdwerk naar een hoger loon gaat. Hij krijgt een gedeeltelijke werkloosheidsuitkering en een hoger loon.

Het volgende komt misschien vaker voor. Stel dat iemand met een dagloon van f 200 voor een deel van de werktijd geacht wordt passende arbeid te aanvaarden voor een dagloon van f 100. Hij krijgt dan in plaats van een uitkering van f 140 een uitkering van f 70 en een loon van f 50, voor een halve baan. Hij gaat er dus op achteruit. Herleeft als hij na de tweede baan weer werkloos wordt het eerste recht of geldt dan de laatste situatie? Of hangt het er nog van af hoe lang hij de tweede baan, met het lagere dagloon, heeft vervuld?

Voor de techniek heb ik nog wat praktische vragen. Als iemand minder dan vijf uur per week en minder dan het aantal arbeidsuren dan hij had is gaan werken, hoe vindt dan de korting plaats? Wordt er dan per dag of per week gekort? Als hij meer is gaan werken, doet zich ook de vraag voor of de korting plaatsvindt op dagbasis of op weekbasis. Wordt dan het dagloon verlaagd of wordt de uitkering verlaagd? Op welke wijze wordt de premie ingehouden? Wie houdt de premie in? Houdt de bedrijfsvereniging de premie in?

Dergelijke vragen moeten beslist nog aan de orde komen. Als het wetsvoorstel ooit kracht van wet krijgt, is het belangrijk te weten hoe de uitwerking op deze punten zal zijn.

Misschien kan ik veel van die vragen in het eindverslag verwerken.

Komt er over het geval dat ik zojuist noemde voor beide uitkeringen een franchise WAO? Ik zou graag een praktisch antwoord krijgen op dergelijke vragen.

De **Voorzitter**: Het is aan de staatssecretaris, te bepalen wat hij nu wil beantwoorden en wat hij wil beantwoorden in de nota naar aanleiding van het eindverslag.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik zie geen kans deze antwoorden voor de vuist weg te geven. De enige die deze vragen goed begrijpt is, denk ik, mevrouw Ter Veld zelf. Zij kent de materie heel goed en de zaken liggen niet altijd even eenvoudig. Ik herinner mij dat er hier en daar wel wat rekenvoorbeelden zijn gegeven. Ik zeg graag toe de antwoorden op deze vragen mee te zullen nemen in de nota naar aanleiding van het eindverslag met betrekking tot de nieuwe werkloosheidswet. Ik neem hierbij aan dat onzerzijds de concrete inhoud van de vragen van mevrouw Ter Veld goed is begrepen.

Misschien kunnen een aantal vragen, zoals bij voorbeeld over de korting bij minder dan vijf uur werken, nu reeds beantwoord worden. Ik heb er niets op tegen wanneer een van mijn ambtenaren kans zou zien om nu al een aanwijzing of hint te geven. De vragen die wij nu kunnen beantwoorden komen ook zwart op wit te staan, zodat zij gecontroleerd kunnen worden. Maar als dit teveel gevraagd is, hoor ik dit graag. Ik kijk hierbij naar de heer Van Pelt.

De heer **Van Pelt**: Het is wel mogelijk om in algemene zin op de vragen te antwoorden. Ik neem als eerste de man die werkloos wordt, een loon had van 200 gulden en derhalve een uitkering krijgt van 140 gulden. Deze man gaat het werk voor de helft van de tijd hervatten tegen een loon van 100 gulden. Hij wordt voor de helft werkloos en krijgt dus een halve uitkering, namelijk 70 gulden. Daarnaast blijft zijn 100 gulden loon volledig ongemoeid. Hij gaat er in totaal dan nog dertig gulden op vooruit.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Neen, hij heeft een half loon en hij is voor de helft van de tijd weer aan het werk gegaan op een dagloon van 100 gulden. Hij krijgt dus 50 gulden loon en 70 gulden uitkering.

De heer **Van Pelt**: Hij krijgt gewoon zijn loon over de deeltijdbaan.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Maar het is een dagloon van 100 gulden, zodat hij voor zijn deeltijdwerk een loon van 50 gulden krijgt.

De heer **Van Pelt**: Dus hij verdient met de deeltijdbaan 50 gulden?

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Er is echter, als deze wet wordt aangenomen, straks wellicht zoveel passende arbeid, dat ik moet aannemen dat die man, als hij het niet aanvaardt, straks wellicht de helft van zijn uitkering kwijt is. Hij aanvaardt dus dat werk en gaat erop achteruit.

De heer **Van Pelt**: Hij gaat er inderdaad op achteruit.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Dan wordt hij uit die tweede baan werkloos.

De heer **Van Pelt**: Hij wordt uit die tweede baan werkloos. Dan herstelt zich weer de oude situatie. Hij wordt weer geheel werkloos. Hij krijgt dan, zolang hij geen nieuwe rechten heeft opgebouwd, zolang hij niet een half jaar heeft gewerkt, zijn oude uitkering van f 140 terug. Het is echter wel exceptioneel dat hij met een halve dag werken minder verdient dan hij met een halve uitkering zou hebben gekregen. Met werken verdient men in de regel toch wel meer dan men aan een uitkering krijgt.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Zou de staatssecretaris willen bevestigen, dat het ook de bedoeling is dat als passende arbeid alleen datgene wordt aangemerkt waarmee men meer verdient dan men met een uitkering kan krijgen?

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik kan daar 'ja' op zeggen.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Zou dat ook in de nota van wijziging kunnen staan?

Staatssecretaris **De Graaf**: Wij kunnen dat in de nota naar aanleiding van het eindverslag betrekken.

Valt er nog iets te zeggen over de vraag hoe gekort moet worden bij minder dan 5 uur?

De heer **Van Pelt**: Het lijkt mij beter, dit in de nota naar aanleiding van het eindverslag mee te nemen. Daarbij speelt nog de kwestie van die dagafrek of die weekafrek. Wij zijn daarover nog in overleg met de federatie van bedrijfsverenigingen.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Ik meen, dat de Sociale Verzekeringsraad eigenlijk overlegpartner is. Is het inderdaad juist, dat er voortdurend overleg buiten de Sociale Verzeke-

ingsraad om wordt gevoerd met de federatie van bedrijfsverenigingen of gaat al het overleg via de Sociale Verzekeringsraad?

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat laatste is het geval. De federatie is daarbij uiteraard als uitvoerder wel direct betrokken, naar ik aanneem. Ik voer het overleg niet zelf. De heer Voogd doet dat wel. Misschien kan hij daarover iets zeggen.

De heer **Voogd**: Wij hebben van verschillende bedrijfsverenigingen, met name van het GAK, een aantal vragen gekregen. Begin januari hebben wij via de SVR de uitnodiging gedaan, omdat ook wij daaraan behoefte hadden, om overleg te plegen. Ik meen dat daarbij alle zelf administrerende bedrijfsverenigingen aanwezig waren, evenals een aantal mensen van het GAK en een tweetal werknemersleden van de Sociale Verzekeringsraad.

Er zijn toen een aantal technische kwesties besproken, met name hoe men moest handelen bij samenloop van uitkeringen en bij kwesties als de hervatting, de eerste dag van de werkloosheid, het einde van de uitkeringsperiode, met name in relatie tot de stapjes. Veel zaken zijn besproken. Over een aantal andere zaken wordt nog nagedacht. Ik verwacht dat wij in de tweede helft van februari nog een keer overleg willen voeren.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Is het mogelijk dat wij juist van dit soort zaken die, hoe technisch zij ook lijken, voor de inkomenspositie van de betrokkenen van het grootste belang zijn, een inzicht kunnen krijgen, als men half februari eruit is gekomen? Dat is over ruim een week. Kan men ons dan mededelen hoever men is en welke de mogelijke inkomensconsequenties voor betrokkenen zijn? Kan men dan iets mededelen over juist die moeilijke problematiek van gedeeltelijke werkhervatting, tussentijdse werkhervatting, onderbreking in geval van kortdurende werkloosheid en dergelijke?

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik zeg graag toe, dat wij ons uiterste best zullen doen om die gegevens in de nota naar aanleiding van het eindverslag te verstrekken.

De **Voorzitter**: Wij zitten nog bij hetzelfde blok, maar zijn aangeland bij een ander onderwerp. Het gaat om blokje 3.7, dat doorloopt tot pagina 62.

De heer **Weijers** (CDA): Mevrouw de Voorzitter! Het gaat om de regeling van de zogenaamde neveninkomsten, waarover in de stukken al enigszins is gediscussieerd. Ik weet overigens niet of ik dit bij dit hoofdstuk aan de orde moet stellen. Er is een verschil te constateren tussen hetgeen voor overheidspersoneel van toepassing en het geen bij deze wet van toepassing zou zijn.

Wij hebben hierover eerder in een ander verband met elkaar gesproken. Is erover nagedacht of de manier waarop je dit doet, van betekenis is voor het functioneren op de arbeidsmarkt en of een andere manier van verrekenen een positief gedrag op de arbeidsmarkt kan bevorderen? Graag krijg ik, eventueel schriftelijk, een overzicht van de betekenis van de voorgestelde regeling ten opzichte van andere regelingen om goed te kunnen overwegen waarmee wij bezig zijn, nu wij een nieuwe wet maken.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik meen dat het door de heer Weijers geformuleerde verlangen zal worden beantwoord. Dit probleem is uitvoerig aangesneden in het voorlopige verslag over de toeslagenwet; hierin staat deze zaak centraal. Wij hebben intern afgesproken dat wij de zaken zo goed mogelijk zullen analyseren en presenteren om duidelijk te maken waarom het gaat. De beste manier om de Kamer hiermee te bedienen, is de memorie van antwoord. Hierbij speelt bij voorbeeld ook de verrekening van neveninkomsten van de persoon zelf en eventueel de partner een rol. Dit kan invloed hebben op wat de heer Weijers positief gedrag op de arbeidsmarkt noemt. In de memorie van antwoord op de toeslagenwet zal een schets hiervan in deze brede context worden gegeven, omdat het vooral hierbij van belang is.

De heer **Weijers** (CDA): Niet alleen.

Staatssecretaris **De Graaf**: Inderdaad, maar het is wel een van de hoofdzaken. Het speelt natuurlijk ook een rol bij de IOW en bij de Werkloosheidswet zelf.

De heer **Weijers** (CDA): De huidige ervaring is als volgt. Iemand die in het genot is van een uitkering en arbeid van tijdelijke aard kan aanvarden, krijgt te maken met dusdanige verrekeningen dat het saldo in vergelijking met de uitkering soms tegenvalt. Als je dit transposeert

naar de regeling voor overheidspersoneel, zie je een substantieel verschil. Ik wil hiervan een beeld hebben, omdat het voor een effectief arbeidsmarktbeleid een rol kan spelen.

Staatssecretaris **De Graaf**: Hierbij moet in acht worden genomen dat de regelingen voor het overheidspersoneel voor een deel het karakter hebben van wat in de marktsfeer geldt als bovenwettelijke uitkeringen. Als in het bedrijfsleven in dezelfde zin met iets bovenwettelijks wordt gewerkt, moet dit in deze bredere context worden beoordeeld. Wij waren van plan, het overheidspersoneel in 1986 bij deze wettelijke regeling te betrekken, maar hierover wordt nog open en reëel overleg met de bonden van overheidspersoneel gevoerd. Dan komt het duidelijker in beeld welk deel van de overheidsregeling een bovenwettelijk karakter heeft. Als wij vergelijken, moeten wij proberen, een wat bredere context te nemen.

De heer **Weijers** (CDA): Ik erken dat de regeling voor overheidspersoneel in de vergelijking als bovenwettelijk kan worden beschouwd. Het gaat mij echter om het effect. In dit geval betreft het een uitkering van 70%.

Kun je door vormen van tijdelijke arbeid of wat dan ook in je inkomen voorzien, dan is het bij de overheidsregeling aldus, dat je zó wordt behandeld dat je aan je oude inkomen kunt komen, waarbij dan de rest wordt weggekoort. Bij deze wetgeving is dit echter wat anders geregeld. Ik wil dit graag in beeld zien. In de overweging wil ik dan graag vermeld zien of dit nu belangrijk is voor een stukje arbeidsmarktbeleid of niet. Praat ik, met andere woorden, over 'pea-nuts' of praat ik over iets wezenlijks? Ik heb er geen uitgesproken opvatting over. Ik zou graag zien dat deze zaken eens naast elkaar worden gezet, onderling vergeleken en overwogen. Wij hebben een oude toezegging op dit punt.

De heer **Ruys**: ik kan in dit verband een kort antwoord geven. Ik verwijs dan naar bijlage IV bij de memorie van antwoord. Daar wordt de WW vergeleken met de regelingen voor het overheidspersoneel. Op blz. 3 en 4 van deze bijlage wordt ook ingegaan op het verschil met de anticumulatieregelingen bij de overheid. Er wordt daarbij een uitsplitsing gemaakt naar het wachtgeld, de lange en de korte uitkering. De vergelijking wordt dan gemaakt met de WW. De vergelijking waarom de heer Weijers vraagt, staat

derhalve al gedeeltelijk in deze bijlage bij de memorie van antwoord.

De heer **Weijers** (CDA): Ik heb dit gelezen en dat maakt mijn vraag zelfs nog wat dringender. Hoe beoordeel je nu dit soort regelingen in het kader van een stukje arbeidsmarktbeleid?

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik ben blij met deze opmerking van de heer Ruys, want ik was maar tot bijlage III gevorderd! Bijlage IV geeft inderdaad het vergelijkend overzicht. In die zin hoeven wij deze vergelijking niet meer te maken. Wel blijft de vraag, welk verschil er is aan invloed op het arbeidsmarktgedrag en aan effecten voor het arbeidsmarktgedrag. Deze vraag is geregistreerd en ik wil er wel eens naar kijken. Ik heb echter het gevoel, dat ik er niet zoveel mee kan doen. Je kunt misschien wel veronderstellingen hebben, maar ik denk dat ik er op dit moment niet zo goed mee uit de voeten kan.

De heer **Weijers** (CDA): Mijn luiheid is bekend, maar misschien is de volgende aanpak mogelijk. Ik zou de vertaalslag van die regelingen in een aantal casusposities terug willen zien. Je kunt bij voorbeeld een paar doorsneeinkomens nemen en dan bekijken hoe dit verschil uitpakt, ook in gulden. Je kunt het dan in dit licht bezien en overwegen.

Staatssecretaris **De Graaf**: Wij zullen kijken of wij aan de hand van de hier gegeven vergelijkingsstaten een paar casusposities kunnen opstellen, die het iets gemakkelijker maken om inzicht te verkrijgen en tot een goede oordeelsvorming te komen.

De **Voorzitter**: Er is in ieder geval een positieve grondhouding!

Zijn er nog opmerkingen ten aanzien van paragraaf 3.7?

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Voorzitter! Ik wil in dit verband een opmerking maken over het vereiste ten aanzien van het arbeidsverleden. Wij hebben al eerder opgemerkt dat dit zeer verschillend zal uitwerken: voor verschillende groepen, voor verschillende bedrijfstakken en dergelijke. In de memorie van antwoord – die ik overigens nog niet helemaal heb gelezen – is het mij opgevallen, dat de staatssecretaris niet is ingegaan op de effecten voor de verschillende bedrijfstakken.

Uit een onderzoek van de Sociale Verzekeringsraad blijkt dat de eis ten aanzien van het arbeidsverleden heel gevoelig ligt voor ongeschoolden en

vrouwen. Dit geldt ook voor nieuwe vormen van arbeid, zoals de afroepcontractanten en dergelijke. Ik zou de staatssecretaris willen vragen, of hij aan de hand van feitelijke gegevens en onderzoek wat verder kan ingaan op de mogelijke effecten voor verschillende groepen in verschillende bedrijfstakken, daar waar het betreft de eis ten aanzien van het arbeidsverleden. Dat behoeft hij niet nu te doen, maar ik zou er toch wel een inzicht in willen krijgen.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik wil graag de heer Hol vragen, hierop nader in te gaan. Dat is inderdaad een heel wezenlijke zaak. Er is op dit moment nog onderzoek en inventarisatie gaande. De heer Hol wil wel meedelen waarmee wij nog bezig zijn en op welk moment de Kamer daarover de volledige informatie kan krijgen die nuttig en nodig is om tot een goede afwerking te komen.

De heer **Hol**: Mevrouw de Voorzitter! In de memorie van antwoord is op alle vragen die ingingen op feitelijke gegevens op het terrein van het arbeidsverleden in algemene zin gezegd, dat actuele gegevens op dit moment ontbreken. We moeten wachten totdat wij de analyse van het arbeidsverledenonderzoek, waarvoor de gegevens van het GAK afkomstig zijn, hebben afgerond. Wij streven ernaar, die analyse, waarbij ook de gevraagde gegevens, gedifferentieerd naar bedrijfsverenigingen, betrokken zijn, in de nota naar aanleiding van het eindverslag te leveren. Die verwachting is nog steeds aanwezig.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Die analyse wordt alleen aan de hand van onderzoek bij het GAK gemaakt?

De heer **Hol**: Nee, het is een onderzoek dat is uitgevoerd door de onderzoeksafdeling van het GAK bij alle bedrijfsverenigingen. Alle bedrijfsverenigingen hebben daaraan meegewerkt.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): En niet, zo begrijp ik, bij sociale diensten waar de WWV wordt uitgevoerd?

De heer **Hol**: Nee.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Mag ik de staatssecretaris vragen om dat onderzoek ook te doen?

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik kan u nooit beletten om die vraag te stellen.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Wij houden van volledige gegevens.

Staatssecretaris **De Graaf**: Maar het gaat – ik denk nu even hardop – om het vinden van een antwoord op de vraag, in welke mate mensen die werkloos worden voldoen aan de verzwaarde eis en niet alleen aan de referte-eis.

Het gaat dus met name om de eis inzake het arbeidsverleden. Nogmaals – hardop denkend –, ik heb het gevoel, dat de meest relevante informatie te vinden is van diegenen die beginnen werkloos te worden en dus beginnen met de werkloosheidswet. Voor de WWV is er dus niet een apart regime. Er kan hooguit een deel rechtstreekse instroom zijn. Wat mevrouw Brouwer wil weten en wat voor mij van belang is voor het maken van een goede keuze, is het arbeidsverleden dat gemeten wordt bij de start van de werkloosheid. Dat is de WW.

Ik heb het gevoel dat de gegevens die breed door het GAK verzameld worden over alle bedrijfsverenigingen eigenlijk het meest representatief zijn om tot een verantwoorde afweging en oordeelsvorming te komen. Ik zie niet in, wat eventueel een nader onderzoek in het kader van de WWV nog hieraan zou kunnen toevoegen, afgezien nog van de vraag of je dat op die termijn kunt doen. Ik mag aannemen, dat het onderzoek dat het GAK heeft ingesteld, ook niet uit de losse pols is geschud. Dat heeft ook de nodige tijd gekost. De analyse daarna en de verwerking daarvan is dan ook nog een vraag apart.

Ik denk dan ook dat je niet mag verwachten – mijn hardop denken wordt knikkend van rechts bevestigd – dat als je het onderzoek nog ergens anders op richt, er meer relevante cijfers uit naar voren komen. De WWV is de start van de werkloosheid.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): De WW is de start van de werkloosheid.

Staatssecretaris **De Graaf**: Sorry, dat was fout! Dank u voor deze hulp.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Ik wil ook nog wel eens een keer niet alleen hardop denken, maar ook daarna nog even doordenken. Ik weet namelijk niet of ik het met die laatste stelling eens ben. In ieder geval lijkt het mij van belang, een dergelijk onderzoek te hebben voordat de Kamer dit wetsontwerp helemaal heeft behandeld. Uiteindelijk gaat het om een cruciaal punt: hoe werkt zo'n arbeidsverledeneis naar verschillende groepen uit.

Het is dus wel de vraag of zo'n onderzoek binnen afzienbare tijd kan worden gepleegd. Als dat niet mogelijk is, is dat een reden om de behandeling uit te stellen. Het onderzoek dat daarna wordt afgerond, kan niet meer bij de behandeling worden betrokken. Dat heeft geen zin.

Staatssecretaris **De Graaf**: Door- gaans gaat het om dezelfde werk- lozen. Als men werkloos wordt, geldt om te beginnen de werkloosheidswet. Verder is het een kwestie van doorschuiven. De gegevens waarom- trent wij stellige zekerheid hebben, zullen wij naar voren brengen in een bijlage of in de nota naar aanleiding van het eindverslag. De Kamer zal die informatie vroegtijdig hebben.

Ik heb de stellige indruk – hierop zouden wij in de nota naar aanleiding van het eindverslag kunnen ingaan – dat door verdergaand onderzoek naar het WWV-bestand geen relevanter materiaal kan worden verkregen. Het gaat niet om de aard van de uitkering. Het gaat om de vraag of mensen die werkloos zijn geworden vanwege de nieuwe eisen in de nieuwe wetgeving, kunnen voldoen aan de eis omtrent het arbeidsverleden. Op dit punt is er zeer nauwkeurig gechecked.

De heer **Van 't Eind**: De genoemde instroom in de WWV bestaat uit een aantal categorieën. Het gaat daarbij om mensen die in eerste instantie een aanvraag voor de WW indienen. Die zijn wel in het onderzoek meege- nomen, bij voorbeeld de niet-onvrij- willige werklozen. Voor een ander deel gaat het om de 'herlevers'. Deze mensen zijn, voor zover zij een aanvraag voor de WW hebben ingediend, wel in het onderzoek meegenomen.

Voor zover zij geen aanvraag voor de WW hebben ingediend, zijn zij inderdaad niet in het onderzoek meegenomen. Zij zijn in het kader van dit onderzoek ook minder relevant, omdat zij voor de nieuwe werkloosheidswet de gestelde termijn van een half jaar – de eis inzake het arbeidsverleden – zouden zijn gepasseerd. In het verslag wordt uitvoerig ingegaan op de vraag waarom wij de onderzoeksgroep beperkt hebben tot de aanvragers van een uitkering ingevolge de WW.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Ook wat de aanvragers betreft kan ik mij voorstellen dat het hele arbeidsverle- den niet bekend is, omdat het op dit

moment alleen maar gaat om de referte-eis.

De heer **Van 't Eind**: Er is geenquê- teerd onder de aanvragers. Aan de geenquêteerden is gevraagd wat zij in het verleden hebben gedaan: of zij gewerkt hebben, of zij arbeidsonge- schikt of werkloos zijn geweest etc. Uit de registraties is niets bekend over het arbeidsverleden. Alleen over het laatste half jaar is een en ander bekend. Uit het enquêteformulier dat aan de dossiers is gekoppeld, blijkt dat wel.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Is er dan ook de mogelijkheid om inzicht te krijgen in het zich ontwikkelende arbeidspatroon? Het betreft dan natuurlijk een veel grotere groep dan alleen de aanvragers van een uitkering ingevolge de werkloosheids- wet. Ik denk dus aan tijdelijk werk enz. Het is van belang om te zien hoe het arbeidspatroon zich ontwikkelt. Kan de staatssecretaris dan ook zeggen of er op dat gebied onderzoek is gedaan en of de resultaten daarvan aan de Kamer kunnen worden uitgereikt?

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik ken die onderzoeken niet. Voor ons zijn niet zozeer de ontwikkelingen en veranderingen in het arbeidspatroon in zijn algemeenheid van belang, maar voor ons is van belang het antwoord op de vraag of men, als men werkloos wordt, aan de nieuw geformuleerde extra eisen voor een langdurige uitkering in het kader van de nieuwe werkloosheidswet kan voldoen. Daarvoor is de enquête gehouden. Dat is het meest relevant. De andere onderzoeken ken ik niet.

De heer **Weijers** (CDA): Misschien staat daarover iets in het onderzoek Strategische arbeidsmarktverkenning- gen?

De **Voorzitter**: Ik meen dat er op dit punt aardig wat informatie is uitgewisseld. Zijn er nog meer onderwerpen onder het blokje 3.7 die aan de orde moeten komen? Wij stappen nu over naar blokje 3.8, dat loopt van blz. 62 tot blz. 67. Ik zie dat niemand hierover het woord wil voeren.

Het volgende blokje betreft 3.9, blz. 67.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Voorzitter! Er is een vraag gerezen naar aanlei- ding van de discussie over mijn eerste vraag, of mensen die aanslui- tend aan hun werkloosheid of op

eigen initiatief naar het buitenland gingen al of niet uitgesloten zijn van uitkering. Toen is opgemerkt dat deze mensen zich kunnen aansluiten bij een vrijwillige verzekering. Is het inderdaad de bedoeling, de vrijwillige verzekering te verbreden met groepen die niet in het kader van de projecten van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking en dergelijke naar het buitenland gaan?

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik krijg ingefluisterd: iets breder wel. Wat dat 'iets breder' dan mag zijn, wil de woordvoerder in mijn oor misschien toelichten.

De heer **Voogd**: Het gaat om artikel 55, daarin worden de categorieën genoemd. Deze zijn ruimer dan alleen de vrijwilligers.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Maar iemand die in een kibboets gaat werken, valt niet onder deze regeling. Dit voorbeeld is aan het begin van deze middag genoemd. Ik kreeg op mijn vraag het antwoord dat deze onder de vrijwillige verzekering valt. Ik betwijfel of dit onder de huidige wet kan. Ik vraag dus of het in de bedoeling ligt, een en ander uit te breiden.

De heer **Voogd**: Dat hangt ervan af, of Israël een ontwikkelingsland is. Dat wordt vastgesteld op grond van het tweede lid.

De **Voorzitter**: Het maakt de zaak gecompliceerd nu dit voorbeeld is genoemd. Het antwoord is echter duidelijk.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Ik had al eerder gevraagd of het in de bedoeling lag de vrijwillige verzekering te verbreden voor andere groepen. Ik kreeg na de eerste vragenronde vanmiddag de indruk dat dat wellicht de bedoeling was. Ik herhaal dit voor alle zekerheid, omdat ik nog meer groepen ken die graag onder deze vrijwillige verzekering willen vallen.

De **Voorzitter**: Ik neem aan dat op deze vraag geen antwoord wordt verwacht.

Het volgende blokje is 3.10, blz. 68 tot 70.

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat handelt over de betalingsverplichtin- gen die overgenomen worden. De vorige interventie van mevrouw Ter Veld – overigens een juiste interven- tie – zal worden vertaald in een nota van wijziging. Onze waardering dus!

De **Voorzitter**: Waardering van weerszijde dus! De behandeling van dit punt is hiermee afgerond.

Wij komen dan bij blok 3.11 op bladzijde 70. Ik merk dat men hierover geen vragen heeft.

Blokje 3.12 staat op de blz. 70 tot 74. De heer Willems wil hierop nader ingaan.

De heer **Willems** (PSP): Mevrouw de Voorzitter! Het is de eerste keer dat wij in de wet het mooie woord 'gereserveerd' tegenkomen. Dat woord is wellicht voor veel uitleg vatbaar. Ik wil toch even op de procedure ingaan die de staatssecretaris zich voorstelt. Wij hebben op 30 januari een brief gekregen van de staatssecretaris, waarin hij de adviesaanvragen aan de Emancipatieraad, de SER, de VNG en de Raad van de gemeentefinanciën inzake het nieuwe artikel WWV aan ons aanbiedt.

Ik vraag mij overigens af of wij ook de exemplaren zelf kunnen krijgen. Er ligt nu alleen één exemplaar ter inzage. Dat vind ik toch nogal storend. Het is ook een vraag aan onze eigen commissie, hoe wij dat oplossen. Ik stel er prijs op dat wij deze adviesaanvraag, waarin voor het eerst sinds jaren een tipje van de sluier rond artikel 36 wordt opgelicht, zo snel mogelijk in ons bezit kunnen krijgen. Het lijkt mij meer voor de hand te liggen dat wij een adviesaanvraag van de staatssecretaris krijgen in plaats van één exemplaar voor de hele commissie.

De **Voorzitter**: Dat is gauw op te lossen. Wij hebben de indruk gekregen dat er één exemplaar voor de commissie is, maar wij zullen even regelen dat wij er allemaal zicht op krijgen. Ik zeg u toe dat wij dat even zullen opnemen.

De heer **Willems** (PSP): Verder staat in een van de stukken van de staatssecretaris, dat hij verwacht dat er binnen een à twee maanden een reactie zal zijn van de adviesorganen. Nu lijkt mij dat buitengewoon optimistisch. Ik weet niet waar de staatssecretaris dat optimisme op baseert. Misschien kan hij dat aangeven.

Vervolgens komt de nadere regeringsbeslissing over artikel 36 met de commentaren. Dat moet worden verwerkt in een wetswijziging. Nu is toch aan de orde of het wel logisch is wat de staatssecretaris voorstelt, namelijk om dat niet te integreren in het hoofdstuk 'Voorzie-

ningen' van de nieuwe Werkloosheidswet. Ik heb tenminste tot nu toe uit de schriftelijke voorbereiding overgehouden dat hij die voorzieningen wil regelen in het restant WWV, een wet die toch nog maar een beperkte levensduur heeft en ook op den duur zijn kracht gaat verliezen.

Zou het niet veel logischer zijn om datgene wat je nu in die WWV nog gaat regelen – een wet die in feite aan het aflopen is – in de nieuwe werkloosheidswet te regelen? Het is mij in ieder geval niet duidelijk waarom dat niet wordt voorzien. Dan kunnen wij het namelijk ook nog meenemen bij de stelselherziening. Het hoort wel degelijk bij de voorzieningen die wij in de nieuwe Werkloosheidswet willen regelen, nog even los van het technische vraagstuk dat, als je het in de WWV regelt, het voor de WW'ers niet zou gelden. Dat is toch een onterechte beperking van de voorzieningen die uit artikel 36 zouden moeten voortvloeien.

Staatssecretaris **De Graaf**: Mevrouw De Voorzitter! Ik ben blij dat de heer Willems onze wijze van reservering van een aantal artikelen als 'mooi' kwalificeert. Ik heb uw griffier een keer horen zeggen: hier wordt nieuw staatsrecht gemaakt op deze manier. Nu, dat is mooi. Ik heb overigens begrepen dat het ergens anders ook is geschied en wel in het Burgerlijk Wetboek. In die zin schijnt het ook niet erg nieuw te zijn, maar wel modern. U weet dat wij dat in onze nieuwe wetgeving in ieder geval willen zijn. Nogmaals, het is fijn dat u het in die zin wel waardeert. Het is natuurlijk van belang dat, als je het alsnog regelt, je niet die nummeringen krijgt als A, B, enzovoort. Kijk eens naar het Burgerlijk Wetboek: hele alfabetten in dubbele zin.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Even heel modern. Wetten kunnen worden vernummerd.

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat is een ramp, zo wordt hier gezegd.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Maar hoe wist u nu vooruit dat het precies zoveel artikelen zouden worden? Straks krijgen wij toch A, B en C.

Staatssecretaris **De Graaf**: Wij hebben er natuurlijk enig idee van, hoe de adviesaanvraag aan de SER eruit moet zien. Op basis daarvan hebben wij wel ongeveer een opvatting over wat wij in die zin in dit hoofdstuk 'Voorzieningen' qua wettelijke artikelen zouden moeten

meenemen en regelen. Nu is de vraag van artikel 36 aan de orde. De herziening van dat artikel heeft inderdaad wat lang geduurd. U zult zich herinneren, mevrouw de Voorzitter, dat in uw periode op CRM die afspraken in beginsel al waren gemaakt.

De voorgeschiedenis is dus lang. Kun je dit inbouwen in deze wet? Dat lijkt ons erg moeilijk; het zou in elk geval vertragen werken. In het hoofdstuk 'Voorzieningen' van de nieuwe Werkloosheidswet gaat het om iets meer dan alleen de zaken die wij nu in artikel 36 van de WWV regelen. De adviesaanvraag zal bij voorbeeld ook betrekking hebben op de vraag waarvoor voorzieningen moeten worden getroffen, alleen voor de nieuwe Werkloosheidswet of voor meer werkloosheidsregelingen? Dit is nog niet helemaal ingevuld. Het belang van het goed afstemmen van de verantwoordelijkheid van WVC op die van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ten aanzien van voorzieningen als bedoeld in artikel 36 is groot. Dat is ook van belang voor de RWW.

Deze zaak ligt bij de adviesorganen. Waar is de verwachting op gebaseerd dat binnen een periode van één à twee maanden een reactie te verwachten is? Op goede gronden. Het gaat om de adviescommissie WWV van de SER en die werkt in het algemeen vrij snel. Ik mag hopen dat de verwachtingen niet zonder grond zijn uitgesproken. Wij zullen onze invloed proberen aan te wenden om zo dicht mogelijk bij die termijnen te blijven.

Het hoofdstuk 'Voorzieningen' van de nieuwe Werkloosheidswet moet echt iets meer body krijgen. Overigens is er sprake van complementariteit. De arbeidsvoorzieningen worden niet in dit hoofdstuk geregeld. Het gaat om complementaire voorzieningen in het kader van de Werkloosheidswet naast de arbeidsvoorzieningen die worden uitgewerkt in een projectgroep die zich bezighoudt met nieuwe wetgeving op dit terrein.

De heer **Nijhuis** (VVD): In navolging van datgene wat is gezegd over de loonsuppletie moeten wij eigenlijk constateren dat deze materie niet in de sociale-verzekeringswetgeving thuishoort, maar veeleer in het traject van de arbeidsvoorziening.

Staatssecretaris **De Graaf**: Wij moeten duidelijk onderscheid maken met het overheidsbeleid met betrekking tot de arbeidsvoorzieningen, dat

valt onder het directoraat-generaal Arbeidsvoorzieningen. Daarover is door de SER advies uitgebracht. Aan de hand van dat advies heeft de overheid een voorlopige reactie gegeven. Daarvoor is inmiddels een projectgroep in het leven geroepen, waarbij ook mensen uit het bedrijfsleven betrokken zijn. Deze projectgroep moet werken aan een voorontwerp van wet om de arbeidsmarktvoorzieningen opnieuw te regelen. Daarbij gaat het vooral om een stukje tripartiete beheer van dit soort zaken. Dat is dus arbeidsvoorziening.

Daarnaast hebben wij artikel 36 WWV. In zekere zin is dat een proeftuin om te bekijken hoe het functioneert ten opzichte van dit hoofdstuk 'Voorzieningen'. Nogmaals, dit hoofdstuk is niet bedoeld om de arbeidsvoorzieningen te regelen. Daarvoor komt een aparte wetgeving. Daarvoor hebben wij heel bewust gekozen, in samenwerking met de sociale partners in de Stichting van de Arbeid. Het hoofdstuk werkt complementair, ook in het kader van de arbeidsongeschiktheidsverzekering.

Wij willen dat de verzekeringen niet alleen maar 'uitkeringsfabrieken' zijn, maar dat er ook voorzieningen kunnen worden getroffen. Het hoofdstuk 'voorzieningen' in de Arbeidsongeschiktheidswet – het is nu geconcentreerd in de AWW – is daarvan een voorbeeld. Dit willen wij complementair laten werken vanuit het uitkeringsbeleid in het kader van de Werkloosheidswet.

De heer **Nijhuis** (VVD): Ik had hiervan graag een concreet voorbeeld. Ik heb nog niet in de gaten wat u nu bedoelt met complementaire voorzieningen.

De heer **Hol**: Mevrouw de Voorzitter! Ik heb uiteraard niet de illusie, hier een volledige beschouwing te geven over de samenhang tussen het sociale-zekerheidsbeleid en het arbeidsmarkt- en arbeidsvoorzieningenbeleid. Je moet beseffen dat het in het kader van het arbeidsmarkt- en arbeidsvoorzieningenbeleid duidelijk om arbeidsmarkt en arbeidsvoorzieningen structurerende maatregelen gaat. Dat betekent niet dat je daar altijd voldoende individualiserend kunt werken. Het is ook duidelijk, dat in kader van dat beleid bepaalde doelgroepen een zekere prioriteit krijgen. Dat is de lijn die nadrukkelijk is ingezet.

Ik denk dat je binnen de sociale zekerheid niet kunt volstaan met te

zeggen: dat wordt op dat terrein aangepakt en individuen voor wie het niet specifiek toegespitst in dat beleid plaatsvindt, laten wij buiten de boot vallen. Je moet kijken, wat er complementair individualiserend in de sociale zekerheid voor die groepen kan worden gedaan.

De heer **Nijhuis** (VVD): Ik heb nog steeds niet in de gaten, waarover het gaat. Bij arbeidsongeschiktheid gaat het om voorzieningen als een rolstoel en taxivoer. Bij artikel 36 hadden wij destijds sociaal-culturele activiteiten. Dat is op een gegeven moment wat aangescherpt in de sfeer van reïntegratieactiviteiten, dus meer gericht op de herintreding van werklozen. Wat moet ik mij nu precies voorstellen bij de complementaire voorzieningen waar zoëven over gesproken is? Waar gaat het nu precies om?

Staatssecretaris **De Graaf**: Het is toch heel simpel. U kent de arbeidsmarktmaatregelen, u kent het Arbvo-beleid. Dat is een globaal generiek beleid, dat niet altijd in die mate is toegesneden op het individu. Wij vinden dat je hier complementair bezig moet zijn. Of het nu om een cursus gaat...

De heer **Willems** (PSP): In artikel 36 is het ook niet geïndividualiseerd.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik zeg ook niet, dat dit een exacte vertaling is van artikel 36. Bij artikel 36 waren er problemen met de juiste afbakening tussen het sociaal-cultureel werk van WVC en het meer op de arbeidsmarkt gerichte sociaal-cultureel werk van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Dat is nu afgebakend; dat is geformaliseerd. Dat was aanvankelijk in de RWW ook het geval, maar nu geldt het ook in de nieuwe regeling. Hier gaat het om iets in aanvulling op het grote beleid met betrekking tot de arbeidsmarkt.

De heer **Nijhuis** (VVD): Wat is dat 'iets'? Daar gaat het om.

Staatssecretaris **De Graaf**: In reactie op een vraag van de VVD is in de memorie van antwoord gesteld, dat op een gegeven moment een van de mogelijkheden ter overweging is – dat zal in de adviesaanvraag aan de SER worden opgenomen – ingeval van scholing te regelen dat de scholingsduur kan fungeren als verlenging van de uitkeringsduur. Tijdens de duur van scholing krijgen de mensen als een zekere stimulans een extra uitkeringsduur.

De heer **Nijhuis** (VVD): Dat is niet opgemerkt bij artikel 36. Dat is gewoon een kwestie van de uitkeringsduur verlengen.

Staatssecretaris **De Graaf**: Mevrouw de Voorzitter! De adviesaanvraag aan de SER kan binnen enkele maanden uitgaan. Ik wil deze graag toesturen.

De heer **Willems** (PSP): De adviesaanvraag over het arbeidsvoorzieningenbeleid?

Staatssecretaris **De Graaf**: Het gaat nu niet om het arbeidsvoorzieningenbeleid. De adviesaanvraag over artikel 36 is al weg. Deze ligt nu bij de verschillende adviesinstanties.

De **Voorzitter**: Daar hebben wij hier een afschrift van.

Staatssecretaris **De Graaf**: Als die adviesaanvraag terugkomt, zal deze nog via de Raad van State moeten gaan. Het is namelijk een wijziging van artikel 36 van de WWV. Het is in zekere zin een soort proeftuin voor hetgeen wij hier bedoelen. Dit zal dan wat breder aangepakt worden, omdat wij eigenlijk iets complementairs willen doen, hetzij in de vorm van cursussen, hetzij in de vorm van opleidingen, waarin de normale arbeidsvoorzieningsmaatregelen, zoals wij die kennen, niet voorzien.

Op dit punt kan hierbij dan op een gegeven moment wel iets geschieden. Ik denk dat de vergelijking wel opgaat – de heer Hol moet mij maar corrigeren als dit niet zo is – met het feit dat wij bij voorbeeld voor gehandicapten in het kader van opleidingsinstituten als Hoensbroek een aantal complementaire voorzieningen hebben boven hetgeen arbeidsvoorziening zelf doet.

De heer **Willems** (PSP): Welke adviesaanvraag gaat er nu echter over een maand naar de SER?

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat is de adviesaanvraag over de invulling van hoofdstuk 6 van het wetsvoorstel dat nu voorligt en waarvoor een aantal artikelen gereserveerd is, namelijk 74 tot en met

De heer **Willems** (PSP): De artikelen 87, 88 en 89 zitten er al in.

Staatssecretaris **De Graaf**: Er staat een fout in, maar er komt een nota van wijziging.

De heer **Willems** (PSP): Dat zou een nota van verbetering worden.

De **Voorzitter**: Wilt u niet allen tegelijk spreken, willen al uw belangrijke woorden gestenografeerd kunnen worden.

De heer **Willems** (PSP): Voorzitter! Wat mij interesseert – daar begon ik mijn vraag ook mee – is waarom het gewijzigde artikel 36 nu niet hierin wordt opgenomen. Nu ligt er een adviesaanvraag bij de SER over artikel 36. Dit komt te staan in de WWV. Dat heeft een bepaalde werkingssfeer, een bepaalde bedoeling en vooral een bepaalde historie. Nu zijn wij op hetzelfde moment bezig met de nieuwe Werkloosheidswet. Dan ligt het toch alleszins voor de hand om dat nieuwe artikel 36 te vernummeren tot artikel 74 van de nieuwe Werkloosheidswet.

Mijn vraag is nog steeds waarom dit nu niet kan gebeuren. Ik begrijp best dat de staatssecretaris zegt dat er nog meer in het hoofdstuk voorzieningen komt te staan, ofschoon hij daar nog heel weinig helderheid over geschapen heeft. Er komt iets meer. Er staat al iets gereserveerd. Wat dit echter moet inhouden, is mij niet duidelijk. Eén ding is evenwel zeer duidelijk. Daar hoort in ieder geval het oude artikel 36 WWV in. Dat is namelijk één van de voorzieningen die voor werklozen gelden, dus voor mensen die onder de nieuwe Werkloosheidswet gaan vallen. Dan vind ik het heel gek dat je een dergelijke regeling gaat vastleggen in een oude WWV. In die oude WWV moet dan verwezen worden naar de mensen die in de NWW een uitkering krijgen. Dit is mij nog steeds niet helder.

De **Voorzitter**: Ik denk dat het probleem helder is. De staatssecretaris wordt gevraagd, daarop te reageren.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik hoop daarop een heldere reactie te kunnen geven. Ik denk dat er een goed onderscheid gemaakt moet worden in dit hoofdstuk tussen de voorzieningen in het kader van de WWV en de voorzieningen in de nieuwe Werkloosheidswet, in uitvoering bij de bedrijfsverenigingen, de nieuwe Werkloosheidswet en de nieuwe Sociale verzekeringswet. Dit laatste is een hoofdstuk dat wij in de huidige Werkloosheidswet niet hebben. Daarin was niets geregeld. Er was wel iets geregeld in de WWV, maar die gaat verdwijnen.

De heer **Willems** (PSP): Dit zit nu in de RWW.

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat is iets te gemakkelijk. Het lijkt nu alsof alleen bedrijfsverenigingen te maken hebben met werkloosheidsuitkeringen.

gen. Dit is zeer zeker niet zo. Wij hebben nog de RWW die voor een vrij grote categorie werklozen geldt. In het kader van artikel 36 van de WWV wordt daarin met name een aantal voorzieningen getroffen.

Als je gaat doen wat de heer Willems zegt, dan ben ik er beducht voor dat er niets van terecht komt om artikel 36 nog op korte termijn te veranderen en dat het heel lang gaat duren, voordat dit hoofdstuk echt ingevuld kan worden. Ik zou het jammer vinden. Dat zou ook niet in het belang zijn van de werklozen die voorlopig in het kader van het nieuwe afgebakende artikel 36 toch nog een aantal voorzieningen kunnen krijgen.

De **Voorzitter**: Wat doet u na het aantal jaren, dat nog berekend zal worden? Mevrouw Ter Veld heeft die vraag gesteld. Zij krijgt daar nog antwoord op. Als de WWV opgedoekt is, waar blijven dan al die RWW-ers?

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik denk dat die vraag dan in dit kader zal moeten worden beantwoord. Misschien kan de heer Hol daarover iets meer zeggen.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Volgens mij hebben ze daarover nog niet met elkaar gesproken.

Staatssecretaris **De Graaf**: Wij zijn er ook nog niet helemaal uit. Wij reserveren niet voor niets iets. Wij willen graag dat de zaak netjes en goed geregeld wordt. De heer Hol zal hierover in ieder geval iets zeggen. Ik zou het doodzonde vinden als de geweldige inspanningen die wij hebben verricht met betrekking tot artikel 36 voor niets waren geweest.

De **Voorzitter**: Ik stel voor mevrouw Ter Veld in de gelegenheid te stellen hierover nog enige vragen te stellen. De heer Hol kan daarop dan tevens reageren. Vervolgens kunnen wij misschien nagaan hoe wij dit onderwerp verder moeten behandelen.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Allereerst merk ik op dat er in de memorie van toelichting op blz. 72 voortdurend wordt gesproken over de voorzieningen 'ter vergroting van de arbeidsongeschiktheid'. Wellicht kan dat nog worden gewijzigd.

Staatssecretaris **De Graaf**: Alhoewel het geen wetsartikel betreft, toch bedankt voor de tip.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Over artikel 87 – dat moet zijn 78 – heb ik nog de volgende vraag. Hoe verlopen

op dit moment de scholingsvoorzieningen via de bedrijfsverenigingen? Wij beschikken over een oud SVr-advies waarin tot uitdrukking komt dat er maar vrij weinig mensen deel kunnen nemen aan de scholing als het aan de bedrijfsverenigingen ligt. Is daarin al een nieuw inzicht? Wat is er de achtergrond van dat de ministeriële bevoegdheid hierin is geregeld?

Is de reden daarvan dat de bedrijfsverenigingen in te weinig gevallen toestemming voor scholing geven of iets dergelijks? Mijn volgende vraag betreft de mogelijkheid deel te kunnen nemen aan een vakopleiding voor volwassenen. Sinds 28 juli 1983 is het zodanig geregeld dat men een WWV-uitkering krijgt, ingevolge artikel 49a van de Werkloosheidswet. Het betreft dus de werkloosheidsuitkering aan cursisten aan een centrum voor vakopleidingen. Wat gebeurt er nu echter als de duur van de cursus langer is dan de duur van de werkloosheidsuitkering?

De **Voorzitter**: Mevrouw Brouwer wil ook nog een aanvullende vraag stellen.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): De staatssecretaris sprak over speciale groepen. Hij noemde de gehandicapten waar het de invulling van het artikel betreft.

Staatssecretaris **De Graaf**: Ik heb op de voorzieningen voor gehandicapten gewezen in het kader van de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet. Ik heb een vergelijking gemaakt. Wij willen wat betreft de arbeidsongeschiktheid niet alleen een uitkeringsfabriek hebben, maar ook voorzieningen. Complementair, meer individueel!

De heer **Willems** (PSP): Dan moet u het bij de sociale diensten laten.

Staatssecretaris **De Graaf**: Dat is politiek.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): De vraag is natuurlijk wel wat er gebeurt met gedeeltelijk arbeidsongeschikten die dus ook nog gedeeltelijk onder de werkloosheidswet vallen. Hoe zit dat met die voorzieningen? Gaat het om beide?

De heer **Weijers** (CDA): Die krijgen dubbelop.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Wat die speciale groepen betreft: denkt de staatssecretaris bij voorbeeld ook aan de positie van degenen die het

het moeilijkst hebben op de arbeidsmarkt, zoals jongeren, ongeschoolden en vrouwen? Hij is toch bezig hardop te denken, misschien kan hij deze groepen daarbij ook betrekken.

De heer **Hol**: Ik denk dat er enkele misverstanden zijn. De heer Willems heeft, als ik hem goed begrijp, de indruk dat het bij de adviesaanvragen uitsluitend gaat over de huidige adviesaanvragen met betrekking tot artikel 36 van de WWV. In de memorie van toelichting is de intentie uitgesproken dat er een bredere adviesaanvraag aan de SER moet komen, die het gehele voorzieningenbeleid voor werklozen bestrijkt. Dat betekent dat daarbij een aantal zaken die nu zijn genoemd, worden betrokken. Onder voorzieningen versta ik dan voorzieningen die eventueel uitgevoerd worden door gemeenten of bedrijfsverenigingen.

Daarbij zijn vragen aan de orde als in welke samenhang moet een en ander gebeuren: moeten beide iets doen en wie doet wat? Verder is er de vraag of het verstandig is deze zaken uitsluitend in te bouwen in deze artikelen. Of moet een deel ingebouwd worden en moet er daarnaast een ruimere voorzieningenwetgeving zijn? Dit zijn vragen met een duidelijk sociaal-politiek karakter, zowel richting arbeidsmarkt als richting sociale zekerheid.

Daarom moet het breed aan de SER worden voorgelegd. De SER heeft tot nu toe uitsluitend over de uitkeringsstructuur geadviseerd en niet over de voorzieningenstructuur. Het is nadrukkelijk de bedoeling dit alsnog te doen. Vervolgens zullen in de gereserveerde artikelen de noodzakelijke bepalingen worden ingevoegd. Het betekent, dat ook vragen, die mevrouw Ter Veld stelde, aan de orde komen. Hoe moet je omgaan met scholingsvoorzieningen? Doen bedrijfsverenigingen hiermee op dit moment de juiste dingen? Moet dat zo blijven in de nieuwe werkloosheidswet? Of moet dit, gezien de bredere en langdurige doelgroep worden veranderd?

Hoe moet je met andere cursussen omgaan? Deze brede problematiek zou in de SER aan de orde moeten komen. Het betekent niet, dat je in afwachting van het advies niets kunt doen. Een aantal groepen komt in de knel. De aanpassing van artikel 36 WWV was al in voorbereiding. Dit traject kan als een voorlopige voorziening worden doorgezet, totdat de bredere advisering is afgerond.

Mevrouw **Brouwer** (CPN): Komt die voor of na de verkiezingen?

De heer **Hol**: De adviesaanvraag zal voor de verkiezingen naar de SER gaan.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Het besluit van 28 juli 1983: Een werknemer die een uitkering ontvangt ingevolge de Werkloosheidswet, behoudt die uitkering indien hij een opleiding volgt aan een centrum voor vakopleiding voor volwassenen. Straks wordt de uitkeringsduur korter. Betekent dat, dat de uitkering wordt verlengd? In het voorlopig verslag werd deze vraag door de VVD gesteld. Gaat die uitkering door gedurende de opleiding? Het risico is aanwezig, dat de uitkeringsduur korter is dan opleidingsduur.

Staatssecretaris **De Graaf**: Iemand heeft altijd een uitkering, als niet over middelen van bestaan wordt beschikt.

De vraag van de VVD is beantwoord in die zin, dat dit wezenlijke punt in de adviesaanvraag moet worden meegenomen.

De heer **Willems** (PSP): Het was mij al duidelijk, dat het om een brede en smalle adviesaanvraag gaat. Welke consequenties heeft het, als die voorlopige voorziening niet in de nieuwe werkloosheidswet wordt opgenomen? Drie andere artikelen worden wel onder het hoofdstuk voorzieningen opgenomen. Waarom niet artikel 36 WWV? Naar mijn idee kan dit consequenties hebben voor de werkingssfeer van artikel 36 WWV.

De **Voorzitter**: Dit aspect is van groot belang voor de wetgeving. Vallen betrokkenen niet tussen wal en schip? Wil de staatssecretaris vooral ingaan op het aspect van die tijdelijke voorziening in de nota naar aanleiding van het eindverslag?

De heer **Willems** (PSP): Ik zei al, dat een drietal andere artikelen onder het hoofdstuk voorzieningen is verwerkt, namelijk 78, 79 en 80.

In artikel 78 wordt de bevoegdheid geregeld om regels te stellen ten aanzien van studie, opleiding en scholing. Mij is eigenlijk niet helder geworden waarom de staatssecretaris kiest voor het stellen van regels door 'Onze Minister' en niet voor een algemene maatregel van bestuur. Gelet op het belang dat in de Kamer wordt gehecht aan het studeren met behoud van uitkering ligt dat toch veel meer voor de hand? Dat moet

gepaard gaan met voldoende waarborgen. De constructie waarin de minister zelf regels stelt is nogal licht. In de discussie over de studiefinanciering hebben wij daarover zeer uitvoerig gesproken.

Wil men ten aanzien van bij voorbeeld het hoger onderwijs iets regelen in de nieuwe Werkloosheidswet, dan moet dat naar mijn idee gebeuren in artikel 78. Een regeling door de minister en niet bij algemene maatregel van bestuur of zelfs bij wet vind ik veel te zwak.

Artikel 79 heeft betrekking op het verrichten van onbeloonde activiteiten. In het wetsvoorstel wordt geen enkele relatie gelegd met de ontwerp-WOAU. Is het niet verstandig, zo'n koppeling te leggen? De regeling blijft nu toch in de lucht hangen. Er zou ook beter kunnen worden aangesloten bij artikel 36 WWV. Het moet dan uit dit wetsvoorstel blijven.

De **Voorzitter**: U stelt nu een vraag over een regeling die nog geen wet is.

Staatssecretaris **De Graaf**: De vraag is al wel beantwoord in de memorie van antwoord. In het wetsvoorstel zelf wordt aangegeven, dat de werknemer bevoegd is deel te nemen aan een opleiding of scholing in het dagonderwijs. Alleen de minister kan regels stellen. Wij meenden dat het voldoende was dit door middel van ministeriële regels te doen. Het zou niet nodig moeten zijn, het via een algemene maatregel van bestuur te doen. Als ik nog technische redenen vergeet, komt er wel een aanvulling.

De ontwerp-Wet onbetaalde arbeid uitkeringsgerechtigden ligt nog bij de Raad van State. Wij kunnen nog niet daarnaar verwijzen. Misschien kunnen wij iets regelen bij de behandeling van het wetsvoorstel. Dat kan ik nog niet helemaal overzien. Ik meen echter dat hierop ook al is ingegaan in de memorie van antwoord.

De heer **Weijers** (CDA): De opmerking van de heer Willems over het uitvaardigen van een algemene maatregel van bestuur als het gaat om scholingsvoorzieningen en dergelijke, is mij niet uit het hart gegrepen. Ik zou eerder een grotere bevoegdheid op dit gebied bij de sociale partners willen leggen.

De **Voorzitter**: U geeft daarmee uw oordeel reeds over deze materie. Een ieder moet zelf bepalen hoever hij hierin wil gaan bij het eindverslag.

Dan is hiermee paragraaf 3.12 afgehandeld. Zijn er opmerkingen over paragraaf 3.13.?

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Ons is een brief toegezegd over de consequenties die de uitvoering van de werkloosheidswetgeving door de bedrijfsverenigingen voor de gemeenten en dergelijke heeft. Kan enig inzicht gegeven worden wanneer er nadere informatie komt? Ik doel op informatie over het personeelsbestand bij de gemeentelijke sociale diensten, de werklust en de veranderende financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeenten als gevolg van overdracht van functies aan de bedrijfsvereniging en dergelijke. Wanneer komt deze brief?

De **Voorzitter**: Kan hierin inzicht worden verschaft? Het is een op zich relevante kwestie die door de Kamer is aangedragen.

De heer **Hol**: Het laatste overleg met Binnenlandse Zaken over de brief van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken vindt nu plaats. Ik ben niet precies op de hoogte van zijn tijdsplanning, maar mijn verwachting is dat deze brief op niet al te lange termijn verstuurd kan worden.

De **Voorzitter**: Alleen het feit al dat er hier zo dringend naar wordt gevraagd, zal al stimuleren om de brief zo snel mogelijk te versturen. Ik neem aan, dat ook de staatssecretaris van Sociale Zaken daarbij belang heeft.

Naar mij blijkt, wenst niemand over hoofdstuk 4 op dit moment opmerkingen te maken.

Dan komen wij toe aan hoofdstuk 5.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mevrouw de Voorzitter! Ik was niet van plan de cijfers hier te bespreken. Dat wordt dan een soort van hoofdschaken. In de memorie van antwoord is toegezegd, dat wij een overzicht, een computeruitdraai, kunnen krijgen van de 180 verschillende inkomensposities. Zou ik mogen aankondigen, dat wij ze graag morgen afhalen? Dan kunnen de computers vast gaan uitdraaien voor ons.

De heer **Sluimers**: Ik weet niet of wij dit morgen al gereed kunnen hebben. Wij zullen uiteraard ons best doen.

De **Voorzitter**: Wij hebben nu de zaken afgerond.

Ik wil de bewindsman en zijn medewerkers, hier en elders aanwezig, hartelijk dankzeggen.